

JAARVERSLAG

2016

12 MEI 2017

Voorwoord

De leden namen op het Najaarscongres van 2015 de beslissing om een belangrijke stap in onze partijgeschiedenis te zetten. De VVD is een netwerkpartij, een partij die ernaar streeft om iedereen die liberaal handelt, denkt en voelt te verenigen.

Daar heeft de partij in het jaar 2016 uiting aan gegeven. De eerste stap, de hervorming van onze partijstructuur, is gezet. Bijna alle voormalig afdelingen zijn opgegaan in lokale netwerken en alle voormalig Kamercentrales hebben plaatsgemaakt voor Regio's.

De VVD staat open voor iedereen die wil meedenken, praten, discussiëren over hoe wij Nederland nog beter én liberaler kunnen maken. Er zijn dit jaar vele bijeenkomsten georganiseerd, niet alleen op landelijk niveau maar ook door de nieuw gevormde thematische netwerken. Deze bijeenkomsten werden goed bezocht door zowel VVD-leden als belangstellenden van buiten de partij. Daarnaast zijn we ook actief het land ingegaan om het gesprek aan te gaan met iedereen die een goed idee heeft voor Nederland. De 'Bakkie Doen?'-koffietruck doorkruiste het afgelopen jaar heel het land. Bij de truck werden vele goede gesprekken gevoerd onder het genot van een bakkie.

Het merendeel van deze gesprekken ging over de toekomst van Nederland. We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt om uit de crisis te komen. Mede door de inzet van de VVD maar vooral door alle hardwerkende, optimistische Nederlanders is dat gelukt. Nu is het zaak dat iedereen gaat voelen dat het beter gaat. De komende jaren willen wij daarvoor blijven strijden. Dat kan dankzij het goede resultaat dat de VVD heeft behaald tijdens de Tweede Kamerverkiezingen. Dit resultaat hebben wij te danken aan een ijzersterk verkiezingsprogramma, een intensieve en vernieuwende campagne en de inzet van al onze vrijwilligers. Zo kunnen wij de komende jaren Nederland veilig, welvarend en stabiel houden.

Henry Keizer

Partijvoorzitter

Inhoudsopgave

1. HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING	5
1.1 Het Hoofdbestuur.....	5
1.2 Algemeen Secretariaat	8
1.2.1 Implementeren nieuwe partijstructuur	8
1.2.2 Open netwerkpartij.....	8
1.2.3 Voorbereiden Tweede Kamerverkiezingen 2017	9
1.2.4 Mensen.....	9
1.3 Landelijk Bestuursoverleg (LBO).....	10
1.4 Congressen	11
1.4.1 Voorjaarscongres vrijdag 20 en 21 mei, Leeuwarden	11
1.4.2 Besluitenlijst 141 ^e Algemene Vergadering.....	12
1.4.3 Najaarscongres zaterdag 19 november, Noordwijkerhout	14
1.4.4 Besluitenlijst 142 ^e Algemene Vergadering.....	14
HOOFDSTUK 2: DE PARTIJ VAN DE TOEKOMST	29
2.1 De nieuwe netwerkstructuur	29
2.2 MijnVVD en CRM	29
2.3 Oprichting lokale netwerken	30
2.4 Nieuwe website.....	39
2.5 Denk Mee.....	39
2.6 VVD Community	39
HOOFDSTUK 3: VOORBEREIDING TWEDE KAMERVERKIEZINGEN	40
3.1 Assessmentdagen	40
3.2 Kandidatenlijst Tweede Kamerverkiezingen 2017.....	40
3.3 Ledenraadpleging	40
3.4 Het verkiezingsprogramma: Zeker Nederland 2017 - 2021	41
3.5 Campagne	41
3.5.1 Het Campagnenetwerk.....	42
3.5.2 Bakkie Doen?	44
3.5.3 Campagnenieuwsbrief	44
HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE EN CAMPAGNE	45
4.1 Online Team	45
4.2 Liber.....	45
4.3 Liberaal Bestuur	46
4.4 Thorbeckeweb	46
4.5 Bestuursbrief	46
4.6 Lokale websites.....	46
4.7 Herindelingsverkiezingen	47
4.7.1 Verkiezingsuitslag Meerijstad.....	47
HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN	48
5.1 Commissie van Onderzoek.....	48

5.2	Commissie van Beroep	48
5.3	Commissie Integriteit	49
5.4	Vertrouwenspersonen	50
5.5	Waarderingsvormen	50
HOOFDSTUK 6: LEDENONTWIKKELING		52
6.1	Nieuwe lidmaatschapsvormen	52
6.2	Vormen van de betrokkenheid bij de VVD	53
6.4	VVD Open Dag	54
7.1	Thematische Netwerken	55
7.2	VVD-Dagen	55
7.3	Discussie Orgaandonatie	56
HOOFDSTUK 8: OPLEIDING EN TRAINING		57
8.1	Speerpunten van het beleid	57
8.2	Regulier aanbod	57
8.3	Vernieuwen materiaal	57
8.4	Regionale Masterclasses	58
8.5	Kadertraining	58
8.6	Topkadertraining	58
8.7	Haya Online	58
8.8	De lat ligt hoger	58
8.9	Stuurgroep Opleiding en Training	59
8.10	Landelijke Commissie Opleidingen (LCO)	59
8.11	Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting	59
8.12	Studio VVD	60
8.13	Training: Dilemma's	60
HOOFDSTUK 9: TALENTMANAGEMENT		61
9.1	Algemeen	61
9.2	Het scouten van talent	61
9.3	Het ontwikkelen van talent	61
9.4	De match tussen vraag en aanbod	61
HOOFDSTUK 10: VVD INTERNATIONAAL		63
10.1	Maatschappelijke Transformatie (MATRA)	63
10.2	ALDE	66
10.3	European Liberal Forum ELF	67
10.4	Liberal International (LI)	67
HOOFDSTUK 11: ARCHIEF		68
HOOFDSTUK 12: POLITIEK		70
12.1	Eerste Kamerfractie	70
12.2	Tweede Kamerfractie	72
12.3	VVD-delegatie in het Europees Parlement	73

1. HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING

1.1 Het Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur vergaderde in het jaar 2016 veertien keer, namelijk op 11 januari, 8 februari, 7 maart, 21 maart, 2 april, 2 mei, 13 juni, 27 augustus, 12 september, 26 september, 31 oktober, 5 november, 7 november en op 9 december.

Het Hoofdbestuur kwam tweemaal in retraite bijeen, waarvan eenmaal tweedaags. Dit was op 5 februari te Bunnik en op 10 en 11 december te 's-Gravenhage.

In het jaar 2016 is het Hoofdbestuur als volgt samengesteld:

- J.M.H.J. (Henry) Keizer, partijvoorzitter;
- Drs. J.N. (Jeannette) Baljeu, vicevoorzitter;
- Mr. S.J.A. (Stephanie) ter Borg, algemeen secretaris;
- Drs. Ing. G. (Ger) Jaarsma, landelijk penningmeester;
- M. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven, bestuurslid Opleidingen en Talentmanagement, tot 21 mei 2016;
- C. (Christianne) van der Wal-Zeggelink, bestuurslid Opleidingen en Talentmanagement, vanaf 21 mei 2016;
- M.J.M. (Michiel) Krom, bestuurslid Communicatie en Campagne.

Adviseurs

- Drs. M. (Mark) Rutte; Partijleider;
- (Annemarie) Jorritsma-Lebbink, namens de VVD-fractie in de Eerste Kamer der Staten-Generaal;
- Drs. H. (Halbe) Zijlstra, namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- Mr. Drs. J.C. (Hans) van Baalen, namens de VVD-delegatie in het Europees Parlement;
- Drs. A.A.M. (Arno) Brok, namens de VVD-Bestuurdersvereniging, tot 4 november;
- A.J. (Arjen) Gerritsen, namens de VVD-Bestuurdersvereniging, vanaf 4 november;
- M.C. (Matthijs) van de Burgwal, namens de JOVD, tot 1 oktober;
- R.L. (Rutger) de Ridder, namens de JOVD, vanaf 1 oktober.

De portefeuillevindeling binnen het Hoofdbestuur zag er in 2016 als volgt uit:

Henry Keizer
Partijvoorzitter

Primair	Secundair
<ul style="list-style-type: none"> Algehele leiding en coördinatie Integriteit Kabinet/Fracties/Politieke Partijen Media Benoemingen en Kandidatenlijsten Internationale contacten 	<ul style="list-style-type: none"> Voorzitter Landelijk Bestuursoverleg Voorzitter kernteam Curator TeldersStichting Voorzitter Ivo Opstelten Foundation

Jeannette Baljeu
Vicevoorzitter

Primair
<ul style="list-style-type: none"> Plaatsvervanging voorzitter Thematische netwerken VVD-dagen Discussiebijeenkomsten

Stephanie ter Borg
Algemeen Secretaris

Primair	Secundair
<ul style="list-style-type: none"> Congressen en ALV Statuten, reglementen en jaarplan Bewaking rondom besluitvormingstraject Troubleshooting MijnVVD Regio's en Lokale netwerken 	<ul style="list-style-type: none"> Secretaris Ivo Opstelten Foundation Plaatsvervangend Landelijk Penningmeester Adviseur Hoofdbestuur JOVD

Ger Jaarsma
Landelijk Penningmeester

Primair	Secundair
<ul style="list-style-type: none"> • Financieel beheer van de partij • Ledenadministratie • Contributie en subsidiestromen • Fondsenwerving • Automatisering 	<ul style="list-style-type: none"> • Penningmeester Ivo Opstelten Foundation • Plaatsvervangend Algemeen Secretaris

Christianne van der Wal - Zeggelink
Opleidingen en Talentmanagement

Primair	Secundair
<ul style="list-style-type: none"> • Opleiding en training • Permanente scouting 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanspreekpunt Haya

Michiel Krom
Communicatie en Campagne

Primair
<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie • Permanente campagne • Voorlichting • Verkiezingscampagnes

1.2 Algemeen Secretariaat

1.2.1 Implementeren nieuwe partijstructuur

Tijdens het Najaarscongres in 2015 is een grote stap gezet richting een toekomstbestendige partij. Op de Algemene Vergadering van Afgevaardigden zijn de nieuwe Statuten en het Huishoudelijk Reglement vastgesteld. Hiermee was de nieuwe structuur van de VVD een feit!

In 2016 hebben we concreet invulling gegeven aan de nieuwe structuur. Om dit proces zo goed mogelijk te begeleiden heeft het Algemeen Secretariaat verschillende leidraden opgesteld: *Leidraad 'Toekomst van de VVD'*, *Leidraad Lokale Netwerken* en een *Werkwijze Thematische Netwerken*.

Ook is meerdere keren een 'Dag van de Netwerken' georganiseerd waar alle vragen gesteld konden worden en er onderling ervaringen en ideeën uitgewisseld werden. Al snel waren de Regiobesturen gevormd, waarna ook steeds meer lokale netwerken gingen samenwerken. Aan het eind van het jaar zijn ruim 75% van de lokalen netwerken samengevoegd.

Ook de thematisch netwerken kregen er snel meer leden bij en organiseerden evenementen die ook toegankelijk waren voor niet-leden. Op het Algemeen Secretariaat is het gehele CRM-systeem aangepast om aan de nieuwe structuur van de vereniging te voldoen. De mogelijkheid om netwerkvriend te worden van een thematisch netwerk is ingevoegd en de mogelijkheid om niet-leden in CRM te registreren zodat we met deze mensen in contact kunnen blijven. Ook is de ledenraadpleging aangepast aan de nieuwe regels van het Huishoudelijk Reglement.

1.2.2 Open netwerkpartij

Om niet alleen de partijstructuur, maar ook de nieuwe partijcultuur vorm te geven zijn er in 2016 vele evenementen georganiseerd waar ook niet-leden welkom waren. Het jaar begon goed met een VVD Landbouw Event in Dronten waar ruim 350 VVD-leden en geïnteresseerden waren.

Er volgden vele bijeenkomsten waar ook niet-leden welkom waren zoals; de VVD open dag in de Tweede Kamer, het Kaplan event, een discussieavond over orgaandonatie, een discussiebijeenkomst over voltooid leven, het Ondernemerevent, de VVD-dag: Waardevol Nederland, verschillende bijeenkomsten over het verkiezingsprogramma, de VVD-dag: Miljoenennota en de VVD-onderwijsdag.

Ook zijn we met veel liberaal denkenden en voelenden online in contact gekomen. Het Online Team heeft vele gesprekken online gevoerd met mensen. Tevens heeft de VVD e-mailadressen verzameld van liberaal denkenden en voelenden bij de 'Bakkie Doen?-koffietruck, tijdens evenementen en online. Deze mensen zijn via de Denk Mee-mailings continu op de hoogte gehouden van de actualiteit en deze mensen is vaak om hun input en mening gevraagd.

1.2.3 Voorbereiden Tweede Kamerverkiezingen 2017

Het jaar 2016 stond ook in het teken van het voorbereiden van de Tweede Kamerverkiezingen van 2017.

Een verkiezingsprogrammacommissie is het hele jaar druk bezig geweest met het ophalen van input voor het programma, zowel binnen als buiten de partij. Er zijn verschillende sessies in het land georganiseerd en op het partijbureau. Tijdens het Najaarscongres op zaterdag 19 november in Noordwijkerhout lag het concept-verkiezingsprogramma voor aan de leden. Er was volop ruimte om te discussiëren over de bijna 600 ingediende amendementen. Met de input en wijzigingen van de leden is er een mooi resultaat uitgekomen. Een verkiezingsprogramma dat Nederland in de toekomst nog beter maakt.

Ter voorbereiding op deze verkiezingen moest uiteraard ook een kandidatenlijst opgesteld worden. De Permanente Scoutingscommissie (PSC) heeft vele gesprekken gevoerd op het partijbureau met alle voorgedragen en geselecteerde kandidaten. Ook heeft de PSC via het nieuw ontworpen assessmentprogramma de kandidaten meer gewogen kunnen beoordelen aan de hand van een debatonderdeel en een crisissimulatie. Nadat de leden via de “nieuwe” ledenraadpleging hun mening over de lijst hebben kunnen geven werd een goede lijst met zeer ervaren kandidaten vastgesteld.

Ook was de campagne in 2016 al volop bezig. Een goed voorbeeld hiervan was de ‘Bakkie Doen?’-koffietruck. Bij de zelf ontworpen truck konden mensen een ‘bakkie doen’ om even bij te praten of van gedachten te wisselen. Dat is belangrijk, want wij wilden deze campagne weten wat Nederland bezighoudt. Daarom zijn wij met een echte koffietruck het hele jaar Nederland door geweest. Ook heeft het Algemeen Secretariaat een netwerk aan lokale campagnemanagers opgezet, waardoor de contacten tussen de landelijke en lokale campagnes heel hecht waren. Een Online Team is druk bezig geweest om iedere keer weer verrassend, grappig en scherp uit de hoek te komen op sociale media, een hele prestatie. Uiteraard werd ook hard gewerkt aan de campagnestrategie, de posters, de filmpjes etc.

1.2.4 Mensen

Op het Algemeen Secretariaat hebben in 2016 een aantal personeelswisselingen plaatsgevonden. Tevens hebben een groot aantal studenten stage gelopen bij het Algemeen Secretariaat.

Het Algemeen Secretariaat vindt het belangrijk om stageplekken aan te bieden om studenten in contact te brengen met de politiek, maar ook omdat gebleken is dat stagiairs een waardevolle toevoeging zijn aan de organisatie. Vanwege deze waardevolle bijdrage moeten de stagiairs die in 2016 zijn begonnen zeker genoemd worden in dit verslag: Franciska Willemsen, Robert Giel, Marieke Lomans, Jan van Limburg Stirum, Ilja Tijn, Genevieve Bol, Yannick van Riet, Fay Jahargir, Jeroen Hendriks, Joeri van Mil, Benthe Peletier, Joelle van Aardenne, Lisa Peute, Jeroen Röttgering, Sven Butter, Boas van Tienderen, Jasper Hortensius, Mike Arons en Chantalle Kraaijeveld. Alle stagiairs waren een fantastische aanwinst voor het Algemeen Secretariaat en hebben veel werk verzet!

Jolanda Jansen en Jildou Heerema hebben zich vrijwillig fulltime ingezet voor het Algemeen Secretariaat. Een groot compliment, want er is enorm veel werk verzet!

Vanaf februari is Alexy Markides begonnen op het Algemeen Secretariaat om het cluster communicatie te ondersteunen op het gebied van marketing strategie. Tabitha Mann heeft dit in juli overgenomen.

Martijn Hendriks heeft tijdelijk de front office ondersteunt in 2016, vanwege ziekte van collega's. Dit jaar hebben we helaas ook afscheid genomen van twee zeer trouwe krachten, Suzanne van Erven en Wouter Schroer.

Anika Snel heeft Wouter Schroer opgevolgd en zet zich nu volop in voor VVD Internationaal. De functie van Suzanne van Erven is intern ingevuld.

1.3 Landelijk Bestuursoverleg (LBO)

In de nieuwe partijstructuur zijn de voormalige zeventien Kamercentrales gefuseerd tot zes Regio's. Tevens is een Regio Internationaal opgericht.

Oprichting Regio's

Het Hoofdbestuur is bevoegd de regio's voor de eerste keer in te stellen. Op 8 februari 2016 heeft het Hoofdbestuur de volgende regio's ingesteld:

- Regio Midden, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Flevoland en Utrecht.
- Regio Noord, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Drenthe, Friesland en Groningen.
- Regio Noord-Holland, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Amsterdam, Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid.
- Regio Oost, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Gelderland en Overijssel.
- Regio Zuid, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Brabant, Limburg en Zeeland.
- Regio Zuid-Holland, bestaande uit de voormalige Kamercentrales Den Haag, Dordrecht, Rotterdam en Zuid-Holland Noord.
- De Regio Internationaal.

Het Landelijk Bestuursoverleg

Het Hoofdbestuur voert periodiek overleg met de Regiovoorzitters, genaamd het Landelijk Bestuursoverleg.

Het Landelijk Bestuursoverleg vond in 2016 zesmaal plaats, te weten op 30 januari, 2 april, 18 juni, 1 oktober, 5 november en 10 december.

Het Landelijk Bestuursoverleg kwam eenmaal in retraite bijeen. Dit was op 26 en 27 augustus te 's-Gravenhage.

De voorzitters van de regio's in 2016 zijn:

- **Regio Midden:** Wouter Kolff
- **Regio Noord:** Ton Baas
- **Regio Noord-Holland:** Robert Vermeulen
- **Regio Oost:** Peter Sniijders
- **Regio Zuid:** Onno Hoes
- **Regio Zuid-Holland:** Pauline Bouvy-Koene
- **Regio Internationaal:** Jock Geselschap

De voorzitters van de Regio's worden benoemd door de ledenvergadering van de Regio. De voorzitter van de Regio Internationaal wordt benoemd door de Algemene Vergadering. Tijdens de Algemene Vergadering op 21 mei 2016 is de heer Jock Geselschap benoemd tot voorzitter van de Regio Internationaal.

1.4 Congressen

1.4.1 Voorjaarscongres vrijdag 20 en 21 mei, Leeuwarden

Op vrijdag 20 mei en zaterdag 21 mei vond het Voorjaarscongres: Waardevol Nederland plaats in Leeuwarden. Het congres, welke in het teken stond van onze Nederlandse waarden, werd gecombineerd met het Voorjaarscongres van de VVD-Bestuurdersvereniging op vrijdag 20 mei.

Twee dagen lang werd er over wat waardevol is gesproken en bogen we ons over de vraag hoe wij onze Nederlandse waarden kunnen waarborgen in de toekomst. Op vrijdagavond sprak *trendwatcher* Adjiedj Bakas de aanwezigen toe over de trends van de toekomst en met name over de toekomst van onze liberale waarden en de partij. De avond werd afgesloten met de speech van partijleider Mark Rutte.

Op zaterdagochtend opende partijvoorzitter Henry Keizer de Algemene Vergadering. Tijdens de ALV namen wij ook afscheid van Marianne Schuurmans-Wijdreven als Hoofdbestuurslid Opleiding en Talentmanagement. Haar opvolgster werd ook tijdens deze vergadering benoemd: Christianne van der Wal-Zeggelink .

Aansluitend op de ALV stond volksfilosoof Bas Haring voor de zaal. Haring sprak samen met dagvoorzitter Rogier van der Sande, met behulp van het interactieve systeem *Buzzmaster*, over de samenleving, over noodzakelijke waarden en of wij sommige waarden niet los kunnen laten.

Dit Voorjaarscongres stond ook in het teken van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Verkiezingen van 15 maart 2017. De verkiezingsprogrammacommissie heeft in de weken voorafgaand aan het congres input opgehaald van zowel binnen als buiten de partij voor het programma. Tijdens het congres konden de deelnemers, na een introductie voor door de voorzitter van de commissie Jan Anthonie Bruijn deelnemen aan verschillende workshops.

Samen met het Voorjaarscongres werd ook de tweede *International Diplomatic and Partnershipday* georganiseerd. Ruim 25 ambassadeurs uit de Europese Unie en tien liberale politici kwamen bijeen om kennis te maken met de VVD. Het congres werd afgesloten door Halbe Zijlstra, voorzitter van de VVD-Tweede Kamerfractie.

1.4.2 Besluitenlijst 141^e Algemene Vergadering

1. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer opent de 141^e Algemene Vergadering op zaterdag 21 mei 2016 om 10:15 uur.
2. De heer H.T.M. (Henk) Peterse uit 's-Hertogenbosch, de heer G.D. (Gert) Scholtes uit Hoorn en mevrouw M.N. (Marianne) Kallen-Morren uit Zeist worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.
3. Het jaarverslag 2015 wordt goedgekeurd.
4. Het financieel jaarrapport 2015 wordt goedgekeurd.
5. Er wordt decharge verleend aan het Hoofdbestuur voor het gevoerde beleid in 2015.
6. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de financiële commissie voor het verslagjaar 2017:
 - Mevrouw E.A.S. (Esther) Rommel uit Heiloo
 - Mevrouw A.J. (Yvonne) van Mierlo uit Helmond
 - De heer H.L. (Henry) Steenbergen uit Leiden
 - De heer M.J.M.V. (Marc) van Dijk uit Wassenaar, plaatsvervangend lid
 - De heer A.J. (Arjen) Gerritsen uit Bilthoven, plaatsvervangend lid
 - De heer R. (Roland) van Benthem uit Eemnes, plaatsvervangend lid

7. Het voorstel voor de hoogte van de contributie voor het jaar 2017 wordt goedgekeurd. Het voorstel om een gecombineerd lidmaatschap met de JOVD in te voeren wordt goedgekeurd.
8. Mevrouw E. (Liesbeth) Tuijnman treedt af als lid van de Permanente Scoutingscommissie. De heer I.P.M. (Jacques) Kuyf wordt per acclamatie benoemd tot lid van de Permanente Scoutingscommissie.
9. Mevrouw M.N. (Marianne) Kallen-Morren treedt af als plaatsvervangend lid van de commissie van beroep. De heer E. (Erik) van der Marel wordt per acclamatie benoemd tot plaatsvervangend lid van de commissie van beroep.
10. De heer J.H. (Jock) Geselschap wordt per acclamatie benoemd tot voorzitter van de Regio Internationaal.
11. De heer G. (Ger) Jaarsma wordt per acclamatie herbenoemd tot landelijk penningmeester.
12. Mevrouw M.H.F. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven treedt af als lid van het Hoofdbestuur. Mevrouw C. (Christianne) van der Wal wordt per acclamatie benoemd tot lid van het Hoofdbestuur met de portefeuille opleidingen en talentmanagement.
13. Er zijn twee moties ingediend. Beide moties zijn ingediend door 10 leden.
14. Motie 1:

Indieners constateren dat mensen die zonder medische oorzaak uitzichtloos en ondraaglijk lijden aan het leven, hun leven voltooid achten en zelf een vrijwillig, menswaardig levenseinde verkiezen niet onder de euthanasiewet vallen en vanuit onze liberale beginselen, zoals zelfbeschikking, onze aandacht en zorg verdienen.

Indieners roepen de politieke vertegenwoordigers van de VVD op om nog in deze kabinetsperiode initiatieven te ontplooiën om ook voor deze groeiende bevolkingsgroep een mild en waardig levenseinde mogelijk te maken met professionele hulpverlening en uiteraard gewaarborgd door zorgvuldigheid, toetsing en voorkoming van misbruik.

De motie wordt in stemming gebracht en wordt aangenomen met 55,1% (247) van de uitgebrachte stemmen (totaal 448).

15. Motie 2:

Indieners constateren dat Turkije recentelijk een Nederlandse columniste in hechtenis heeft genomen en dreigt te veroordelen vanwege het gebruik maken van haar recht op vrije meningsuiting, geuit in Nederland. Een dergelijke politiek druist in tegen de liberale waarden, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting, en niet past voor een lid van de Noord Atlantische Verdrags Organisatie.

Indieners roepen de Tweede Kamerfractie van de VVD op om tegen deze politiek krachtig stelling te nemen en de positie van Turkije binnen de NAVO ter discussie te stellen.

De motie wordt in stemming gebracht en wordt verworpen met 94,9% (431) van de uitgebrachte stemmen (totaal 454).

16. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer sluit de 141^e Algemene Vergadering om 12:00 uur.

1.4.3 Najaarscongres zaterdag 19 november, Noordwijkerhout

Ruim 1300 VVD-leden kwamen gewapend met het concept-verkiezingsprogramma, amendementen en een dosis optimisme naar het Najaarscongres in Noordwijkerhout: Zeker Nederland. Na de presentatie van het concept-verkiezingsprogramma door het Hoofdbestuur was het aan de leden. In de weken voorafgaand aan het congres werden er ruim 600 amendementen ingediend. Deze amendementen werden allen op het congres behandeld. Eerst in verschillende deelsessies door discussieleiders en leden van de verkiezingsprogramma commissie, daarna werd er plenair gestemd over enkele amendementen. Om 16:00 uur, onder luid applaus, klonken de verlossende woorden van partijvoorzitter Henry Keizer: "Dames en heren, hierbij stel ik het verkiezingsprogramma: Zeker Nederland vast!"

Dagvoorzitter dit congres was sportcommentator en VVD'er Hans van Zetten. Hij stelde de kandidaat-Kamerleden voor de Tweede Kamerverkiezingen aan de aanwezigen voor. Het congres werd afgesloten door de lijsttrekker Mark Rutte.

Na de speech was het voor het laatste deel van de Algemene Vergadering, waar afscheid werd genomen van Jan-Kees Wiebenga als voorzitter van de commissie integriteit. Het congres werd afgesloten met de vertrouwde borrel.

1.4.4 Besluitenlijst 142^e Algemene Vergadering

1. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer opent de 142^e Algemene Ledenvergadering op zaterdag 19 november 2016 om 14:25 uur.
2. Mevrouw G.M. (Marjan) Remmelts-Mulder uit Ruinerwold, de heer B.F. (Bart) Omlo uit Ede, en de heer P.M.A. (Paul) Overtoom uit Naarden worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.
3. Behandeling van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer 2017-2021: er zijn in totaal 640 amendementen ingediend, waarvan er na de behandeling in de deelsessies 30 zijn overgebleven voor plenaire behandeling (zie bijlage).
4. Het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer 2017-2021 wordt vastgesteld. Het Hoofdbestuur krijgt het mandaat om eventuele kleine, noodzakelijke aanpassingen te kunnen doen in het verkiezingsprogramma.

5. Wijziging in agendavolgorde: één motie uit agendapunt 9 (bespreking ingediende actuele moties) wordt alvast behandeld.
6. De motie is ingediend door het thematisch netwerk Gezondheid en Zorg.
7. Motie 5:

De Algemene Vergadering roept de Tweede Kamerfractie op zich in te zetten om de punten twee en drie uit het manifest Scherp op Ouderenzorg te realiseren:

(2) Stel vast hoeveel zorgpersoneel nodig is om complete zorg te leveren. Pas het budget aan aan die norm. Aandacht is net zo belangrijk als verzorging en veiligheid.

(3) Hanteer totdat deze norm is vastgesteld als vuistregel: minimaal twee bevoegde en bekwame zorgmedewerkers op een groep van maximaal acht personen. Stel daarvoor als noodmaatregel direct geld beschikbaar. De ouderen die nu in verpleeghuizen zitten, kunnen niet wachten tot overheid en zorgorganisaties het eens zijn.

De motie wordt overgenomen en is niet in stemming gebracht.

8. De Algemene Vergadering wordt geschorst om 16.50 uur en wordt om 18.05 uur hervat.
9. Mevrouw H.E. (Lysbeth) van Valkenburg-Lely uit Driebergen-Rijsenburg wordt per acclamatie benoemd tot lid van de stem- en notulencommissie ter vervanging van de heer P.M.A. (Paul) Overtoom.
10. Het halfjaarplan en de halfjaarbegroting voor 2017 worden goedgekeurd.
11. Mevrouw P.W. (Paulien) Geerdink treedt af als lid van de Permanente Scoutingscommissie. Mevrouw M.H.F. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven wordt per acclamatie benoemd tot lid van de Permanente Scoutingscommissie.
12. Het Hoofdbestuur heeft besloten om de heer J.M.H.J. (Henry) Keizer voor te dragen voor herbenoeming. De ledenvergadering stemt in met het voorstel voor de procedure benoeming partijvoorzitter in mei 2017.
13. Er zijn 5 moties ingediend. Motie 5 is voor de schorsing behandeld. Motie 1 is ingediend door Netwerk Lokaal Noordwijk, motie 2 en 3 door Netwerk Lokaal Vallei en Veluwe en motie 4 door Netwerk Lokaal West Maas en Waal.
14. Motie 1:

De AV, kennisgenomen hebbend van de volgende uitgangspunten uit het conceptverkiezingsprogramma:

- 1. Stimuleren van bedrijven tot innovatieve toepassingen in alle sectoren economie; en*
- 2. Bestaande afspraken over aandeel duurzaam opgewekte energie die we in Europa en het energieakkoord zijn overeengekomen te willen nakomen.*

Wetend dat de kustprovincies ageren tegen windmolenparken binnen de 12-mijlszone vanwege de economische gevolgen en er een alternatief is dat voldoet aan afspraken energieakkoord,

Besluit: Af te zien van het plaatsen van windmolenparken binnen de 12-mijlszone.

De motie wordt in stemming gebracht en wordt verworpen met 74% (196) van de uitgebrachte stemmen (totaal 265).

15. Motie 2:

*Overwegende dat het (concept-)verkiezingsprogramma:
De kiezer moet uitleggen wat de VVD wilt bereiken in de komende regeerperiode;
Dient als basis voor mogelijke coalitieonderhandelingen;
Is samengesteld op basis van onze liberale waarden zoals verwoord in het liberaal manifest.*

Roepen de indieners het campagneteam op een toevoeging op het verkiezingsprogramma te maken waarbij ook het liberale vergezicht voor Nederland aan de kiezer wordt uitgelegd.

De strekking van de motie wordt overgenomen en niet in stemming gebracht. Het verkiezingsprogramma is reeds vastgesteld, maar bij het uitdragen van de standpunten uit verkiezingsprogramma zal het campagneteam aandacht besteden aan liberale waarden.

16. Motie 3:

Overwegende dat:

De razendsnelle ontwikkeling van de digitale wereld alle aandacht verdient, zowel op dit moment als in de (nabije) toekomst; Deze ontwikkeling blijvend nieuwe werkerreinen zal weten te vinden; De maatschappelijke aard daarvan ten goede of kwade gericht zal zijn; De VVD nu de kans heeft om hier structureel op in te spelen.

Geeft de Partij in overweging een leidende positie in te nemen voor het ontwikkelen van een strategisch raamwerk waarmee innovatie kan worden gestimuleerd, nieuwe ontwikkelingen kunnen worden getoetst en waar (digitaal) beleid op kan worden gebaseerd.

De motie wordt overgenomen en niet in stemming gebracht.

17. Motie 4:

Overwegende dat:

*De VVD een netwerkpartij is en belang heeft bij actieve leden en enthousiastelingen;
Het lidmaatschap voor veel mensen gericht is op invloed op partijstructuur en standpunten;
Bij lokale verkiezingen, ook door de opkomst van lokale partijen, mensen ambassadeur willen zijn van lokale kandidaten; Zij soms (nog) geen lid zijn van de landelijke VVD omdat er (nog) geen landelijke binding is; Maar wel op de lijst als lijstduwer willen.*

Roepen indieners het Hoofdbestuur op - gelet op de leidraad gemeenteraadsverkiezingen 2018 en de nieuwe netwerkpartij - om vanaf plaats 10 op de kandidatenlijst ook niet-leden toe te laten op de kandidatenlijst van de gemeenteraadsverkiezingen 2018.

De motie wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

18. Partijvoorzitter J.M.H.J. (Henry) Keizer sluit de 142^e Algemene Ledenvergadering om 18:55 uur.

Bijlage: behandeling verkiezingsprogramma

Amendement 22

Indiener: Breda

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[283]Waar nodig zijn agenten vrij gemaakt om synthetische drugs, hennepsteelt, maar ook criminele motorbendes en criminele netwerken in de grote steden effectief aan te pakken.

Nieuwe tekst:

Waar nodig zijn agenten vrij gemaakt om synthetische drugs, hennepsteelt en criminele netwerken in de grote steden effectief aan te pakken.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 39

Indiener: 's-Gravenhage en Utrecht

Type amendement: Schrappen

Originele tekst:

[348]Zo kan het Nederlanderschap ook worden ingetrokken bij terroristen met alleen de Nederlandse nationaliteit.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 47

Indiener: Amsterdam

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[375]Burgemeesters krijgen dan net als het openbaar ministerie het recht om de informatie geheim te houden, zodat ze niet gedwongen kunnen worden de informatie prijs te geven.

Toe te voegen tekst:

Bij het toepassen van bovengenoemde maatregelen wordt altijd het belang van privacy meegewogen. Wij zijn van mening dat de overheid terughoudend moet zijn in het

verzamelen en gebruiken van persoonlijke informatie van Nederlanders. Daarom zullen wij altijd kritisch en secuur omgaan met persoonsgegevens en andere informatie.

Het amendement is aangenomen en niet in stemming gebracht.

Amendement 60

Indiener: Eemland (Regio Midden)

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[411]Coffeeshops zijn in Nederland toegestaan, maar tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Toe te voegen tekst:

Coffeeshops zijn in Nederland toegestaan en moeten ook op gecontroleerde en legale wijze bevoorraad kunnen worden, maar tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 59,4% van de stemmen verworpen.

Amendement 64

Indiener: Thematisch Netwerk BZK

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[411]Coffeeshops zijn in Nederland toegestaan, maar tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Nieuwe tekst:

Het huidige gedoogbeleid werkt niet: gebruik en verkoop van softdrugs staan we toe, maar het is verboden om het te telen en aan coffeeshops te leveren. Wij willen de overheid de mogelijkheid bieden om te experimenteren met de gecontroleerde toelevering van coffeeshops. Tegelijkertijd moet hinder en overlast voor omwonenden worden voorkomen door tegen die overlast te blijven optreden.

Het amendement is ingetrokken en niet in stemming gebracht.

Amendement 66

Indiener: Utrecht

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[412]Wij willen coffeeshops die overlast geven altijd onmiddellijk sluiten.

Toe te voegen tekst:

Terwijl de verkoop van cannabis aan de voordeur wordt gedoogd, is de inkoop daarvan nu illegaal. De VVD wil van die vreemde situatie af en het beleid rond softdrugs slimmer reguleren. Het is tijd om het gehele domein van en rondom softdrugs opnieuw in te richten. Die herinrichting kan alleen landelijk plaatsvinden. Gemeenten moeten zo snel mogelijk stoppen met experimenteren met wietteelt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 81,6% van de stemmen aangenomen.

Amendement 109

Indiener: Lelystad

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[673]Daarom willen wij fors meer investeren in Defensie.

[674]De afgelopen jaren zijn al structurele stappen gezet om Defensie financieel duurzaam en daarmee toekomstbestendig te maken. [675]Daar moeten we mee doorgaan om ook in de toekomst een antwoord te hebben op de dreigingen en risico's die zich voordoen.

Nieuwe tekst:

Daarom willen wij fors meer investeren in Defensie om ook in de toekomst een antwoord te hebben op de dreigingen en risico's die zich voordoen. In de komende kabinetsperiode verhogen we de defensie-uitgaven stapsgewijs naar de NAVO-norm van 2% van het BBP. In de begroting van 2019 dient het Europese gemiddelde van 1,43% BBP te zijn bereikt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 55,2% van de stemmen verworpen.

Amendement 107

Indiener: Alphen aan den Rijn, Kaag en Braassem, Nieuwkoop en Thematisch Netwerk Internationaal

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[665]De Nederlandse defensie-uitgaven moeten toegroeien naar in ieder geval het Europees NAVO-gemiddelde.

Nieuwe tekst:

De Nederlandse defensie-uitgaven moeten worden vervat in een meerjaren-begrotingsmodel en toegroeien naar de bondgenootschappelijk overeengekomen NAVO-norm. In ieder geval moet binnen de komende kabinetsperiode worden gestreefd naar het bereiken van het Europees NAVO-gemiddelde.

De strekking van het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 147

Indiener: Thematisch Netwerk Wonen

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[978]Ook willen wij het woningwaarderingssstelsel voor de vrije huur afschaffen.

Nieuwe tekst:

Ook willen wij dat er op korte termijn met alle betrokkenen overleg wordt gevoerd over de voor- en nadelen van afschaffen van het Woningwaarderingssstelsel (WWS) in de vrije huursector.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 177

Indiener: Rotterdam en Thematisch Netwerk Financiën

Type amendement: Schrappen

Originele tekst:

[1060]Wij willen investeringen in de Nederlandse economie maximaal stimuleren. [1061]Daarvoor is nodig dat krachten in Nederland gebundeld worden. [1062]Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan. [1063]Deze instelling moet op afstand staan van de overheid en gericht zijn op het bijeenbrengen van kapitaal voor rendabele investeringen in grootschalige projecten gericht op bijvoorbeeld infrastructuur, energie, innovatie en ondernemerschap. [1064]Met een sterke Nederlandse financieringsinstelling kan bovendien extra kapitaal uit het buitenland worden aangetrokken en kan meer samenwerking worden gezocht met Europese financieringsinstellingen en institutionele beleggers. [1065]Dit stimuleert investeringen in de Nederlandse economie waarmee het Nederlandse vestigingsklimaat verder kan worden versterkt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 58,6% van de stemmen verworpen.

Amendement 179

Indiener: Brussel

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1062]Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan.

Nieuwe tekst:

Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank, de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO en het Nederlandse Investerings Agentschap) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 180

Indiener: West Friesland

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1062]Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke (private) speler ontstaan.

[1063]Deze instelling moet op afstand staan van de overheid en gericht zijn op het bijeenbrengen van kapitaal voor rendabele investeringen in grootschalige projecten gericht op bijvoorbeeld infrastructuur, energie, innovatie en ondernemerschap.

Nieuwe tekst:

Door het samenvoegen van bestaande instituties (zoals de Bank Nederlandse Gemeenten, de Waterschapsbank en de Nederlandse Financieringsmaatschappij FMO) en van verschillende financieringsregelingen, kan een sterke speler ontstaan. Deze instelling moet gericht zijn op het bijeenbrengen van kapitaal voor rendabele investeringen in grootschalige projecten gericht op bijvoorbeeld infrastructuur, energie, innovatie en ondernemerschap.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 282

Indiener: Utrecht

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[1454]In de financiering van het cultuuronderwijs willen wij dat de onderwijsinstellingen leidend zijn in plaats van cultuurinstellingen.

Toe te voegen tekst:

5 mei is net als Koningsdag een nationale feestdag. In tegenstelling tot religieuze feestdagen zijn Koningsdag en 5 mei dagen die door Nederlanders van alle achtergronden gevierd worden. Daarom wordt naast Koningsdag ook 5 mei elk jaar een vrije dag. Het staat werkgevers en werknemers vrij om in de CAO een andere vrije dag in te leveren voor deze nationale feestdag.

Het amendement wordt in stemming gebracht en met 54,3% van de stemmen aangenomen.

Amendement 296

Indiener: Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1502]Iedereen weet dat een gezonde leefstijl belangrijk is. [1503]Het zorgt er in de eerste plaats voor dat je iedere dag weer vol energie kunt beginnen en het geeft je meer zelfvertrouwen. [1504]Bovendien kan het ziektes en kwalen in de toekomst helpen voorkomen. [1505]Wat een gezonde leefstijl is, verschilt voor iedereen. [1506]Wij vinden dat iedereen zelf mag bepalen hoe hij of zij leeft. [1507]De overheid kan zorgen voor goede voorlichting, maar mag uiteindelijk niet bepalen hoe iemand zijn of haar leven leidt. [1508]Dat blijft een eigen keuze.

Nieuwe tekst:

Een gezonde leefstijl is belangrijk voor het welbevinden van een individu, maar kan ook kostenbesparend zijn voor de samenleving. Wat een gezonde leefstijl is, verschilt voor iedereen. Gezond leven doen mensen omdat ze dat zelf willen. Hoe iemand zijn of haar leven leidt, blijft een eigen keuze. De overheid stimuleert gezond leven en preventie door vaccinatieprogramma's, bevolkingsonderzoek, investering en onderzoek en informatie en voorlichting.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 373

Indiener: Wijk bij Duurstede en Bunnik

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[1829]Wij willen dat de motorrijtuigenbelasting (Mrb) en de belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM) worden verlaagd.

Toe te voegen tekst:

Voor klassieke personenauto's en motorrijwielen ouder dan 35 jaar wordt de (Mrb) wat de VVD betreft afgeschaft.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 387

Indiener: Liberaal Groen en Thematisch Netwerk Mobiliteit en Leefomgeving

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1866]Om ook in de toekomst te kunnen concurreren met andere spoorbedrijven, moet de NS activiteiten in het buitenland kunnen blijven ontplooiën en meedoen aan aanbestedingen van regionale spoorlijnen in Nederland.

Nieuwe tekst:

Om ook in de toekomst te kunnen concurreren met andere spoorbedrijven, moet de NS activiteiten in het buitenland kunnen blijven ontplooiën.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 395 en 396

Indiener: Lelystad

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1926]Zolang er geen gelijk speelveld is met de ons omringende landen, willen wij dat onze havens worden gecompenseerd voor deze Vpb-plicht.

Nieuwe tekst:

Zolang er geen gelijk speelveld is met de ons omringende landen, willen wij dat onze havens worden gecompenseerd voor deze Vpb-plicht, dan wel dat zij in dezelfde (fiscale) omstandigheden worden gebracht als havens in andere landen opdat het speelveld wordt gelijk getrokken.

Indiener: Brussel
Type amendement: Wijzigen

Nieuwe tekst:

Zolang er geen eenduidige Europese richtsnoeren zijn voor staatssteun aan zeehavens, zullen er alternatieve mogelijkheden moeten worden gezocht voor de ondersteuning van onze zeehavens.

Beide amendementen worden in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 412

Indiener: Thematisch Netwerk LNV, Eemsdelta en Vallei en Veluwe, Hollands Kroon, Winterswijk en regio Oost
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1968]Als mensen het zelf niet erg vinden om naast een boerderij te wonen, dan moet dat kunnen.

Nieuwe tekst:

Als mensen het zelf niet erg vinden om naast een boerderij te wonen, dan moet dat kunnen, zonder dat daardoor de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van nabijgelegen agrarische bedrijven worden beperkt.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken aangenomen.

Amendement 413

Indiener: Ooststellingwerf en Leeuwarden
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[1971]Bovendien willen we versterking van de natuur en ruimte voor landbouw.

Nieuwe tekst:

We willen versterking van de natuur en minstens behoud van het voor voedselproductie geschikte areaal landbouwgrond.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 438

Indiener: Thematisch Netwerk LNV, Eemsdelta, Hollands Kroon en Winterswijk
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2105]Voor goed natuurbeheer is ook goed faunabeheer nodig.

Nieuwe tekst:

Voor goed natuurbeheer is ook goed faunabeheer nodig, waar jacht een onderdeel van uit kan maken.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 445

Indiener: Thematisch Netwerk Liberaal Groen
Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2125]Nieuwe energiebronnen moeten schoner en duurzamer zijn, de uitstoot van CO2 terugdringen en zo de verandering van het klimaat helpen tegengaan. [2126]Het is bovendien noodzakelijk dat ze betrouwbaar zijn. [2127]Want ook als het een dag windstil en bewolkt is willen we warm kunnen douchen, het licht aan kunnen doen en onze telefoon kunnen opladen. [2128]Bovendien moeten we blijven letten op de betaalbaarheid van energie, want niemand wil een hogere energierekening.

Nieuwe tekst:

Nieuwe energiebronnen moeten betrouwbaar, betaalbaar en schoon zijn, de uitstoot van CO2 terugdringen en zo de klimaatrisico's helpen beheersen.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 454

Indiener: Lelystad
Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[2160]Dit zijn grote, langjarige investeringen en daar past geen overheid bij die om de paar jaar het beleid verandert.

Toe te voegen tekst:

Voor wat betreft windenergie blijft de afspraak inzake 6000 Mw op land gehandhaafd. Er wordt geen extra windenergie via molens op land gewonnen.

De strekking van het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur, waarbij het woord 'maximaal' wordt toegevoegd voor "6000 Mw" in de voorgestelde tekst, en wordt niet in stemming gebracht.

Amendement 480

Indiener: Noord

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[2191]Schade die als gevolg van gaswinning in Groningen en elders aan het eigendom van omwonenden ontstaat, moet worden gecompenseerd.

Toe te voegen tekst:

Als gevolg van de gaswinning is er een complexe situatie in Groningen ontstaan. Inwoners en ondernemers ondervinden problemen met betrekking tot hun veiligheid, de versterking van panden en de afhandeling van schade. Verantwoordelijkheden moeten volstrekt duidelijk zijn en via eenvoudige procedures moeten inwoners en bedrijven hun recht snel kunnen halen. Indien nodig wordt wet- en regelgeving daartoe aangepast.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 495

Indiener: Leeuwarden

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2265]Wanneer milieublubs het heft in eigen hand nemen, bijvoorbeeld door stenen in zee te gooien of wegen te blokkeren, moeten alle subsidies aan die organisaties worden stopgezet.

Nieuwe tekst:

Wanneer milieublubs het heft in eigen hand nemen, bijvoorbeeld door stenen in zee te gooien of wegen te blokkeren, moeten alle subsidies aan die organisaties worden stopgezet en een eventuele ANBI status worden ingetrokken.

Het amendement wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en niet in stemming gebracht.

Amendement 513

Indiener: Teylingen

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2372]De waterschappen willen we in ieder geval behouden. [2373]Waterschappen en hun bestuurders zijn de belangrijkste troef in onze permanente strijd tegen het water. [2374]In Nederland kunnen we nu eenmaal geen risico nemen met de bescherming tegen hoog water. [2375]Alle leden van waterschappen moeten democratisch worden gekozen.

Nieuwe tekst:

Waterbeheer is de belangrijkste troef in onze permanente strijd tegen het water. In Nederland kunnen we nu eenmaal geen risico nemen met de bescherming tegen hoog water. De lage opkomstpercentages bij provinciale en waterschapsverkiezingen zijn mede aanleiding om te bezien in hoeverre directe verkiezingen van leden van deze bestuurslagen nog passen in de huidige tijd.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 516

Indiener: Westerveld

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2375]Alle leden van waterschappen moeten democratisch worden gekozen.

Nieuwe tekst:

De huidige structuur blijft gehandhaafd met geborgde zetels.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 521

Indiener: Thematisch Netwerk BZK en Rotterdam

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2375]Alle leden van waterschappen moeten democratisch worden gekozen.

Nieuwe tekst:

Alle leden van waterschappen moeten binnen hun categorie democratisch worden gekozen.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 534

Indiener: Eemsdelta-BBS

Type amendement: Wijzigen

Originele tekst:

[2382]Voorstellen om de benoeming van de burgemeester te veranderen moeten worden gezien in het totaal van het functioneren van de gemeentelijke overheid.

Nieuwe tekst:

Op gemeentelijk niveau is de positie van de burgemeester aan vernieuwing toe. De huidige situatie - een tussenvorm van benoeming en verkiezing - is niet helder en valt internationaal uit de toon. De VVD is voor een rechtstreeks door de bevolking gekozen burgemeester.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

Amendement 576

Indiener: Gooise Meren

Type amendement: Toevoegen

Originele tekst:

[2598]Voor jouw spaargeld heb je hard gewerkt en over het geld dat je op je spaarrekening kan zetten, heb je ook al belasting betaald.

Toe te voegen tekst:

Na betaling van inkomsten of vermogensbelasting en de verlaagde vermogensrendementsheffing wordt het vermogen gevrijwaard van verdere belastingen. Afschaffing van de successiebelasting is hiervan een logisch en rechtvaardig sluitstuk.

Het amendement wordt in stemming gebracht en bij handopsteken verworpen.

HOOFDSTUK 2: DE PARTIJ VAN DE TOEKOMST

2.1 De nieuwe netwerkstructuur

De afgelopen decennia heeft de maatschappij zich steeds meer ontwikkeld tot een netwerkmaatschappij. In deze netwerkmaatschappij werken mensen in steeds wisselende verbanden aan het realiseren van hun doelen. Door de huidige communicatiemogelijkheden komen deze verbanden snel tot stand en is er geen beperking meer van tijd en plaats. Met onze nieuwe partijorganisatie willen we zo goed mogelijk aansluiten bij de netwerkmaatschappij. We willen als partij open en uitnodigend zijn voor al die liberalen die samen met de VVD willen werken aan een liberaal Nederland. De voormalige afdelingen zijn inmiddels lokale netwerken en de oude partijcommissies worden getransformeerd tot levendige thematische netwerken. We zijn er nog niet helemaal, maar de eerste stappen richting een open netwerkpartij zijn gezet!

2.2 MijnVVD en CRM

MijnVVD is de portal van de VVD. In het verleden stond het gebruik hiervan alleen open voor leden. Als onderdeel van de nieuwe partijstructuur, is er in 2016 aan diverse IT-projecten gewerkt. Dit heeft ertoe geleid dat MijnVVD niet meer exclusief is voor leden, maar ook open staat voor netwerkvrienden en belangstellenden. Zo kunnen bijvoorbeeld sinds eind 2016 alle geïnteresseerde liberalen zich via MijnVVD inschrijven voor bijeenkomsten en abonneren op de digitale nieuwsbrief *Thorbeckeweb* en (tegen een vergoeding) op het ledenmagazine *Liber*.

MijnVVD is de externe schil over de CRM-applicatie die door het Algemeen Secretariaat gebruikt wordt. Uiteraard is ook CRM aangepast aan de nieuwe partijstructuur. Op deze manier loopt bijvoorbeeld ook de facturatie van netwerkvrienden en evenementen zo efficiënt mogelijk.

In diverse deelprojecten zijn nieuwe functionaliteiten beschikbaar gekomen. Zo is het mogelijk om aan te geven op welke wijze iemand zich voor de partij wil inzetten. Ook bestaat de mogelijkheid om het beroep waarin iemand werkzaam is kenbaar te maken. Zo kunnen we nog beter de kennis die bij onze leden zit te benutten.

Met de invoering van het netwerkvriendschap, is het ook voor alle leden mogelijk geworden om zich via MijnVVD aan te melden voor één of meerdere thematische netwerken. Deze thematische netwerken kunnen hierdoor groeien en hun rol binnen de partij en naar buiten nog beter oppakken.

In 2016 is er ook gewerkt aan de invoering van het contributiearrangement met de JOVD. Sinds december 2016 is het mogelijk om je op te geven als gecombineerd lid voor zowel de VVD als de JOVD. Bestaande leden van beide organisaties vallen, voor zover als mogelijk, ook onder dit contributiearrangement.

De voorbereidingen van de Tweede Kamerverkiezingen van 15 mei 2017 vormden een belangrijk deel van de activiteiten in 2016. Ook op ICT-gebied werd dit ondersteund. De ledenraadpleging over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen vanaf plek 2

werd voor het eerst uitgevoerd volgens de nieuwe berekeningssystematiek en in een nieuwe vormgeving. Daarnaast is de applicatie die gebruikt wordt om amendementen in te dienen in 2016 vernieuwd, zodat ook Thematische Netwerken via MijnVVD amendementen op het verkiezingsprogramma in konden dienen.

2.3 Oprichting lokale netwerken

Voor een open en toegankelijke partij is het van belang om op lokaal niveau een krachtige en slagvaardige organisatie te hebben, die aan de noodzakelijke taken op de juiste wijze invulling kan geven. Om dit te bereiken transformeren de afdelingen tot lokale netwerken. Deze netwerkstructuur geeft een grotere impuls tot samenwerken tussen de bestaande afdelingen.

In 2016 zijn in totaal 206 afdelingen opgegaan in 73 lokale netwerken. Het totaal aantal lokale afdelingen/netwerken is daarmee in 2016 teruggedrongen van 373 naar 240.

VORMING LOKALE NETWERKEN 2016

Regio Zuid

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Eindhoven	Brainport Regio	4 oktober 2016
Son en Breugel		
Waalre		
Breda	Breda	1 november 2016
Echt-Susteren	Centraal Limburg	1 december 2016
Leudal		
Maasgouw		
Roerdalen		
Roermond		
Bergeijk	De Kempen	4 oktober 2016
Bladel		
Eersel		
Reusel-De Mierden	De Langstraat	1 november 2016
Heusden		
Loon op Zand		
Waalwijk	De Zeeuwse VVD	4 juli 2016
Borsele		
Goes		
Kapelle		
Middelburg		
Noord-Beveland		
Oost Zeeuws-Vlaanderen		
Reimerswaal		
Schouwen-Duiveland		
Veere		
Vlissingen	Hart van Brabant	1 december 2016
West Zeeuws-Vlaanderen		
Goirle		
Hilvarenbeek	Maas en Geul	1 juni 2016
Oisterwijk		
Eijsden-Margraten		
Maastricht		
Meerssen		

Bergen	Maasland	3 mei 2016
Boxmeer		
Cuijk		
Gennep		
Grave		
Mil en Sint Hubert		
Sint Anthonis		
Venray		
Alphen-Chaam/Baarle-Nassau	Mark, Leij en Donge	3 mei 2016
Dongen		
Gilze en Rijen		
Etten-Leur	Marklanden	1 november 2016
Halderberge		
Moerdijk		
Oosterhout	Oosterhout	3 mei 2016
Brunssum	Parkstad en Omstreken	3 mei 2016
Heerlen		
Landgraaf		
Nuth		
Onderbanken		
Simpelveld		
Vaals		
Deurne	Peelland	1 juni 2016
Gemert-Bakel		
Helmond		
Laarbeek		
Someren-Asten		
Mook en Middelaar	Rijk van Nijmegen*	1 december 2016
Roosendaal	Roosendaal-Woensdrecht	4 juli 2016
Woensdrecht		
Rucphen	Rucphen-Zundert	1 juni 2016
Zundert-Rijsbergen		
Bergen op Zoom	Scheldebrug	3 mei 2016
Steenbergen		
Tholen		
Tilburg	Tilburg	1 november 2016
Best	VVD Best Oirschot Veldhoven	3 mei 2016
Oirschot		
Veldhoven		

Regio Midden

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Almere	Almere	4 oktober 2016
De Bilt	De Bilt	4 oktober 2016
Baarn	Eemdelta-BBS	4 oktober 2016
Bunschoten		
Soest		
Amersfoort	Eemland	4 oktober 2016
Leusden		
Woudenberg		
Eemnes	Laren-Blaricum-Eemnes	1 november 2016
IJsselstein	Lopikerwaard	4 juli 2016
Lopik		
Montfoort		
Oudewater		
Utrecht	Utrecht	4 oktober 2016
Vianen	Vijfheerenland	1 juni 2016
Zeist	Zeist	4 juli 2016
Renswoude	Zuidoost-Utrecht	4 juli 2016
Rhenen		
Veenendaal		
Renswoude	Zuidoost-Utrecht	4 juli 2016
Rhenen		
Veenendaal		

Regio Oost

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Nijkerk	Eemland	4 oktober 2016
Geldermalsen	Lingewaal, Neerijnen, Geldermalsen (LNG)	1 december 2016
Lingewaal		
Neerijnen		
Dinkelland	Noord-Oost Twente	4 oktober 2016
Losser		
Oldenzaal		
Tubbergen		
Berg en Dal	Rijk van Nijmegen	1 december 2016
Beuningen		
Druten		
Heumen		
Nijmegen		
West Maas en Waal		
Wijchen	Rivierenland Noord	1 november 2016
Buren		
Culemborg		
Neder-Betuwe		
Tiel	Salland	1 november 2016
Deventer		
Olst-Wijhe	Twente Centraal	4 juli 2016
Almelo		
Borne		
Enschede		
Haaksbergen		
Hengelo		
Hof van Twente		
Barneveld	Vallei en Veluwe	4 juli 2016
Ede		
Scherpenzeel		
Wageningen		
Dalfsen	Vechtdal	4 juli 2016
Hardenberg		
Ommen		
Hellendoorn	West-Twente	4 oktober 2016
Rijssen-Holten		
Twenterand		
Wierden		

Regio Noord

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Hoogezand-Sappemeer	Midden-Groningen	3 mei 2016
Slochteren		
Aa en Hunze	Noord Drenthe	4 oktober 2016
Noordenveld		
Tynaarlo		
Dantumadiel	Noord-Oost Friesland	4 juli 2016
Dongeradeel		
Ferwerderadiel		
Kollumerland en Nieuwkruisland		
Franekeradeel	Waadhoeke	8 februari 2016
Het Bildt		
Menameradiel		
Grootegeest	Westerkwartier	4 juli 2016
Leek		
Marum		
Zuidhorn		
Borger-Odoorn	Zuidoost Drenthe	4 oktober 2016
Emmen		

Regio Noord-Holland

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Aalsmeer	Aalsmeer/Uithoorn	4 oktober 2016
Uithoorn		
Amstelveen	Amstelveen e.o.	4 oktober 2016
Ouder-Amstel		
Amsterdam	Amsterdam	4 juli 2016
Bergen	BUCH	
Castricum-Akersloot-Limmen		4 oktober 2016
Heiloo		
Uitgeest		
Beemster	Edam-Volendam-Beemster	3 mei 2016
Edam-Volendam		
Gooise Meren	Gooi en Vechtstreek	
Huizen		6 februari 2017
Weesp		
Alkmaar	HAL	
Heerhugowaard		4 oktober 2016
Langedijk		
Bloemendaal	Heemstede-Bloemendaal	1 november 2016
Heemstede		
Hollands Kroon	Hollands Kroon	4 oktober 2016
Blaricum	Laren-Blaricum-Eemnes	1 november 2016
Laren		
Texel	Texel	1 juni 2016

Regio Zuid-Holland

Afdeling	Nieuw netwerken	Datum verwerking
Barendrecht	Barendrecht -Ridderkerk	3 mei 2016
Ridderkerk		
Albrandswaard		
Delft	Delft	4 oktober 2016
Goeree-Overflakkee	Goeree-Overflakkee	3 mei 2016
Binnenmaas	Hoeksche Waard	3 mei 2016
Cromstrijen		
Korendijk		
Oud-Beijerland		
Strijen		
Leidschendam-Voorburg	Leidschendam-Voorburg	1 november 2016
Alblasserdam	MerweDrecht	4 oktober 2016
Dordrecht		
Gorinchem		
Hardinxveld-Giessendam		
Hendrik-Ido-Ambacht		
Papendrecht		
Sliedrecht		
Zwijndrecht-Heerjansdam		
Noordwijk	Noordwijk	3 mei 2016
Rijswijk	Rijswijk	3 mei 2016
Rotterdam	Rotterdam	1 november 2016
Leerdam	Vijfheerenland	1 juni 2016
Zederik		
Brielle	Voorne	6 april 2016
Hellevoetsluis		
Westvoorne		
Voorschoten	Voorschoten	2 mei 2016
Westland	Westland	2 mei 2016
Zoetermeer	Zoetermeer	2 mei 2016
Maassluis	Zuid-Holland West	1 november 2016
Midden-Delfland		

2.4 Nieuwe website

Na enkele maanden hard werk door het online team is in december 2016 de vernieuwde website van de VVD (www.vvd.nl) online gegaan. De vormgeving van de website is volledig vernieuwd. Daarnaast zijn er enkele concrete functies toegevoegd zoals de mogelijkheid om direct een donatie aan de VVD te doen.

2.5 Denk Mee

Als netwerkpartij wil de VVD iedereen die liberaal handelt, denkt of voelt aan de partij verbinden en vragen hoe wij Nederland nog beter kunnen maken. In 2016 zijn wij gestart met het verzamelen van e-mailadressen van belangstelden. Regelmatig ontvangt iedereen die zijn of haar e-mailadres via de website of bij de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heeft achtergelaten een e-mail van de VVD met een vraag over Nederland. Zo blijven we in gesprek over hoe wij Nederland stap voor stap nog beter kunnen maken.

2.6 VVD Community

In 2016 is de VVD Community voor bestuurders van lokale netwerken en Regio's live gegaan. Doel van dit digitaal platform is om breder en op een laagdrempelige manier met elkaar te communiceren. De Community ondersteunt de vrijwillige bestuursleden van de VVD om kennis, documenten en (contact)gegevens met elkaar uit te wisselen.

HOOFDSTUK 3: VOORBEREIDING TWEDE KAMERVERKIEZINGEN

3.1 Assessmentdagen

Tijdens de assessmentdagen op 10 en 17 juni 2016 zijn 96 nieuwe, kandidaat-Kamerleden getest op debatvaardigheden en is een crisis nagebootst. Ook hebben alle deelnemers gesproken met leden van de PSC. De assessmentdagen waren onderdeel van het selectieproces en de resultaten zijn meegewogen bij de totstandkoming van de kandidatenlijst. Deelname aan het assessment was verplicht voor alle nieuwe kandidaten. De kosten van deelname waren voor eigen rekening van de kandidaat.

3.2 Kandidatenlijst Tweede Kamerverkiezingen 2017

Het scouting- en selectiebeleid van de VVD heeft de afgelopen jaren een enorme professionaliseringsslag doorgemaakt met onder andere de instelling van de PSC in 2003. Dit heeft ertoe geleid dat het selecteren van onder meer volksvertegenwoordigers permanent en met grote precisie gebeurt, daarbij rekening houdend met de kennis, kunde en integriteit van een kandidaat. De PSC heeft het Hoofdbestuur het afgelopen jaar geadviseerd over de samenstelling van de lijst voor de Tweede Kamerverkiezingen 2017.

De VVD kent een selectiebeleid op hoog niveau, maar als grootste partij van Nederland moet er continue gewerkt worden aan verbeteringen om de hoogst mogelijke standaard neer te zetten. Het afgelopen jaar zijn er verschillende veranderingen doorgevoerd met betrekking tot het kandidaatstellingsproces. Het verplichte assessment, wat in voorgaande paragraaf is beschreven, was één van de veranderingen. Iedere verkiezing vraagt speciale aandacht. Kandidaat-volksvertegenwoordigers moeten passen bij de koers die de VVD de komende jaren wil varen. Mede om die reden is er afgestapt van het algemene profiel dat de VVD hanteert voor de scouting en selectie van volksvertegenwoordigers. Voor de Tweede Kamerverkiezingen 2017 is een apart profiel gehanteerd met voorwaarden waar kandidaten en fractie bij voorkeur aan moesten voldoen. Daarnaast heeft de PSC de integriteitstoets nog nadrukkelijker in de procedures geïntegreerd. Alle kandidaten moesten een 'VOG Politieke ambtsdragers' en ten minste drie referenties aanleveren. Tevens moesten zij instemmen met de 'Gedragscode' en 'Vuistregels Integriteit'. De kandidatenlijst kende geen groslijst en over de lijstvolgorde kon door middel van een ledenraadpleging worden gestemd. Dit alles heeft geleid tot een kandidatenlijst met 80 potentiële Tweede Kamerleden.

3.3 Ledenraadpleging

Van 22 november tot en met 2 december 2016 heeft er een stemming over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 plaatsgevonden. Dit gebeurde met een ledenraadpleging onder de leden van de VVD. Hierbij hebben 4105 leden een stem uitgebracht. 93% van deze stemmen werd via het internet uitgebracht, terwijl 7% stemde per telefoon. De opkomst voor de ledenraadpleging was 15% en blijft daarmee ruim onder de vereiste opkomst van 50% + 1 voor een bindende ledenraadpleging.

Zoals is bepaald in de Statuten en Reglementen stelt het Landelijk Bestuursoverleg de definitieve kandidatenlijst vast wanneer de vereiste opkomst van de ledenraadpleging niet is gehaald. Het Landelijk Bestuursoverleg heeft besloten de advieslijst zoals voorgesteld door de PSC als definitieve kandidatenlijst vast te stellen.

3.4 Het verkiezingsprogramma: Zeker Nederland 2017 - 2021

In september 2015 heeft Hoofdbestuur de Verkiezingsprogrammacommissie 2017 samengesteld met als voorzitter Jan Anthonie Bruijn. De commissie had de opdracht om in augustus 2016 aan het Hoofdbestuur een concept-verkiezingsprogramma te overhandigen.

Leden:

Ina Adema, Hein van Asseldonk, Esther Berden, Ingrid de Bondt*, Jan Anthonie Bruijn (voorzitter), Bruno Bruins*, Dimitri Gilissen, Eelco Heinen, Karina Kuperus, Agnita Mur, Robert Reibestein, Boudewijn Revis, Dick Sluimers, Maarten Smit, Ben Swagerman, Christianne van der Wal*, Frans Weekers en Rolinde Weide.

**Ingrid de Bondt, Bruno Bruins en Christianne van der Wal hebben door omstandigheden hun lidmaatschap van de commissie voortijdig opgezegd.*

Schrijvers:

Daan de Neef en Roelof Smit.

Adviseurs:

Henry Keizer (partijvoorzitter), Mark Rutte (partijleider), Halbe Zijlstra (fractievoorzitter Tweede Kamer), Annemarie Jorritsma (fractievoorzitter Eerste Kamer), Tamara van Ark (vicefractievoorzitter Tweede Kamer).

De commissie was verdeeld in vier werkgroepen:

Economie, Gezondheid en ontwikkeling, Omgeving, Overheid.

De commissie heeft tijdens talloze bijeenkomsten het net opgehaald, zowel binnen als buiten de partij. Op 7 oktober 2016 is het concept programma *Zeker Nederland – VVD Verkiezingsprogramma 2017-2021* gepresenteerd. Door de leden zijn vervolgens ruim 600 amendementen op het programma ingediend. Deze zijn besproken tijdens het Najaarscongres in Noordwijkerhout waarna het definitieve (en winnende!) programma is vastgesteld.

3.5 Campagne

Aan het begin van 2016 zijn de voorbereidingen gestart voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Omdat de VVD al zo'n tijd regeringsverantwoordelijkheid heeft gehad in een roerige tijd was er een uitgebreid verhaal om te vertellen aan potentiële kiezers. Daarom is er besloten om een lange campagne te voeren die meteen na de zomer startte met de aankondiging van Mark Rutte om weer lijsttrekker te zijn in de Telegraaf.

In de maanden daarna zijn er veel campagneactiviteiten ontplooid. Zo kwam Mark Rutte met zijn eigen plan voor de toekomst van Nederland en was er een uitgebreide reclamecampagne op televisie. Allemaal met als doel om aan de kiezers uit te leggen

waarom het kabinet en de VVD de afgelopen jaren gedaan heeft wat het gedaan heeft en wat de plannen voor de komende jaren zijn. Ook is er veel gebruik gemaakt van *free publicity* waarbij de bekendheid van Mark Rutte als minister president hielp. Het jaar eindigde net voor kerst met een optreden in het Glazen Huis van radio 3FM waarbij Mark Rutte een avond en nacht lang hielp met het ophalen van geld voor een goed doel.

3.5.1 Het Campagnenetwerk

Onder de noemer van permanente campagne is in 2015 een campagnenetwerk opgezet. Dat netwerk startte met door het AS geselecteerde 25 campagnecoaches die zijn opgeleid tot de aanjagers-vraagbaak-coach van lokale campagneleiders. De campagnecoaches hebben elk een regionaal ingedeeld eigen team van gemiddeld acht tot tien lokale campagneleiders. Deze zijn aangesteld door de lokale netwerken zelf. De lokale campagneleiders worden door landelijke opleidingsdagen en de begeleiding van de coaches opgeleid zodat ze zelfstandig campagneplannen kunnen opstellen, (canvas)acties kunnen organiseren en vrijwilligers kunnen werven/motiveren. De campagnecoaches hebben als een echt team geopereerd, waarin ze elkaar gemotiveerd en gestimuleerd hebben. De *Campaign Organizer* heeft dit team aangestuurd en gezorgd dat deze vrijwilligers alle ondersteuning van het partijbureau ontvingen bij de begeleiding van lokale campagneleiders. In totaal hebben zij 337 lokale campagneleiders weten te motiveren en te activeren.

In 2016 hebben de 25 coaches en de lokale campagneleiders de volgende opleiding gevolgd:

Opleidingsoverzicht voor de campagnecoaches:

Oktober / nov 2015	Individuele kennismakingsgesprekken
Sessie 1: 25 oktober 2015	Sessie over data, teambuilding en beginselen van een campagneplan.
Sessie 2: 28 november 2015	Sessie Coaching & Commitment door Michiel Krom (HB lid VVD) Resultaat: heldere omschrijving rol van de coach
Inhaalsessie 1: 19 januari 2016:	Sessie over data, teambuilding en beginselen van campagneplan
Sessie 3: 23 Januari 2016	Sessie Verhaal & Gesprek door Bas Erlings (VVD) en Mark Thiessen (VVD online). Resultaat: Uitgangspunten van de strategie, basis van het verhaal, duidelijkheid over doelgroep.
Sessie 4: 24 Maart 2016	Campagneplan maken en begeleiden Resultaat: Niveau van campaigning onder de 25 vergroot. Inhoud: messaging, targetting, GOTV en organisatie bouwen.
Sessie 5: 21 mei 2016 (tijdens mei congres)	Sessie Vrijwilligers managen (Kiki Bakker) en Strategie Lokaal vertalen (Tamara van Ark) Resultaat: Aandachtspunten vrijwilligers managen boventafel & niveau coaching vrijwilligers vergroot. Nieuwe inzichten strategie vertaald naar lokale campagne.
Juni/juli/augustus	Individuele evaluatiegesprekken
Sessie 6: 2 juli	Sessie Canvasstappenplan (Kiki Bakker) Sessie: van campagneleider naar coach

	Resultaat: evaluatie eigen rol, dmv rollenspel inzicht in coachingsprocessen.
Sessie 7: 23/24 september: Trainingsweekend. Vrijdag	Sessie D2D strategy (Kiki) Sessie canvassen oefenen Resultaat: strategie bij organisatie canvasacties. Strategisch inzetten aan de deur.
Sessie 8: 23/24 september: Zaterdag	Sessie oefening campagneleidersdag: de debatladder. Resultaat: debatladder gebruiken in grote onderwerpen tot een canvasscript maken. Sessie: Evaluatie-data verzameling Resultaat: typeform
Sessie 9: 6 november	Sessie ALDE: GOTV program. Resultaat: lokale campagneplanner invullen en het laatste zes weken programma

Alle coaches zijn verplicht om hun eigen campagneleiders als team bijeen te roepen, eens in de 6-8 weken. Ter begeleiding krijgen ze een leidraad toegestuurd aan de hand waarvan zij de coachingsbijeenkomst kunnen opzetten, die vorm is echter niet verplicht.

27 februari: Campagneleidersdag	Sessie 1: Kennismaking en drijfveren
Maart/april	Sessie 2: Eerste sessie in eigen omgeving. Werkafspraken. Herhaling drijfverensessie, inventariseren behoeften naar aanleiding van campagnehandboek. NB: nieuw gestartte coaches hebben deze sessie na de zomer nogmaals gedaan.
Mei	Sessie 3: Het campagneplan.
Juni/juli	Sessie 4: Online training (mbv online team) voor campagneleiders en hun lokale mensen. Aansluitend sociale activiteit om voor de zomer af te sluiten.
September/oktober	Sessie 5: Canvastraining Aansluitend sessie over stand van zaken en campagneplannen
1 oktober: Campagneleidersdag	Sessie 6: Gesprekken lokaal invullen
Nov/december	[mogelijke extra sessie] Zelf invullen naar aanleiding behoeften (sommigen konden nu pas canvastraining organiseren)

Naast de sessies in hun eigen regio krijgen de campagneleiders twee opleidingsdagen:

27 februari 2016	Plenair	Michiel Krom / strategie & praktische invulling
	Workshop	Rol van de campagneleider (door enkele coaches)
	Coaching	Drijfveren / kennismaking
1 oktober 2016	Plenair	Panel met mensen van buiten de VVD, over het vertalen van politiek naar een gesprek in gewone mensentaal.
	Workshop	Versnelde canvastraining (olv Haya trainers)

	Coaching	Gesprekken op grote thema's zo lokaal mogelijk maken.
--	-----------------	---

Lokale afdelingen canvassen vanaf nu met het doel een relatie op te bouwen met de achterban. Voorop staat niet politieke zichtbaarheid, maar de maatschappelijke zichtbaarheid. Volksvertegenwoordigers helpen bewoners ook een weg te vinden in de instanties (niet verwijzen naar een loket, maar helpen), zorgen dat ze problemen praktisch oplossen (geen schriftelijke vragen over een rotzootje in het park, maar een opruimactie) en zijn er om mensen te helpen (als er een pinautomaat in de buurt gewenst is, dan legt de VVD contacten tussen bewoners en de bank). Zo krijgt de landelijke strategie een lokaal narratief.

Landelijk gecoördineerde acties

In september zijn 100 lokale netwerken voorzien van een koffiepakket waarmee ze een actie konden organiseren. In november is deze actie voortgezet en in december zijn de lokale netwerken de straat opgegaan met verschillende kerstactiviteiten. De landelijke acties dragen bij aan het aanjagen van activiteit op straat. Rondom de landelijke momenten zijn juist ook veel lokale momenten georganiseerd en is de omslag gemaakt van 'op de markt staan', naar het huis aan huis campagnevoeren. Meer dan 700 mensen zijn geregistreerd als vrijwilliger in 2016, dat werd in aanloop naar de verkiezing van 2017 alleen maar meer.

3.5.2 Bakkie Doen?

Een 'bakkie doen' is een oer-Hollandse uitdrukking om even bij te praten of van gedachten te wisselen maar ook om te vragen hoe het nu echt met iemand gaat. Dat is belangrijk, wij willen weten wat Nederland bezighoudt. Daarom zijn wij vanaf april 2016 met de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heel Nederland doorgegaan. Onder het genot van een vers bakkie gaan wij bij de koffietruck in gesprek over Nederland. Was het een leuk en goed gesprek? Dan vragen wij mensen om hun e-mailadres achter te laten. Zo blijven wij in gesprek met iedereen die geïnteresseerd is over hoe wij Nederland nog beter kunnen maken.

3.5.3 Campagnenieuwsbrief

In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen is er ook weer een begin gemaakt met het versturen van de campagnenieuwsbrief aan alle leden van de VVD. De campagnenieuwsbrief bevatte naast praktische informatie over de campagne, motiverende woorden van campagneleider Tamara van Ark ook informatie over de verschillende campagne uitingen.

HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE EN CAMPAGNE

4.1 Online Team

In 2015 werd het Online Team opgericht om op het gebied van online communicatie de band met kiezers én niet-kiezers te verbeteren. In de aanloop naar de verkiezingen van maart 2017 heeft het team enorme stappen gezet om de band met mensen aan te halen. Op Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn en zelfs ook Snapchat werd content gedeeld met mensen en ging het webcareteam. Met behulp van vrijwilligers en medewerkers van de VVD konden we zo online met tienduizenden mensen in gesprek. De nieuwe website werd omgebouwd tot een veel interactiever site waar mensen zelf kunnen aangeven wat ze willen en opzoeken wat ze nodig hebben. De nieuwe manier van online praten over en met de politiek heeft geleid tot een groter bereik van de verschillende (kiezers)doelgroepen. Daarnaast laat de VVD zien dat het open staat voor kritiek en altijd bereid is om het gesprek aan te gaan, hoe moeilijk sommige situaties ook zijn.

Daarnaast werden ook de live-sessies op Facebook goed gewaardeerd. Met een bereik van in enkele gevallen ruim boven het miljoen en honderdduizenden views werden vragensessies met Mark Rutte, Klaas Dijkhoff, Jeanine Hennis en tal van Kamerleden goed bekeken. Verder was daar de primeur om voor de eerste keer in de geschiedenis zowel live op televisie als ook op Facebook actief te zijn. Mensen konden vragen stellen op Facebook, waarna Mark Rutte deze live beantwoordde in de Zendtijd Politieke Partijen. De online-uitingen van de VVD zijn visueel en proberen te prikkelen. Er werd het afgelopen jaar steeds vaker gewerkt met filmpjes, animaties en verhalen die mensen raken. Inmiddels volgen meer dan 130.000 mensen de VVD op Twitter en zo'n 85.000 op Facebook. Daarnaast hebben we de persoonlijke profielen van de belangrijke politici opgezet en hebben we daar ook tienduizenden volgers. Verder hebben we een doorlopende campagne waarbij we mensen die online iets vinden van de VVD of een bepaald onderwerp, zich aan kunnen melden voor bijeenkomsten. Kamerleden praten en luisteren gedurende een avond naar ongeveer 20 mensen die in veel gevallen nog nooit met de politiek in aanraking zijn gekomen. Na het gesprek volgt een rondleiding door de Tweede Kamer. De reacties zijn overweldigend positief. Zo laten we zien dat de VVD niet alleen een partij is voor leden, of voor mensen die op ons gestemd hebben. Het online team is er voor iedereen die iets wil weten; over de VVD, de politiek of wie dan ook.

4.2 Liber

Het VVD-ledenmagazine verschijnt acht maal per jaar met columns van partijprominenten en van de VVD-delegatie uit het Europees Parlement, informatie over de politieke actualiteit, persoonlijke verhalen van VVD-politici en verdiepingsartikelen over het liberalisme verzorgt door de TeldersStichting. Voor het drukken van het magazine en de distributie werd *Pro Image Group* te Noordwijk ingeschakeld. De eindredactie van de *Liber* ligt op het Algemeen Secretariaat bij Debbie van de Wijngaard.

Editie:

Liber is in 2016 achtmaal verschenen. Editie 1 verscheen op 18 februari 2016, Editie 2 verscheen op 28 april 2016, Editie 3 verscheen op 9 juni 2016, Editie 4 verscheen op 14 juli

2016, Editie 5 verscheen op 8 september 2016, Editie 6 verscheen op 14 oktober 2016, Editie 7 verscheen op 17 november 2016, Editie 8 verscheen op 22 december 2016.

4.3 Liberaal Bestuur

Vanaf januari 2016 heeft de *P&G* plaats gemaakt voor *Liberaal Bestuur*. *Liberaal Bestuur* is het ledenmagazine van de VVD-Bestuurdersvereniging. In het magazine wordt de politieke actualiteit besproken en geven bestuurders zowel op lokaal, regionaal als provinciaal niveau hun visie op bestuurlijke vraagstukken. Daarnaast wordt er actief gezocht naar de verbinding tussen het magazine en het online platform voor VVD-bestuurders: VVD-Community. Voor het drukken van het magazine en de distributie werd Pro Image Group te Noordwijk ingeschakeld. De eindredactie vond plaats op het Algemeen Secretariaat door Debbie van de Wijngaard. Zij wordt bij de samenstelling van *Liberaal Bestuur* ondersteund door Pieter Heilieggers, vicevoorzitter van de VVD-Bestuurdersvereniging.

Edities

Liberaal Bestuur is in 2016 zesmaal verschenen. Editie 1 verscheen op 18 februari 2016, Editie 2 verscheen op 28 april 2016, Editie 3 verscheen op 9 juni 2016, Editie 4 verscheen op 14 juli 2016, Editie 5 verscheen op 14 oktober 2016, Editie 6 verscheen op 22 december 2016.

4.4 Thorbeckeweb

Iedere vrijdag ontvangen de ruim 15.000 abonnees de wekelijkse digitale nieuwsbrief *Thorbeckeweb*. In 2016 werden er 41 edities van de *Thorbeckeweb* verzonden aan de leden. Daarnaast werden er twee extra edities verzonden in verband met Prinsjesdag en het Najaarscongres.

Ook in 2016 zijn de vormgeving en inhoud van de *Thorbeckeweb* verder ontwikkeld. Zo kunnen berichten direct van de VVD-sociale media en de VVD-website geïntegreerd worden in de digitale nieuwsbrieven. De *Thorbeckeweb* wordt samengesteld en verzonden door het Algemeen Secretariaat, input voor de nieuwsbrief wordt aangeleverd door het Online Team, voorlichters en beleidsmedewerkers van de Tweede Kamerfractie en door de verschillende clusters van het Algemeen Secretariaat.

4.5 Bestuursbrief

Om de twee weken, of als de actualiteit daarom vraagt, op vrijdagmiddag ontvangen de bestuurders van de lokale netwerken en de Regio's de digitale nieuwsbrief de *Bestuursbrief* met praktische informatie om hen te ondersteunen bij de uitvoering hun taken. In 2016 zijn er 19 *Bestuursbrieven* verzonden.

4.6 Lokale websites

Vanaf juni 2016 heeft Debbie van de Wijngaard zorg voor het beheer van de lokale websites gedragen. De vernieuwing van de partijstructuur heeft ertoe geleid dat vele afdelingswebsites op zijn gegaan in één website voor het lokale netwerk. Het beheer, hosting, onderhoud en beveiliging van de lokale websites werd gedaan in samenwerking met hostingprovider Vellance en USMedia.

4.7 Herindelingsverkiezingen

Inwoners van de voormalig gemeenten Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel mochten op 23 november 2016 naar de stembus voor de gemeentelijke herindelingsverkiezing voor de raadsleden van de nieuwe gemeente Meierijstad. De VVD behaalde deze verkiezingen drie zetels.

4.7.1 Verkiezingsuitslag Meierijstad

Partij	Aantal stemmen	% van de stemmen	Zetels
Team Meierijstad (TEAM)	7.2.76	28,11%	11
CDA	6.496	25,10%	9
VVD	2.482	9,59%	3
SP	2.475	9,56%	3
Hart voor Schijndel	1.975	7,63%	3
Partij van de Arbeid (PvdA)	1.435	5,54%	2
Democraten 66 (D66)	1.205	4,66%	1
Gemeentebelang Meierijstad	1.048	4,05%	1

HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN

5.1 Commissie van Onderzoek

In het verslagjaar was tweemaal een Commissie van Onderzoek actief. Dit betreft de volgende gevallen:

Bergeijk

Een Commissie van Onderzoek werd ingesteld op verzoek van het bestuur van VVD Bergeijk om een persoon uit het lidmaatschap te ontzetten. Dit naar aanleiding van een besluit hiertoe genomen door de ledenvergadering. Op advies van de Commissie van Onderzoek heeft het Hoofdbestuur besloten dat het lidmaatschap niet wordt voortgezet.

Purmerend

Een Commissie van Onderzoek werd ingesteld op verzoek van het bestuur van VVD Purmerend om een persoon uit het lidmaatschap te ontzetten. Dit naar aanleiding van een besluit hiertoe genomen door de ledenvergadering. Aanleiding was een onherroepelijke veroordeling voor een strafrechtelijk vergrijp. Een eerste verzoek tot het instellen van een Commissie van Onderzoek is afgewezen op procedurele gronden, omdat het desbetreffende lid niet de kans had gekregen om zich tijdens de ledenvergadering te laten horen. Een tweede verzoek is toegewezen nadat het desbetreffende lid alsnog de kans had gekregen om tijdens de ledenvergadering aanwezig te zijn. Het lid heeft vervolgens aangegeven niet voor de Commissie van Onderzoek te willen verschijnen. De Commissie van Onderzoek heeft wel gesproken met het bestuur van het lokaal netwerk en op basis van dit gesprek en het dossier geconcludeerd dat het lidmaatschap niet kon worden voortgezet. Gezien het moment van de uitspraak van de Commissie van Onderzoek, zal het Hoofdbestuur pas in 2017 een uitspraak kunnen doen over het lidmaatschap.

5.2 Commissie van Beroep

De Commissie van Beroep bestond in het verslagjaar 2016 uit:

- Drs. H.L. Zilverentant te Leiderdorp, voorzitter;
- De heer P.C. van As te Nieuwegein, lid,
- Drs. G.A. van Pruissen te Haarlem, lid;
- Mr. M.N. Kallen-Morren te Zeist, plaatsvervangend lid; tot 30 mei;
- Mr. E. van der Marel te Utrecht, plaatsvervangend lid; vanaf 30 mei;
- M.A.P. van Haersma Buma te Voorburg, plaatsvervangend lid; M.P. Swart te Deventer, plaatsvervangend lid.

Behandelde zaken :

Albrandswaard

Op 9 mei 2016 heeft de Commissie van Beroep uitspraak gedaan in de zaak aangespannen door personen uit Albrandswaard, tegen een besluit van het Hoofdbestuur dat het bestuur

van de kamercentrale Dordrecht de bestuurstaken van de afdeling Albrandswaard (tijdelijk) overneemt. De Commissie van Beroep handhaafde de beslissing van het Hoofdbestuur waartegen beroep was ingesteld.

Bergeijk

Op 20 september 2016 heeft de Commissie van Beroep uitspraak gedaan in de zaak aangespannen door een persoon uit Bergeijk, tegen een besluit van het Hoofdbestuur om het lidmaatschap van deze persoon te beëindigen. De Commissie van Beroep handhaafde de beslissing waartegen beroep was ingesteld.

5.3 Commissie Integriteit

In april 2013 heeft het Hoofdbestuur een Commissie Integriteit ingesteld als onderdeel van een set maatregelen om het integriteitsbewustzijn binnen de partij te vergroten. Deze commissie adviseert VVD-leden over individuele integriteitsdilemma's en kan meldingen van integriteit onderzoeken en het bestuur hierover adviseren.

De Permanente Commissie Integriteit stond het grootste deel van 2016 onder leiding van Jan-Kees Wiebenga. De overige leden waren Willibrord van Beek, Clemens Cornielje, Han Moraal, Tila zur Lage & Marianne Kallen-Morren. De Commissie Integriteit bestond daarmee uit zes leden. Tijdens het Najaarscongres op 19 november 2016 is de voorzitter Jan-Kees Wiebenga afgetreden. De heer Willibrord van Beek heeft het voorzitterschap vanaf dat moment overgenomen. De Commissie bestond vanaf dat moment nog uit vijf leden.

De Commissie Integriteit heeft in 2016 vijf maal vergaderd en wel op de volgende data: 8 februari 2016, 4 april 2016, 13 juni 2016, 15 september 2016 en 14 november 2016.

Er zijn in 2016 diverse meldingen binnengekomen bij de Commissie Integriteit. Deze zijn onder te verdelen in meldingen en vragen.

In totaal heeft de Commissie veertien meldingen binnen gekregen van vermeende integriteitsschendingen. In vier gevallen luidde het oordeel van de Commissie dat de kwestie niet-ontvankelijk was, en zijn melders waar mogelijk doorverwezen naar de juiste instantie. In twee gevallen heeft de Commissie de melding ter kennisgeving aangenomen en is er geen verdere actie ondernomen, vanwege de aard van de melding of eerdere correspondentie met de melder. In twee gevallen is een schriftelijk onderzoek gestart waarvan de bevindingen geen aanleiding gaven tot het organiseren van een hoorzitting. In drie gevallen is er een onderzoek gestart en hebben er ook gesprekken plaatsgevonden. Deze gesprekken hebben in twee gevallen geresulteerd in een Rapport van Bevindingen en in één geval in een brief met bevindingen. In één geval is de kwestie doorverwezen naar het Hoofdbestuur. Eind 2016 waren er nog twee lopende kwesties die in de loop van 2017 zullen worden afgedaan.

In totaal heeft de Commissie veertien vragen binnen gekregen over concrete integriteitsdilemma's. In tien gevallen heeft men hierover een schriftelijk advies ontvangen. Naar aanleiding van één vraag is iemand doorverwezen naar een vertrouwenspersoon. Naar aanleiding van twee vragen is een gesprek gevoerd met betrokkenen wat geresulteerd heeft

in een mondeling advies. Eind 2016 was er nog één vraag die in de loop van 2017 zal worden afgedaan.

5.4 Vertrouwenspersonen

De VVD heeft in 2014 en 2015 een aantal regionale en landelijke vertrouwenspersonen benoemd. De regionale vertrouwenspersoon fungeert als herkenbaar en laagdrempelig aanspreekpunt voor VVD-leden die vragen hebben over integriteitdilemma's. De landelijke vertrouwenspersonen zijn exclusief benaderbaar voor de VVD-volksvertegenwoordigers binnen de Eerste en Tweede Kamerfractie en het Europees Parlement.

De vertrouwenspersoon bewaakt de terugkerende discussie over integriteit binnen het gremium waarin deze actief is en kan indien nodig iemand doorverwijzen naar de Permanente Commissie Integriteit.

In 2016 zag het netwerk van vertrouwenspersonen er als volgt uit:

Landelijke vertrouwenspersonen

Voor de Tweede- en Eerste Kamerfractie en de VVD-delegatie in het Europees Parlement waren Sybilla Dekker en Paul de Krom actief als vertrouwenspersonen.

Regionale vertrouwenspersonen

Het netwerk van regionale vertrouwenspersonen zag er in 2016 hetzelfde uit als het jaar daarvoor. De in 2014 en 2015 door de voormalige Kamercentrales aangewezen vertrouwenspersonen, waren in 2016 nog steeds inzetbaar binnen de Regio's. In 2017 zal het netwerk van vertrouwenspersonen worden geëvalueerd en in het voorjaar zal er een trainingsdag plaatsvinden voor zittende en nieuwe vertrouwenspersonen.

5.5 Waarderingsvormen

De VVD steunt op honderden vrijwilligers en politici die zich dagelijks inzetten voor de partij. Personen met langdurige en uitzonderlijke verdiensten voor de partij kunnen door het Hoofdbestuur onderscheiden worden.

Het Hoofdbestuur vindt het bijzonder verheugend dat vele vrijwilligers in aanmerking komen voor een waardering van de VVD. Onderstaande personen hebben in 2016 een waardering ontvangen.

Mr. D.U. Stikkerplaquette

De Mr. D.U. Stikkerplaquette is genoemd naar de eerste voorzitter van de VVD. Deze plaquette is bedoeld voor personen die hun sporen hebben verdiend door hun langdurige en positieve inzet in het politieke bestuur.

- Mevrouw M.O. ten Doesschate-Barones Van Hardenbroek Van Ammerstol te Wijchen
- De heer H.J.M. Groothuijse te Beek te Wijchen
- Dr. W. Brand te Beuningen te Wijchen
- De heer Y. C. M. G. de Boer te Oosterhout
- H. Robaard te Steenwijk Postuum

Thorbeckepenning

De Thorbeckepenning wordt uitgereikt aan personen die onbezoldigd en op uitzonderlijke wijze en met grote inzet functies in de partijorganisatie hebben uitgeoefend.

- Mevrouw J.F.M. Roovers te Gennepe
- Mevrouw M.G. de Bruijn-Struijk te Gennepe
- Mr. E. van der Marel te Utrecht
- De heer B. J. Wezenberg te IJsselmuiden
- Mevrouw M.G. Eggink-ten Velde te Holten
- De heer J. H. Alfing te Berkelland
- De Heer L.J. Aaftink te Holten
- Mevrouw J.W.B. van Eerden te Winterswijk - Corle
- Drs. D.H.J. Tolsma te Oldenzaal
- De heer H. van IJzeren te Arkel
- De heer C. Kooijman te Schelluinen
- De heer P. Kwakernaak te Groot - Ammers
- Mevrouw M. G. Kellersmann-Larssen te Landsmeer
- Mevrouw W.D. Boskma-Veenstra te Leeuwarden

HOOFDSTUK 6: LEDENONTWIKKELING

6.1 Nieuwe lidmaatschapsvormen

Tot de partijvernieuwing konden 'liberaal denkenden en voelenden' zich alleen door middel van een 'klassiek lidmaatschap' verbinden aan de VVD. In de huidige netwerkmaatschappij wensen mensen steeds meer keuzevrijheid en maatwerk. Tijdens het Voorjaarscongres is daarom besloten om meer modaliteiten voor lidmaatschap aan te bieden aan hen die voor lidmaatschap openstaan.

Netwerkvrienden

De thematische netwerken spelen een belangrijke rol binnen de VVD. Deze netwerken verbinden liberalen rondom specifieke thema's en stellen hen in staat om hun talenten in te zetten voor onze partij en daarmee voor Nederland. Mensen die geen lid van de partij willen zijn, maar wel willen meedoen met één of meerdere thematische netwerken, kunnen voor 30 euro per netwerk, per jaar, netwerkvriend worden.

Belangstellenden

Mensen die geen lid of netwerkvriend willen zijn, maar de VVD wel een warm hart toedragen, kunnen zich gratis registreren als belangstellende. Zij ontvangen dan onder andere onze nieuwsbrief *Thorbeckeweb*.

Een volledig overzicht van de nieuwe lidmaatschapsvormen en voorwaarden verbonden aan deze nieuwe vormen van betrokkenheid vindt u op de volgende pagina.

6.2 Vormen van de betrokkenheid bij de VVD

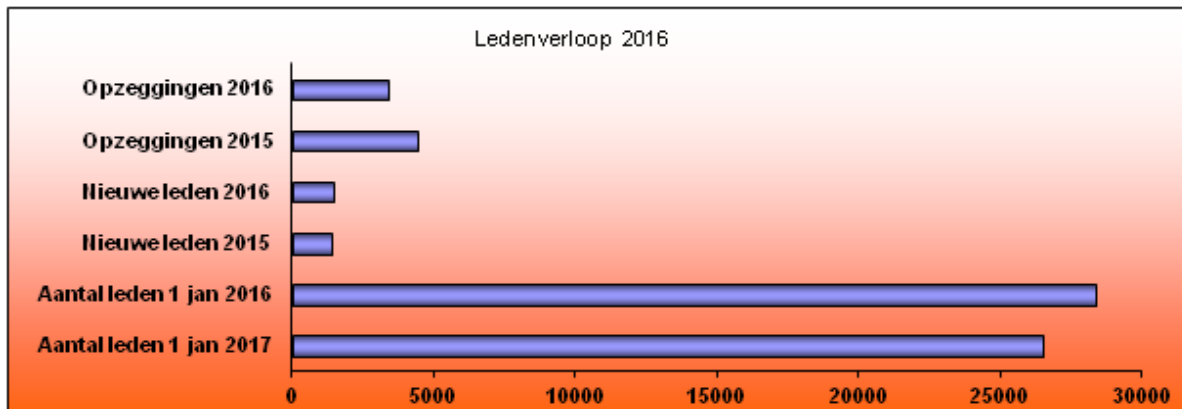
	Beschikbaar voor iedereen die liberaal denkt en voelt	Netwerkvriend Bijdrage: €30,- per thematisch netwerk per jaar
Mogelijkheden om ideeën en standpunten te delen over politiek inhoudelijke zaken	Ja	Ja
Toegang tot digitale netwerkactiviteiten na registratie	Ja	Ja
Ontvangst <i>Thorbeckeweb</i> en andere digitale communicatie na registratie	Ja	Ja
Ontvangst gedrukt periodiek <i>de Liber</i>	Ja, tegen betaling	Ja, tegen een beperkte betaling
Toegang tot fysieke netwerkbijeenkomsten	Ja, toegang tegen betaling	Ja, toegang tot bijeenkomsten van het netwerk waarvan men lid is
Toegang tot landelijke themabijeenkomsten	Ja, toegang tegen betaling	Ja, toegang tegen beperkte betaling
Toegang tot algemene cursussen over politiek en liberalisme	Ja, toegang tegen betaling	Ja, toegang tegen betaling
Lidmaatschap van een thematisch netwerk	Nee	Ja
Toegang tot het VVD-congres, inclusief ALV	Nee, alleen als introduc�e van een VVD-lid tegen betaling	Ja, toegang tegen betaling
Inbreng en besluiten over VVD-Verenigingszaken	Nee	Nee
Stemrecht bij VVD-lokaal en nationaal	Nee	Nee
Toegang tot opleidingstrajct (vaardigheidstrainingen, VVD-masterclass, kadertraining, topkadertraining)	Nee	Nee
Volksvertegenwoordigende of bestuurlijke functie vanuit de VVD	Nee	Nee

6.3 Ledenontwikkeling

De leden vormen de ruggengraat van de partij. Binnen de partij zijn circa 1.700 vrijwilligers actief in de besturen van een lokaal netwerk of Regio. Naast deze vrijwilligers zijn op de peildatum 31-12-2016 1.102 gemeenteraadsleden en 87 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichtten 15 gedeputeerden, 191 wethouders en 112 burgemeesters in 390 Nederlandse gemeenten bestuurstaken. Ook in de waterschappen zijn er 73 VVD'ers actief.

Het ledenaantal is per saldo met 1.894 afgenomen tot 26.497 leden aan het begin van het nieuwe boekjaar.

- Aantal leden 1 januari 2017: 26.497
- Aantal leden 1 januari 2016: 28.391
- Aantal nieuwe leden 2016: 1.501
- Aantal opzeggingen 2016: 3.395
- Leden afname per saldo: 1.894

6.4 VVD Open Dag

Op 30 januari 2016 namen 500 geïnteresseerden deel aan de VVD Open Dag in de Tweede Kamer in Den Haag. Zij kregen een kijkje achter de schermen bij de Tweede Kamerfractie en maakten kennis met de partij, onze politici en andere (niet-)leden. De deelnemers kregen een rondleiding door het Tweede Kamergebouw en namen deel aan het Tweede Kamersimulatiespel en één van de drie workshops (Liberalisme in de praktijk, Netwerken in de praktijk, Een eerste kennismaking met de partij). Tijdens de plenaire afsluiting konden de deelnemers vragen stellen aan Mark Rutte. De reacties op de open dag waren zeer positief.

HOOFDSTUK 7: INHOUDELIJKE VERDIEPING

7.1 Thematische Netwerken

De VVD is de verzamelplaats voor alle liberalen die samen met de VVD willen werken aan een liberaler Nederland. De thematische netwerken spelen daarbij een belangrijke rol. Deze netwerken verbinden liberalen rondom thema's zoals bijvoorbeeld gezondheid, economie en internationaal en stellen hen in staat om hun talenten in te zetten voor onze partij en daarmee voor Nederland.

In 2016 is begonnen met de transformatie van de voormalige partijcommissies en netwerken naar open en uitnodigende thematische netwerken. Tijdens drie avonden voor de Thematische Netwerken is met de voorzitters van de netwerken onder andere gesproken over de rol van de thematische netwerken binnen de nieuwe partijorganisatie en zijn *tips en tricks* uitgewisseld. De netwerken doen zo veel mogelijk zelf en worden waar nodig gefaciliteerd. Zo is er bijvoorbeeld voor ieder netwerk een website beschikbaar gesteld.

In 2016 zijn door de netwerken veel interessante bijeenkomsten georganiseerd. Aan deze bijeenkomsten nemen regelmatig ook niet-leden deel. Enkele voorbeelden: VVD Landbouw Event, Diner Liberaal Vrouwennetwerk, Discussie Voltooid Leven, Kaplan Event, Seniorennetwerkcongres en de VVD Onderwijsdag.

7.2 VVD-Dagen

Waardevol Nederland

28 juni 2016, Hart van Holland, Nijkerk
120 deelnemers (leden en niet-leden)

Tijdens de eerste VVD Dag stonden onze ononderhandelbare Nederlandse waarden centraal. Na een opening door de partijvoorzitter volgde een drietal plenaire sprekers: Tamara van Ark, Henk Kamp en Margalith Kleijwegt. Vervolgens gingen de deelnemers in drie deelsessies uiteen en is er gesproken over de onderwerpen economie, zorg en defensie. De dag werd afgesloten met een paneldiscussie waaraan onder andere Sander Dekker deelnam.

Miljoenennota

1 oktober 2016, Hotel Van der Valk, Veenendaal
200 deelnemers (leden en niet-leden)

Op zaterdag 1 oktober kwamen bijna 200 leden en niet-leden samen in Veenendaal om de gepresenteerde plannen van het kabinet te bespreken. Want wat zijn de gevolgen van al deze plannen voor u? De dag werd geopend door partijvoorzitter Henry Keizer, waarna staatssecretaris van Financiën Eric Wiebes de zaal meenam in het verhaal achter de cijfers. Daarna gingen de deelnemers aan de dag uiteen in verschillende deelsessies om in gesprek te gaan met VVD-Kamerleden over diverse thema's. Na de deelsessies keerden iedereen terug naar de plenaire zaal waar Halbe Zijlstra samen met Tweede Kamerlid Mark Harbers vragen beantwoorden. Het programma werd afgesloten met een speech van Mark Rutte.

7.3 Discussie Orgaandonatie

17 februari 2016, Erasmus MC, Rotterdam
50 deelnemers (leden en niet-leden)

Discussieavond naar aanleiding van de motie die tijdens het Voorjaarscongres van 2015 is aangenomen. Tijdens de avond werd gesproken over de liberale, ethische en praktische aspecten van orgaandonatie. De discussies werden ingeleid door Matthijs van de Burgwal, Dick Engberts, Patrick van Schie en Farid Abdo. Tweede Kamerlid Arno Rutte gaf aan het eind van de avond een korte reactie.

HOOFDSTUK 8: OPLEIDING EN TRAINING

8.1 Speerpunten van het beleid

Voor 2016 waren de speerpunten voor de Haya van Somerenstichting:

- Tweede Kamerverkiezingen 2017
- Voorbereidingen gemeenteraadsverkiezingen 2018

Tweede Kamerverkiezingen

Ter voorbereiding op de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 is in 2016 een assessmentdag ontwikkeld voor kandidaat Tweede Kamerleden. Deze dag was onderdeel van het selectieproces van de Permanente Scoutingscommissie en werd ontwikkeld in samenwerking met VVD Talentmanagement. De resultaten werden meegewogen bij de totstandkoming van de kandidatenlijst.

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 is in 2016 gestart met de ontwikkeling van het opleidingsprogramma 'De Lat Ligt Hoger'. Het project bestaat uit de volgende onderdelen:

- Training 'het Winnende Verkiezingsprogramma'
- Training 'de Winnende Lijst'
- De Collegetour 't Winnende Raadslid'
- Assessmentdagen

De trainingen 'de Winnende Lijst' en 'het Winnende Verkiezingsprogramma' zijn in 2016 ontwikkeld.

8.2 Regulier aanbod

Statistieken trainingen

Het opleiden van (potentiële) bestuurders en volksvertegenwoordigers blijft een belangrijke basis voor alle opleidings- en trainingsactiviteiten en is onderdeel van de doorlopende leerlijn.

In 2016 zijn er 118 trainingen lokaal georganiseerd. De trainingen uit de leergangen Politieke Oriëntatie en Professionele Vaardigheden werden het meest aangevraagd.

8.3 Vernieuwen materiaal

Het trainingsmateriaal van campagne is vernieuwd. Er is een canvastraining ontwikkeld in samenwerking met het cluster communicatie en campagne. In totaal zijn er tien trainers opgeleid om deze training in het land te geven.

8.4 Regionale Masterclasses

Met de Regionale Masterclasses (RMC) wordt beoogd op regionaal niveau een training aan te bieden (verdeeld over tien bijeenkomsten) die kennis en vaardigheden integreert. In 2016 heeft het overgrote deel van de regio's een RMC georganiseerd.

8.5 Kadertraining

De Kadertraining 2016 vond plaats op vier zaterdagen met als doel het aanbieden van een kwalitatief goede training, waar (aankomende) politiek vertegenwoordigers en bestuurders zowel inhoudelijk als in vaardigheden getraind worden door gecertificeerde Haya-trainers.

Het aantal beschikbare plaatsen was beperkt, dus hanteerde de Haya een selectieprocedure. Voor een trainingsplaats moest een deelnemer actief zijn binnen de VVD of JOVD en een aantal basis trainingen gevolgd hebben, tevens werd een motivatiebrief en een (liberaal) artikel gevraagd. Er zijn 113 aanmeldingen binnengekomen en op basis van de selectiecriteria zijn 60 deelnemers toegelaten. In 2016 is er wederom gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigen om tijdens de simulatiespellen deelnemers van feedback te voorzien. Mark Harbers was de voorzitter van de Kadertraining.

8.6 Topkadertraining

Deelnemers aan de Topkadertraining werden geselecteerd uit de deelnemersgroep van de Kadertraining en voordrachten van de Permanente Scoutingscommissie. In 2016 namen 29 mensen deel aan de Topkadertraining.

Het opleidingstraject bestond uit twee weekenden in Bilderberghotel Wolfheze in Wolfheze met onder andere een speechtraining van Bas Mouton, een crisissimulatie en ook gesprekken met partijprominenten.

8.7 Haya Online

Het online platform is in ontwikkeling. De Haya zet in om ook een online leeromgeving te betrekken bij de landelijke en lokale trainingen. Het streven is om de trainingen Talent Vliegwielen ook online aan te bieden.

8.8 De lat ligt hoger

Het opleidingsprogramma 'De Lat Ligt Hoger' is ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Middels een 'roadshow' langs de Regio's zijn de trainingen 'Het Winnende Verkiezingsprogramma' en 'De Winnende Lijst' aangeboden. Hiermee zijn ruim 200 besturen bereikt. De landelijke aftrap hiervan was op 10 december tijdens De Dag van de Netwerken te Bunnik.

De andere twee onderdelen (De Collegetour Het Winnende Raadslid en Assessmentdag) worden in 2017 uitgerold.

8.9 Stuurgroep Opleiding en Training

De stuurgroep Opleiding & Training is in 2016 vijf keer bijeengekomen.

In mei 2016 is afscheid genomen van Marianne Schuurmans-Wijdeven als voorzitter. Christianne van der Wal heeft haar plaats ingenomen. Verder was de samenstelling van de stuurgroep als volgt:

- Bartho Boer met de portefeuille trainers, trainingsmateriaal en de Haya-dag
- Hans van den Broek met de portefeuille Topkadertraining en Masterclass
- Huub Dekkers met de portefeuille online
- Tineke van der Elst met de portefeuille RTO'ers (regionale bestuursleden Talentmanagement en Opleiding)
- Joost Otterloo met de portefeuille talentmanagement
- Lennart Salemink met de portefeuille Kadertraining en De Lat Ligt Hoger
- Rolinde Weide met de portefeuille maatschappelijk middenveld

Ondersteuning vanuit het Algemeen Secretariaat vond plaats door Nelleke van Houwelingen en Ronald de Rooij.

8.10 Landelijke Commissie Opleidingen (LCO)

In 2016 is de naam van de LCO'ers veranderd in RTO (regionale bestuursleden talentmanagement en opleidingen). Iedere regio heeft een RTO'er. De zes RTO'ers adviseren periodiek (tijdens vergaderingen) het Hoofdbestuurslid Opleiding en Training en de stuurgroepleden van de Haya van Somerenstichting. Een van de RTO'ers neemt zitting in de stuurgroepvergaderingen van de Haya en vertegenwoordigt de belangen van de RTO'ers.

8.11 Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting

Wethouders- en fractievoorzittersdag

Op zaterdag 24 september werd in samenwerking met het platform voor fractievoorzitters en wethouders voor de tweede keer een opleidingsdag georganiseerd in het Van der Valk hotel Veenendaal.

De dag werd afgetrapt door Anouk van Eekelen als dagvoorzitter met als eerste onderdeel 'campagnestrategie' door Michiel Krom. Vervolgens is men uiteen gegaan in deelsessies per doelgroep. Na de netwerklunch werden en door de Haya van Somerenstichting drie trainingen georganiseerd: media, fractiemanagement en omgaan met de vierde macht. Met een opkomst van 97 leden was het een geslaagde dag.

Provincie-event

Op 28 en 29 oktober vond er in het Princess Hotel in Loosdrecht een netwerkbijeenkomst plaats met fractievoorzitters van de Provinciale Staten en gedeputeerden. In totaal namen er 15 mensen deel aan de bijeenkomst. Onder leiding van Boaz Adank is er uitvoerig gesproken over het thema energie-transitie. Na afloop van de bijeenkomst is namens beide doelgroepen een gezamenlijk standpunt naar buiten gebracht over dit thema. Verder bestond het programma uit een speech van Stef Blok en heeft Michiel Krom de campagnestrategie toegelicht.

8.12 Studio VVD

Van september 2015 tot juli 2016 deden 12 talentvolle VVD'ers mee aan de derde jaargang van Studio VVD, met als onderwerp fondsenwerving. De groep ontwikkelde zich een jaar lang op dit gebied, op 11 bijeenkomsten met sprekers en trainers. Zij voerden een opdracht van het Hoofdbestuur uit die tot doel had in totaal 10.000 euro voor de VVD op te halen. Het doel werd bereikt door onder andere een pilot online fondsenwerving op te zetten en uit te voeren.

8.13 Training: Dilemma's

De training Dilemma's is in 2016 viermaal aangevraagd. Naast deze training wordt in alle andere trainingen van de Haya van Somerenstichting aandacht gevraagd voor dit thema.

HOOFDSTUK 9: TALENTMANAGEMENT

9.1 Algemeen

De VVD heeft gekozen voor een structurele aanpak van de selectie en begeleiding van talent voor de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement. Hiertoe is de PSC in het leven geroepen. Daarnaast voert de PSC (oriënterende) gesprekken met talent uit de partij, maatschappelijk middenveld en rijksoverheid om zo een bijdrage te leveren aan optimale inzet van kennis en kunde binnen en buiten de partij.

9.2 Het scouten van talent

2016 stond in het teken van de kandidaatstelling Tweede Kamer 2017. Het was aan de PSC om het juiste talent te vinden en selecteren voor de kandidatenlijst. De PSC kwam veelvuldig bijeen en sprak met tientallen kandidaten die zich hadden gemeld als kandidaat-Tweede Kamerlid. Vele gesprekken zijn gevoerd en de prestaties van de nieuwe kandidaten tijdens de assessmentdagen zijn nauwlettend gevolgd. De PSC heeft gedurende het jaar toegewerkt naar een advieslijst die in het najaar van 2016 is gepresenteerd aan het Hoofdbestuur van de VVD en de voorzitters van de VVD Regio's. Het vernieuwde kandidaatstellingsproces zal in 2017 worden geëvalueerd.

Voor wat betreft talent ten behoeve van het openbaar bestuur werkte de PSC in nauwe samenwerking met Roald van der Linde, de contactpersoon burgemeesters in de Tweede Kamer. Hij wordt ondersteund in zijn werkzaamheden door Talentmanagement.

9.3 Het ontwikkelen van talent

Het scouten en ontwikkelen van talent is een continu proces waarbij Talentmanagement en de Haya van Somerenstichting reeds vele jaren intensief samenwerken. In 2016 zijn Opleiding & Talentmanagement verder geïntegreerd om het talent binnen de VVD optimaal te kunnen bijstaan in hun ontwikkeling. Dit onder leiding van Christianne van der Wal.

Naast de reguliere ontwikkelingstrajecten is in 2016 voor het eerst een training georganiseerd voor aspirant-burgemeesters, genaamd de 'Training Burgemeesterspotentieel'. In deze tweedaagse workshop konden deelnemers werken aan vaardigheden, feitenkennis en zelfbespiegeling, zodat zij de juiste keuzes kunnen maken richting het verwezenlijken van hun ambities. Aan deze training nam een select aantal kandidaten deel die zorgvuldig zijn geselecteerd. Op basis van de evaluatie is de 'pilot' geslaagd te noemen en zal het in 2017 een vervolg krijgen.

9.4 De match tussen vraag en aanbod

Onze talentendatabase is in 2016 verder gevuld met nieuw talent. De ontwikkeling en de ambities van onze talenten zijn zorgvuldig gemonitord om waar nodig vraag en aanbod gemakkelijk bij elkaar te kunnen brengen. Het verwezenlijken van de ambities van ons talent staat hierbij centraal en wij proberen kansen voor ons talent scherp in de gaten te houden. Van nieuwe Tweede Kamerleden tot aan burgemeesters en anders bestuurders,

Talentmanagement is verheugd dat ook in 2016 weer vele VVD'ers hun ambities hebben kunnen verwezenlijken.

HOOFDSTUK 10: VVD INTERNATIONAAL

Internationale zaken heeft als voornaamste doelstellingen om namens de VVD de relaties met verschillende liberale zusterpartijen te onderhouden en te versterken en om bij te dragen aan democratiseringsprocessen in landen rondom de Europese Unie. In het kader van deze doelstellingen is de VVD in 2016, door het organiseren van verschillende binnen- en buitenlandse activiteiten, op meerdere vlakken actief geweest in de internationale wereld. Zo draagt de VVD binnen het wereldwijde liberale netwerk actief bij aan de Alliance of Liberals and Democrats for Europe Group (ALDE-Groep) – de Europese koepelpartij van liberale partijen – en de mondiale koepelpartij Liberal International (LI). Daarbuiten heeft VVD Internationaal een groot wereldwijd netwerk opgebouwd als gevolg van de lange deelname van de partij aan het samenwerkingsprogramma Maatschappelijke Transformatie (MATRA).

Jock Geselschap is als voorzitter van de regio internationaal verantwoordelijk voor de activiteiten van VVD Internationaal. Internationale zaken valt vervolgens onder Nanning Mol, hoofd verenigingszaken bij de VVD. De international officers Friso Rip, Wouter Schroër tot juni en Anika Snel sinds augustus zetten zich in 2016 voor het behalen van de doelstellingen van internationale zaken. Zij werden hierin bijgestaan door twee stagiairs die waar nodig ondersteuning boden. Van februari tot juli liep Ilya Tijn stage bij VVD Internationaal. Joelle van Aardenne nam het van haar over in september. VVD Internationaal blijft het stagebeleid vanwege positieve ervaringen voortzetten.

Bovenop de internationale activiteiten heeft VVD Internationaal een faciliterende rol gespeeld bij meningsvorming binnen de VVD op de terreinen internationale samenwerking en ontwikkelingssamenwerking.

10.1 Maatschappelijke Transformatie (MATRA)

Sinds 1994 neemt de VVD deel aan het uitvoeren van het MATRA-programma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het programma is gericht op het uit- dan wel opbouwen van de capaciteit van zusterpartijen van Nederlandse politieke partijen in landen rondom de Europese Unie. De VVD geeft hier uitvoering aan door het organiseren van trainingen en het faciliteren van kennisoverdracht. Het programma stelt de VVD in de gelegenheid om samen te werken met andere liberale partijen. De uitvoer vindt plaats vanuit een vraag gestuurde basis: zusterpartijen die samen willen werken dienen zelf projectaanvragen in te dienen bij de VVD.

In 2016 was VVD Internationaal met ruim veertig projecten binnen het kader van het MATRA-programma actief in de volgende landen: Armenië, Bosnië en Herzegovina, Georgië, Kroatië, Macedonië, Moldavië, Oekraïne, Polen, Servië, Slovenië en Wit-Rusland. Ook is VVD internationaal door middel van het MATRA-Zuid-programma actief geweest in Jordanië, Marokko en Tunesië. Door de inzet van vele vrijwilligers heeft de VVD in deze landen een groot aantal liberalen weten te trainen.

De enorme meerwaarde van het programma is het olievlek-effect. De overdracht van kennis en ervaringen door de VVD aan leden van een zusterpartij blijft namelijk niet beperkt tot alleen de aanwezigen van de trainingssessies. De partner zet het leerproces binnen de

eigen partij voort om zo optimaal de bijdrage van de VVD in dienst te stellen van interne capaciteitsopbouw.

LIBSEEN

LIBSEEN is het regionale netwerk van de liberale partijen in Zuidoost-Europa. In 2016 werden een aantal activiteiten georganiseerd met steun van het European Liberal Forum (ELF), D66 International, de Zweedse Centre Party International Foundation, het Sloveense Novum Institute, de Duitse Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) en het Kroatische International Educational Center.

Zo organiseerde VVD Internationaal de eerste editie van de 'Regional Academy for Liberalism'. Hierin werden politieke talenten van onze zusterpartijen in Zuidoost-Europa getraind op verschillende onderwerpen, waaronder partijorganisatie, campagnestrategie en het gebruik van social media. De workshops vonden plaats in Zagreb, Kroatië, Kranjska Gora, Slovenië en Sarajevo, Bosnië en Herzegovina. In totaal zijn 75 deelnemers van 17 zusterpartijen getraind. Daarnaast werden twee 'LIBSEEN Leaders Meetings' gehouden, waarbij liberale leiders uit de regio elkaar ontmoeten om te praten over onderlinge samenwerking. De eerste meeting vond plaats bij de Liberal Democratic Party (LDP) in Servië; de tweede bij de Partidul Liberal (PL) in Moldavië. Verder bracht de zevende 'International Liberal Conference' alle LIBSEEN-leden samen in Kroatië. Tot slot werd een fact-finding georganiseerd naar Servië, Kosovo en Macedonië, met als doel de ontwikkelingen in deze (potentiële) kandidaten voor EU-toetreding in kaart te brengen.

Zuidoost-Europa

VVD Internationaal was in 2016 tevens op bilateraal niveau actief in Zuidoost-Europa. Met de LDP in Servië, de LDP in Macedonië, de Croatian People's Party (HNS) en diens jeugdbeweging Mladi HNS in Kroatië en de Modern Centre Party (SMC) in Slovenië werden in het kader van capaciteitsopbouw verschillende projecten uitgevoerd.

In Servië werd de LDP, dat na twee jaar afwezigheid weer terugkwam in het Servische parlement, via een training voor trainers geholpen bij het opzetten van een talent managementprogramma binnen de partij. In buurland Macedonië ondersteunde de VVD de LDP met een campagnetraining gericht op de nationale verkiezingen.

De Kroatische liberalen kregen een mediatraining en namen deel aan een interdisciplinair studieprogramma, genaamd "Governance in [Croatian] state institutions and the European Union", gericht op Europese beleidsvorming. De jongerenbeweging werd bijgestaan in het organiseren van hun voorjaarscongres en hun jaarlijkse zomerschool. Beiden stonden in het teken van het vertalen van liberale ideeën naar de politieke praktijk.

De Sloveense regeringspartij SMC werd in 2016 door de VVD ondersteund in het opzetten van een eigen talent managementprogramma. Allereerst is een bezoek van het SMC partijbureau aan het VVD Algemeen Secretariaat georganiseerd, waar onze gasten een van onze Topkader trainingen voor politieke talenten volgden en ervaringen uitwisselden met de trainers van de Haya van Someren Stichting. Daarnaast vond in Slovenië een workshop over het opzetten van een Topkader programma plaats.

Oost-Europa

In 2016 was de VVD actief in vier Oost-Europese landen. In Wit-Rusland werd het Minsk Mises Center gesteund in het organiseren van twee 'weekend seminars' voor meer dan 80 deelnemers, met als titel "Adjusting to change: learning by Belarusian and European experience – towards an active participatory society". Tevens droeg VVD Internationaal bij aan een zomerschool en een reeks van colleges en podcasts over de mogelijkheid tot liberale hervormingen in Wit-Rusland.

In Oekraïne bezocht de Jongeren Organisatie voor Vrijheid en Democratie (JOVD) zusterpartij Civic Position en andere jongeren organisaties om de positie van de Oekraïense liberalen voor de VVD meer in kaart te brengen. In Moldavië vond in navolging van de activiteiten van 2015 een training plaats voor de vrouwen beweging Oranizatia Femeilor Liberal (OFL) van de PL in december 2016. De training stond in het teken van het vergroten van het aantal vrouwen in de Moldavische politiek.

In Polen werd in 2016 een nieuwe samenwerking gestart met de liberale partij Nowoczesna, een partij die als voorbeeld kan dienen voor andere partijen in de regio. In samenwerking met ALDE, organiseerde de VVD vier trainingen die in het teken stonden van het beschermen van persoonsgegevens, vrijwilligerscoördinatie en het managen van regionale campagnes.

Zuid-Kaukasus

VVD Internationaal is in 2016 actief geweest in Armenië en Georgië. In Armenië werd in samenwerking met de PvdA en het CDA de jaarlijkse 'Leadership Academy' georganiseerd, waarin jonge leden van verschillende politieke partijen getraind worden om effectief samen te werken. Tevens ondersteunde de VVD zusterpartij Armenian National Congress (ANC) met een workshop campagnestrategie. In Georgië werkte VVD Internationaal samen met de Britse Liberal Democrats en de ALDE partij, om zusterpartij Republican Party of Georgia (RPG) klaar te stomen voor de nationale verkiezingen. Leden van de partij werden onder meer getraind in campagne voeren, spreken in het openbaar en het gebruik van social media.

MENA

De belangrijkste bilaterale relatie in de Arabische wereld in 2016 was die met de Tunesische liberale regeringspartij Afek Tounes. Een succesvolle samenwerking die in 2017 verder wordt uitgebouwd.

Regionaal droeg VVD Internationaal bij aan het professionaliseren van de Arabic Alliance for Freedom and Democracy (AAFD). De VVD faciliteerde een bezoek aan de ALN in Johannesburg, waar beide organisaties ideeën uitwisselden over professionalisering van de partijstructuur, het onderhouden van relaties en het ontwikkelen van beleid. Om local ownership te promoten stelden de AAFD een regionale coördinator in en gaat het netwerk nauwer met de ALN samenwerken. Internationale partners zoals VVD Internationaal en FNF proberen zo doelgericht een stap terug te zetten.

In november 2016 werd in Marrakesh, in de marge van de 197e LI Executive Committee, de conferentie "Towards Liberal Solutions for Arab Challenges" van de Arab Liberal Federation (ALF) georganiseerd. De aanwezigen spraken over liberale oplossingen voor de huidige

uitdagingen voor de Arabische regio en het versterken van de relatie met andere liberale netwerken, zoals LI, ALDE en de International Federation of Liberal Youth (IFLRY).

Verder heeft VVD Internationaal bijgedragen aan de organisatie van de congressen van de regionale liberale organisaties de Arab Alliance en de Arab Youth Union for Freedom and Democracy (AYUFD) in Amman. De belangrijkste onderwerpen waren de Arabische Lente, de bijdrage van vrouwen in het bedrijfsleven en, gezien de verkiezing van Trump en de aanstaande Brexit, redenen achter stemgedrag van kiezers. In 2016 heeft de VVD de AYUFD ook ondersteund in hun bijdrage aan de conferentie “Refugees: Welcome?”, die werd georganiseerd tijdens het 39^e Algemene Vergadering van IFLRY in Istanbul. Hier konden de aanwezigen met deze Arabische liberalen van gedachten wisselen over het werk dat AYUFD verricht ten aanzien van vluchtelingen.

Partnership en Ambassadors Day

In 2016 werd *en marge* het VVD voorjaarscongres in Leeuwarden de tweede VVD Partnership Day georganiseerd. Dertig EU en NAVO ambassadeurs en leden van buitenlandse zusterpartijen kwamen bijeen om te discussiëren en de banden met de VVD aan te halen. Zij wisselden van gedachten met onder andere Anne Mulder, Han ten Broeke, Henry Keizer, Klaas Dijkhoff en Mark Rutte. Voor onze zusterpartijen heeft VVD Internationaal nog een speciale sessie georganiseerd over de VVD als netwerkorganisatie en het belang van partijvernieuwing. De deelnemers noemde deze sessie een inspiratiebron voor hun eigen partij.

10.2 ALDE

De ALDE is de overkoepelende liberale partij op het Europees continent die als doel heeft het liberale geluid in Europa te promoten en een gemeenschappelijke liberale visie tussen de aangesloten partijen te realiseren. De partij is de vertegenwoordiger van miljoenen burgers in heel Europa. Hiermee vertaalt de partij binnen de EU de liberale waarden van haar kiezers. Met Hans van Baalen als voorzitter van de ALDE-partij beschikt de VVD over een goede positie om richting te geven aan de koers van de partij. Meer informatie over de ALDE is te vinden op www.aldeparty.eu.

De ALDE Council van 2016 vond dit jaar plaats in Vilnius. Tijdens deze bijeenkomst was de VVD delegatie onder andere actief in twee panels. Anne Mulder sprak in de “*Ralf Dahrendorf Roundtable on Public Security & Individual Freedom.*” Jan Huitema bracht het VVD geluid goed over het voetlicht in het panel: “*Fringe Meeting on Enhancing Innovation in European Agriculture.*” Daarnaast werden bezoeken gebracht aan de Nederlandse ambassade in Litouwen, Frontex en werd gesproken over de rol van de NAVO in de Baltische staten.

Tijdens het ALDE congres in december 2016 in Warschau heeft de VVD delegatie, onder leiding van Jock Geselschap, onder meer gesproken over de liberale koers van de ALDE en de gevolgen van de Brexit voor Europese samenwerking. De delegatie was ruim dertig personen sterk om zo optimaal gebruik te maken van het stemrecht van de VVD tijdens het congres. Hoogtepunt was de speech van Mark Rutte, waarin hij stelde dat niet ‘meer Europa’ nodig is, maar een beter functionerende Unie.

10.3 European Liberal Forum ELF

Het European Liberal Forum (ELF) is de koepelorganisatie voor liberale Europese stichtingen. De VVD is lid sinds 2007 en heeft mede dankzij ELF in 2016 weer verschillende evenementen georganiseerd. De 'Regional Academy for Liberalism' werd georganiseerd in het kader van het MATRA-programma, één activiteit vond in Nederland plaats.

Naar aanleiding van de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten werd, met steun van ELF, een 'Post-elections' discussieavond georganiseerd door VVD Internationaal, het Thematisch Netwerk Internationaal en VVD Utrecht. Anne Mulder, VVD woordvoerder Europese Zaken, Marcel de Vink, directeur Westelijke Halfrond bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Brenda Childers, lid van de directie van de American Chamber of Commerce, spraken met ruim zestig gasten over de gevolgen van de verkiezing van Donald Trump als 45^e President van de VS.

10.4 Liberal International (LI)

Binnen LI zijn liberale organisaties en politieke partijen wereldwijd verenigd. Het samenwerkingsverband werd in 1947 opgericht. LI fungeert sindsdien als forum voor het bespreken van het liberale gedachtegoed en als netwerk voor de verspreiding van de liberale beginselen en het ondersteunen van liberale partijen. Ondanks het feit dat het liberalisme overal in de wereld op verschillende manieren wordt uitgedragen, zijn de volgende beginselen overal terug te vinden en verbinden hierdoor alle liberale partijen in de wereld: respect voor mensenrechten, vrije en eerlijke verkiezingen, rechtvaardigheid, tolerantie, duurzaamheid, een vrije markt economie en vrije handel.

Momenteel kent LI meer dan 100 leden. Hiervan zijn 64 politieke partijen volledige lid en genieten 25 'Observer Status'. ALDE voorzitter Hans van Baalen is erevoorzitter van LI. Elke zes maanden komt LI bijeen; eens in de achttien maanden is er een congres.

In 2016 heeft de VVD LI ondersteund met het organiseren van congressen en bijgedragen aan het ontwerp van de 2017 Oxford Liberal Manifesto.

In 2016 hebben twee Executive Committees plaatsgevonden, een in Tbilisi, Georgië en een in Marrakesh, Marokko. In Tbilisi werd gesproken over veiligheid in Georgië, Europa en verschillende crisisgebieden zoals Mali en Syrië. Tijdens de Meeting in Marrakesh hebben de LI-leden gesproken over de inhoud van het 2017 Oxford Manifesto. Dit project werd in 2015 in het leven geroepen om de Oxford declaratie uit 1947 toekomstbestendig te maken. In Marrakesh is een eerste draft van het Manifesto opgesteld; in 2017 zal de definitieve versie gepubliceerd worden.

HOOFDSTUK 11: ARCHIEF

Algemeen Secretariaat

Voor de aankleding van het Algemeen Secretariaat aan de Mauritskade 21 is archiefmateriaal gebruikt. Een aantal ruimten zijn vernoemd naar oprichters en prominente VVD-leden. De aankleding is verrijkt met een aantal fotostroken waarin oud en nieuw beeldmateriaal is verwerkt om in het gebouw de partijgeschiedenis op een levendige en toegankelijke manier te tonen. In de ontvangstruimte staat een vitrinekast met oude foto's, ontvangen onderscheidingen en verschillende (beginsel-) programma's. Er liggen ook gebruikte verkiezingskranten (1959, 1963 en 1966).

Raadpleging archieven

De VVD en de VVD-fractie hebben in hun 68-jarig bestaan een bijzondere collectie archieven, periodieken en voorwerpen opgebouwd en verworven. Ook in 2016 is daarvoor regelmatig belangstelling geweest. Dat blijkt uit de verzoeken voor de inzage van de archieven door onderzoekers, studenten en scholieren. Zo is er onder meer onderzoek gedaan naar: het VVD-perspectief op Europese integratie en de rol van het Verenigd Koninkrijk en de jeugdwerkloosheid in de jaren 1973 tot en met 1976. Met afstemming over de te raadplegen dossiers is toestemming verleend voor inzage. Bestuurders vragen regelmatig naar de oprichtingsdatum van hun (voormalig) afdeling en welke functies oud-bestuurders wanneer hebben vervuld voor het vieren van een jubileum, het schrijven van een in memoriam of het houden van het afscheidstoespraak.

Beheer, behoud en ontsluiting van archiefmateriaal

In samenwerking met het Nationaal Archief, het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) en ook met de regionale erfgoedinstellingen is het beheer van de VVD-archieven en de verdere archiefvorming voortgezet, waar mogelijk digitaal. Hierdoor kunnen we belangstellenden en onderzoekers goed blijven helpen bij hun zoektocht in de liberale geschiedenis. Het Algemeen Secretariaat ondersteunt regio's en lokale netwerken met advies voor hun archiefvorming en overdracht. De archivaris heeft een breed netwerk in het vakgebied en is betrokken bij de ontwikkelingen. De voormalige afdelingen Barneveld, Haarlem, Zwolle, Veenendaal, Ommen, Geldermalsen, Den Bosch, Brussel en de voormalige kamercentrale Brabant is in contact gebracht met de regionale erfgoedinstelling voor het beheer en behoud van het lokale en regionale liberale erfgoed. Enkele voormalige afdelingen hebben een bestaansjubileum gevierd.

Medewerking aan publicaties

In mei is een boek over Harm van Riel geschreven door oud-Kamerlid Mark Verheijen verschenen. Hiervoor zijn foto's uit het VVD-archief gebruikt (rechtenvrij).

VVD-collectie in de Koninklijke Bibliotheek (KB)

De uitgave van Provincie & Gemeente, met het eerste mededelingenblad van de vereniging voor Staten- en Raadsleden in november 1947, is compleet te raadplegen in de KB.

Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP)

De samenwerking loopt goed waardoor het archief regelmatig wordt aangevuld en verbeterd, ook betreffende de digitale toegankelijkheid. De in 2014 overgedragen woordelijke uitwerkingen van de algemene ledenvergaderingen in de periode 1948 t/m 2004 zijn in 2016 door het DNPP gedigitaliseerd. Ook is er audiovisueel materiaal gedigitaliseerd om eenvoudiger beschikbaar te kunnen stellen.

VVD-collectie

De periodieke leden uitgaven *Liber*, *P&G*, *Thorbeckeweb* 2015 en het jaarverslag 2015 zijn ingebonden. Deze series zijn vanaf 1948 compleet.

70 jaar VVD

In september 2015 heeft het HB besloten om in voorbereiding op haar 70-jarig bestaan een interactieve digitale website te ontwikkelen. In 2016 is hiervoor veel voorbereidend werk gedaan.

Archief VVD Tweede Kamerfractie

Schenkeningen

De familie de Ruyter van Steveninck heeft in 2016 het bureau van hun overgrootvader en oud-minister Pieter Philip van Bosse aangeboden aan de VVD. Het fractiebestuur heeft het bureau laten opknappen en besloten het te plaatsen in de kamer van de fractievoorzitter. Het bureau is tevens opgenomen in de collectie van de Tweede Kamer, eigendom VVD-fractie.

Medewerking aan publicaties

Het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis heeft in 2016 het boek *Kabinetsformaties 1977-2012* gepresenteerd. De schrijvers hebben een aantal keer het fractiearchief geraadpleegd met toestemming van het fractiebestuur.

HOOFDSTUK 12: POLITIEK

12.1 Eerste Kamerfractie

De Eerste Kamer is een politiek orgaan dat wetsvoorstellen van de regering en initiatiefwetten vanuit de Tweede Kamer beoordeelt op met name kwaliteit, samenhang met de overige wetgeving en rechtsstatelijkheid (wetten moeten passen binnen het kader van de internationale regelgeving zoals verdragen en de Grondwet).

Ook in 2016 vond een wijziging plaats in de samenstelling van de Eerste Kamerfractie. De in 2015 in de fractie teruggekeerde senator Ben Swagerman legde per 12 juli 2016 zijn lidmaatschap neer wegens het aanvaarden van een functie in Qatar. Als opvolger op de Kieslijst kwam Tanja Klip-Martin per dezelfde datum in de Eerste Kamer.

Per 31 december 2016 bestond de VVD Eerste Kamerfractie uit de volgende 13 leden:

- Ankie Broekers-Knol, voorzitter van de Eerste Kamer.
- Jan Anthonie Bruijn;
- Anne-Wil Duthler;
- Frank de Grave;
- Helmi Huijbregts-Schiedon;
- Annemarie Jorritsma-Lebbink;
- Frank van Kappen;
- Tanja Klip-Martin;
- Menno Knip;
- Pauline Krikke;
- Sybe Schaap;
- Koos Schouwenaar
- Mart van de Ven

Het fractiebestuur bestond gedurende het gehele jaar uit Annemarie Jorritsma, voorzitter, Helmi Huijbregts, vice-voorzitter/penningmeester en Mart van de Ven, secretaris.

De VVD Eerste Kamerfractie vergadert elke dinsdagochtend. Op die dag vinden ook de plenaire vergaderingen en stemmingen over de wetsvoorstellen plaats, evenals de vergaderingen van de verschillende Commissies van de Eerste Kamer.

Het fractiebestuur nodigt regelmatig gasten uit vanuit de VVD partijorganisatie om, volgens een tevoren opgesteld schema, een vergadering van de fractie bij te wonen. In het verslagjaar waren dat de partijvoorzitter en leden van het Hoofdbestuur, de voorzitter van de VVD Bestuurdersvereniging en voorzitters van kamercentrales en, nadat de partijstructuur een wijziging had ondergaan, de voorzitters van de verschillende regio's. Ook de voorzitter van de VVD Tweede Kamerfractie, en de voorzitter van de VVD-vertegenwoordigers in het Europees Parlement bezochten de fractie.

Vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid hecht de fractie eraan om jonge mensen in de gelegenheid te stellen kennis te maken met het parlementaire werk in de Eerste Kamer en met het liberalisme als gedachtegoed van waaruit de VVD-fractie opereert.

In het verslagjaar hebben drie stagiaires met veel enthousiasme en tot wederzijdse tevredenheid stagewerkzaamheden voor de fractie kunnen verrichten.

In de verschillende Commissies van de Eerste Kamer hebben de volgende VVD fractieleden zitting. In enkele gevallen wordt ook het voorzitterschap van de Kamercommissie bekleed.

Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ):

Koos Schouwenaar (fractievoordinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Anne-Wil Duthler, Frank van Kappen, Tanja Klip-Martin.

Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO):

Frank van Kappen (fractievoordinator), Frank de Grave, Menno Knip, Sybe Schaap.

Economische Zaken (EZ):

Helmi Huijbregts-Schiedon (fractievoordinator), Pauline Krikke, Tanja Klip-Martin, Sybe Schaap.

Europese Zaken (EUZA):

Sybe Schaap (fractievoordinator), Anne-Wil Duthler, Ben Swagerman, Mart van de Ven

Financiën (FIN):

Frank de Grave (fractievoordinator en voorzitter Kamercommissie), Jan Anthonie Bruijn, Menno Knip, Mart van de Ven.

Immigratie & Asiel / JBZ-raad (I&A/JBZ):

Menno Knip (fractievoordinator), Anne-Wil Duthler, Sybe Schaap, Koos Schouwenaar.

Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening (IMRO):

Tanja Klip-Martin (fractievoordinator), Annemarie Jorritsma-Lebbink, Helmi Huijbregts-Schiedon, Sybe Schaap.

Koninkrijksrelaties (KOREL):

Frank van Kappen (fractievoordinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Koos Schouwenaar, Annemarie Jorritsma-Lebbink.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW):

Pauline Krikke (fractievoordinator), Jan Anthonie Bruijn, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Tanja Klip-Martin.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW):

Mart van de Ven (fractievoordinator), Jan Anthonie Bruijn, Pauline Krikke, Frank de Grave.

Veiligheid en Justitie (V&J):

Anne-Wil Duthler (fractievoordinator en voorzitter Kamercommissie), Menno Knip, Koos Schouwenaar, Mart van de Ven.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS):

Jan Anthonie Bruijn (fractiecoördinator), Taja Klip-Martin, Pauline Krikke, Frank de Grave.

Verzoekschriften:

Koos Schouwenaar.

In 2016 werd de Tijdelijke Commissie Werkwijze Eerste Kamer ingesteld. Namens de VVD heeft Helmi Huijbregts-Schiedon hierin zitting.

12.2 Tweede Kamerfractie

Samenstelling 20e fractie bij einde verslagjaar: 40 leden

mevr. drs. T. Van Ark, mr. M. Azmani, mevr. drs. Y. Berckmoes-Duindam, mevr. mr. B.G. de Boer, A. Bosman, J.H. ten Broeke, mevr. dr. B.I. van der Burg, mevr. drs. I.S.H. Caluwé, R.J. Dijkstra, drs. P.J. Duisenberg, T.M.C. Elias, M.G.J. Harbers, R. Heerema, drs. L.A. de Lange, B.C. de Liefde, R.E. van der Linde, mevr. W.J.H. Lodders, mevr. ir. A.W. Lucas-Smeerdijk, mevr. A. van Miltenburg, ir. P.J.M.J. Moors, drs. A. Mulder, mevr. mr. H. Neppéus, mevr. C.N.A. Nijkerken – de Haan, mr. F. van Oosten, mr. S.C.C.M. Potters, mr. A.C.L. Rutte, mevr. drs. A. Schut-Welkzijn, mevr. drs. K.J. Straus, mr. J. Taverne, mr. F. Teeven, mevr. drs. O.C. Tellegen, mr. J. Van Wijngaarden, M.S. van Veen, drs. H.S. Veldman, mevr. drs. B. Visser, mevr. drs. A. de Vries, drs. R. Vuijk, B. van 't Wout, E. Ziengs en H. Zijlstra.

Geen wijzigingen gedurende het verslagjaar.

Samenstelling van het fractiebestuur van de 20e VVD Tweede Kamerfractie:

H. Zijlstra, voorzitter

Mevr. T. Van Ark, vice-voorzitter

T.M.C. Elias, secretaris en lid Presidium

Mevr. mr. H. Neppéus, penningmeester en secretaris personeel

M. Harbers, secretaris externe contacten

Mevr. drs. B. Visser, pm-coördinaat

Bijzondere fractiebijeenkomsten in het verslagjaar

- Op 11 januari kwam de fractie in Delft bijeen voor de bespreking van het komende jaar;
- Op 2 en 3 september vond het jaarlijkse fractieweekend plaats in Bergen.

Vergaderingen binnen de fractie

De fractie vergadert iedere dinsdagochtend, ter voorbereiding op de Kamerweek. Op de dinsdagmiddagen komt de fractie bijeen ter bespreking van een lange termijn thema en in het najaar ter bespreking van de deelbegrotingen. Het fractiebestuur vergadert in beginsel één keer per week. De fractiecommissies bepalen zelf de vergaderfrequentie.

Overige

- Zowel fractie als fractieleden ontvangen enorme aantallen e-mails; de aantallen worden niet bijgehouden;
- De vergaderingen van de (thema)netwerken en congressen van de partij werden door fractieleden bijgewoond.
- HB-leden en Regio-voorzitters woonden roulerend de reguliere fractievergadering op dinsdagochtend bij.

12.3 VVD-delegatie in het Europees Parlement

Hans van Baalen

Delegatieleider van de VVD in het Europees Parlement
Voorzitter ALDE-Partij

- Lid van het bestuur van de ALDE-fractie
- Lid van de Commissie Buitenlandse Zaken (AFET), ALDE-coördinator Buitenlandse Zaken
- Lid van de Subcommissie Veiligheid en Defensie (SEDE), ALDE-coördinator Veiligheids- en Defensiebeleid
- Plv. lid van de Commissie Internationale Handel (INTA)
- Voorzitter van de EP-delegatie voor de betrekkingen met Zuid-Afrika (D-ZA)

Hans van Baalen richt zich in het Europees Parlement op Buitenlandse Zaken, het Veiligheids- en Defensiebeleid en Internationale Handel. Namens de ALDE-fractie is hij eerste woordvoerder Oekraïne, Rusland en Belarus. In het afgelopen jaar heeft hij zich intensief beziggehouden met maatregelen om terreur te bestrijden en de Europese buitengrenzen te versterken om illegale migratie tegen te gaan. De Turkijedeal, die onder het Nederlands EU-voorzitterschap tot stand is gekomen, speelt hierin een belangrijke rol. Daarnaast heeft Van Baalen zich sterk gemaakt voor sluiten van handelsverdragen met derde-landen, waaronder Canada, Japan en Zuid-Afrika. Als voorzitter van de ALDE-Partij zet hij zich in voor de groei van liberale partijen in Europa en streeft naar minimaal 100 zetels voor de ALDE-fractie in het EP na de Europese verkiezingen in 2019 (momenteel heeft de ALDE-fractie 68 zetels in het EP).

Cora van Nieuwenhuizen

- Lid commissie ECON (Economische & Monetaire Zaken)
- Lid commissie PANA (Panama Papers)
- Plv. lid commissie ITRE (Industrie, Onderzoek en Energie)
- Vice-voorzitter Delegatie voor betrekkingen met India
- Lid van de parlementaire intergroups MKB, sky & space, lange termijn investeringen en LHBTI.

In ECON heeft Cora de Nederlandse belangen behartigd op alle dossiers rondom de Euro, het Stabiliteits- en Groeipact, banken, verzekeraars, pensioenfondsen, accountancy, beurshandel etc. Een mooie bekroning was de ondertekening van haar wetsvoorstel over Benchmarks tijdens het Nederlands voorzitterschap. Ook is zij lid geworden van de PANA

Commissie, die werd ingesteld naar aanleiding van de Panama Papers en onderzoek doet naar witwaspraktijken en belastingontwijking en -ontduiking.

In ITRE heeft Cora zich voornamelijk gericht op dossiers van de Digitale Interne Markt, ruimtevaart en innovatie. Een belangrijk succes was het binnenhalen van 1 miljard Euro voor Quantum onderzoek.

Daarnaast heeft Cora zich actief ingezet voor innovatie en research in STOA, het wetenschapspanel van het Europees Parlement, maar ook in het bestuur van Knowledge4Innovation en het European Internet Forum.

Jan Huitema

- Lid van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling
- Plaatsvervangend lid Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid
- Lid van de delegatie voor de betrekkingen met Canada
- Vice-coördinator Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling voor de ALDE groep

Jan Huitema heeft als hoofdverantwoordelijke vanuit de landbouwcommissie weten te voorkomen dat Europese landen een methaanplafond krijgen. Het verwijderen van deze provisie zorgt voor ruimte en flexibiliteit voor ondernemers. Tevens zorgde hij ervoor dat er niet langer patenten verleend kunnen worden op natuurlijke eigenschappen van planten, zodat voorkomen wordt dat een paar bedrijven de wereldvoedsel productie in handen kunnen krijgen. Huitema is daarnaast hoofdverantwoordelijke op de toelating van kunstmestvervanger die gemaakt zijn van dierlijke mest. Het zou helpen de mestproblematiek te lijf te gaan en zorgt voor optimaal grondstof gebruik.

Huitema schreef een rapport over innovatie in de land- en tuinbouw dat oproept op tot ruimte voor innovatie en ondernemerschap en dat pleit voor een marktgericht landbouwbeleid. Hij vecht constant tegen bureaucratie en slechte implementatie van wetgeving. Huitema vindt het belangrijk de kloof tussen boer en consument te dichten en werkt daar continu aan. Daarbij laat hij niet alleen het ondernemerschap en de innovatiekracht van Nederland zien, hij agendeert het belang van het Nederlandse agro-foodcomplex voor BV Nederland en strijd voor eenduidige, doelgerichte regelgeving die ervoor zorgt dat Nederland zijn koppositie in Europa en de wereld kan behouden.

VV
D

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie"

Mauritskade 21
2514 HD Den Haag
tel. 070 – 361 30 61

Financieel jaarrapport 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord	Pagina	2
Hoofdbestuursverslag	Pagina	3
Hoofdbestuurssamenstelling	Pagina	5

Jaarrekening

Balans per 31 december 2016	Pagina	7
Staat van baten en lasten over 2016	Pagina	8
Algemene toelichting op de balans en staat van baten en lasten (inclusief organen)	Pagina	10
<i>Bestemming van saldo baten en lasten</i>	<i>Pagina</i>	18
VVD-organen	Pagina	27

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	Pagina	30
Statutaire bepalingen	Pagina	31

Bijlagen

Staat van baten en lasten over 2016 van het Algemeen Secretariaat van de VVD	Pagina	33
Gelieerde neveninstellingen	Pagina	35

Voorwoord

Dit jaarrapport biedt een overzicht van de financiële ontwikkelingen van de VVD in 2016. Het jaar 2016 staat in het teken van de voorbereidingen op de Tweede Kamerkiezingen in maart 2017. In 2012 heeft de kiezer de VVD het vertrouwen gegeven om Nederland uit de crisis te halen. Samen met al die koppige, optimistische Nederlanders hebben wij daar de afgelopen jaren hard aan gewerkt. Met succes! Wij zijn uit de crisis, het gaat beter met Nederland. Maar we zijn nog niet klaar. Wij vinden dat iedereen in Nederland moet voelen dat het beter gaat met ons land. Daar willen wij de komende jaren voor blijven strijden. Dankzij de inzet van onze vrijwilligers en de giften van donateurs konden wij in 2016 de basis leggen voor een ijzersterke campagne, wat heeft geresulteerd in 33 zetels en weer de grootste partij van Nederland.

Bovenstaande en het feit dat de VVD elk jaar spaarzaam en solide financieel beleid voert, hebben aan het goede resultaat van boekjaar 2016 bijgedragen.

Het jaar 2016 staat ook in het teken van de vorming van lokale netwerken. Hierbij dank ik de honderden VVD-penningmeesters en de vele andere vrijwilligers hartelijk voor hun bijdragen aan de VVD in 2016 waarvan dit jaarrapport de resultante is.

Ook dank aan de medewerkers van het Algemeen Secretariaat voor hun inzet en betrokkenheid bij het werk voor onze VVD.

Ger Jaarsma
Landelijk penningmeester

Hoofdbestuur en directie

Het hoofdbestuur van de VVD bestaat op 31 december 2016 uit zes personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed. Het hoofdbestuur vergaderde in 2016 veertien maal.

De landelijke algemene vergadering benoemt de leden van het hoofdbestuur voor een periode van drie jaar. Daarna kan de landelijke algemene vergadering een lid van het hoofdbestuur één keer herbenoemen voor een periode van nog eens drie jaar. Het hoofdbestuur, de netwerken en de regio's zijn bevoegd kandidaten te stellen.

Het hoofdbestuur legt aan de landelijke algemene vergadering ten minste één keer per jaar verantwoording af over de realisatie van de landelijke activiteiten en de realisatie van de doelstellingen van de vereniging. Dit jaarrapport maakt daarvan onderdeel uit.

De uitvoering van taken van het hoofdbestuur ligt bij het VVD-secretariaat. Dit secretariaat staat onder leiding van Lucie Wigboldus, directeur. De directeur van het VVD-secretariaat verricht haar werkzaamheden onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.

De VVD-organen gebruiken een eigen, op de lokale situatie toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem. De eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van het lokale bestuur en de lokale algemene vergadering staan daarbij voorop. De decentrale partijstructuur kan kwetsbaar zijn, maar in de praktijk van afgelopen jaren is gebleken dat financiële overschrijdingen waar geen dekking tegenover staat beperkt zijn gebleven. Voor de tot standkoming van het jaarrapport 2016 hebben 95% van de VVD-organen het eigen jaarrapport 2016 tijdig aangeboden.

Lokale netwerken en regio's

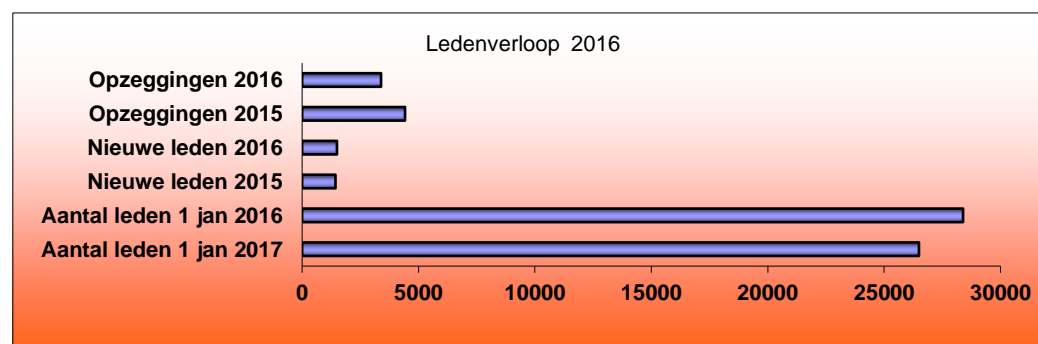
De 251 lokale netwerken en de 6 regio's hebben allen een eigen bestuur dat door de betreffende leden is gekozen. Dikwijls geholpen door andere vrijwilligers hebben deze besturen activiteiten uitgevoerd met als doel het vinden van antwoorden op lokale vraagstukken.

Leden

De leden vormen de ruggengraat van de partij. Binnen de partij zijn circa 1.700 vrijwilligers actief in het besturen van een lokaal netwerk of regio.

Naast deze vrijwilligers zijn op peildatum 31-12-2016 1.102 gemeenteraadsleden en 87 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichten 15 gedeputeerden, 191 wethouders en 112 burgemeesters in 390 Nederlandse gemeenten, bestuurstaken. Ook waren er op peildatum 73 personen actief in de Waterschapsbesturen. Allen verrichten hun werk vanuit een individuele, maar herkenbare VVD-invalshoek.

Het ledenaantal is per saldo met 1.894 afgenomen tot 26.497 aan het begin van het nieuwe boekjaar.

Eigen vermogen / Overige reserve

Het streven van het hoofdbestuur is erop gericht om een reserve te vormen ter grootte van één keer de jaarexploitatie van het algemeen secretariaat. Het deel van de reserve dat is opgebouwd door de VVD-organen, wordt niet in dit beleid betrokken. Reden hiervan is dat door de decentrale partijstructuur deze VVD-organen zodoende vrij zijn om over het door hen opgebouwde deel van de reserve te kunnen beschikken.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het bestemmingsvoorstel van het saldo van baten en lasten van € 471.912,- positief van het Algemeen Secretariaat treft u in de overige gegevens aan op pagina 18 van dit jaarrapport.

De ledenvergaderingen van een regio en lokaal netwerk besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk.

Vooruitblik 2017

De basis voor de plannen voor 2017 zijn vastgelegd in het halfjaarjaarplan en de bijbehorende begroting, die op 19 november 2016 op de landelijke ledenvergadering in Noordwijkerhout met de leden zijn besproken. Het ging hier over een halfjaarplan en -begroting gezien de Tweede Kamer verkiezingen in maart 2017 en de daarbij veranderende subsidie vanaf juli 2017. De begroting voor de tweede helft van 2017 wordt vastgesteld tijdens het voorjaarscongres in mei 2017. De begrotingen voor 2017 zijn te vinden via:
<https://www.vvd.nl/nieuws/vvd-voorjaarscongres/>.

Een belangrijke doelstelling voor 2017 was de verkiezingen winnen en dat is gelukt met 33 zetels! Er is een intensieve en ijzersterke campagne gevoerd. We hebben belangrijke stappen gezet op het gebied van onderzoek, strategieontwikkeling en media inkoop. Ook gaat de ontwikkeling van de werkzaamheden van het Online Team door. De aanwezigheid van de VVD op het internet is in 2016 enorm toegenomen. Op de social mediakanalen Facebook, Twitter en Instagram geeft het Online Team op een eigentijdse manier uitleg over de dingen die de VVD doet.

Ook in 2017 zijn alle liberalen zijn welkom om ideeën en standpunten te delen over politiek inhoudelijk zaken. De thematische netwerken spelen hierbij een belangrijke rol. Netwerkvrienden moeten betrokken worden bij het inhoudelijke debat binnen de partij, om op die manier de denkkraft van buiten de partij in te zetten voor een nog liberaler Nederland.

Een groot deel van 2017 staat voor de vereniging ook in teken van de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen die plaatsvinden in maart 2018. Alle lokale netwerken gaan in 2017 al aan de slag met het opstellen van kandidatenlijsten en het schrijven van verkiezingsprogramma's. Zij worden daarbij ondersteund door het Hoofdbestuur en de Regio's.

Financieel gezien wordt de lijn van de voorgaande jaren voortgezet. Dit betekent een beleid dat niet structureel méér geld mag kosten. Bij een positief saldo gaat dit naar het verkiezingsfonds. De hoofddoelstelling is om de meest invloedrijke partij te blijven door een toonaangevende rol te spelen in politieke debatten. Dit kan alleen maar bereikt worden wanneer de VVD blijft vertrouwen op de kracht, inzet en betrokkenheid van alle duizenden vrijwilligers, volksvertegenwoordigers en bestuurders.

Den Haag, 20 mei 2017
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter
J. M. H. J. Keizer

Landelijk penningmeester
drs. ing. G. Jaarsma

Algemeen secretaris
Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg

Vice voorzitter
Mevrouw drs. J. N. Baljeu

Bestuurslid
Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

Bestuurslid
M.J.M. Krom

Samenstelling hoofdbestuur en directie per 31 december 2016

Partijvoorzitter

De heer J. M. H. J. Keizer
Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 4-11-1960
Beroep Voorzitter van de Raad van Bestuur van de Facultatieve Groep
Functie Partijvoorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Vice voorzitter

Mevrouw drs. J. N. Baljeu
Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 7-8-1967
Beroep Algemeen Directeur SBRCURnet
Functie Vice-voorzitter Vereniging VVD, Den Haag

Algemeen secretaris

Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg
Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 21-7-1983
Beroep Directeur Academie Bestuur, Recht en Ruimte bij Saxion
Functie Algemeen secretaris Vereniging VVD, Den Haag

Landelijk penningmeester

De heer drs. ing. G. Jaarsma
Tijdstip van eerste benoeming 25-5-2013
De lopende termijn van benoeming 2e periode
Geboortedatum 12-1-1968
Beroep Voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM)
Functie Penningmeester Vereniging VVD, Den Haag

Bestuurslid

Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink
Tijdstip van eerste benoeming 21-5-2016
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 13-11-1973
Beroep Wethouder gemeente Harderwijk
Functie Bestuurslid opleiding en training Vereniging VVD, Den Haag

Bestuurslid

De heer M.J.M. Krom
Tijdstip van eerste benoeming 29-11-2014
De lopende termijn van benoeming 1e periode
Geboortedatum 5-7-1958
Beroep Eigenaar Michiel Krom Consultancy
Functie Bestuurslid communicatie en campagne Vereniging VVD, Den Haag

Directie per 31 december 2016

Mevrouw drs. ir. L.D. Wigboldus
Geboortedatum 3-7-1979
Functie Directeur

Jaarrapport VVD 2016

Balans per 31 december 2016

(voor bestemming saldo baten en lasten)

	Toelichting paragraaf	31 december 2016	31 december 2015
(in euro's)			
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	139.461	275.565
Materiële vaste activa	2	<u>197.674</u>	<u>243.994</u>
		337.135	519.559
Vlottende activa			
Financiering Politieke Partijen	3	468.812	485.837
Vorderingen en overlopende activa	4	315.706	528.891
Liquide middelen	5	<u>7.068.145</u>	<u>5.968.577</u>
		7.852.663	6.983.304
		<u>8.189.798</u>	<u>7.502.863</u>
Passiva			
Verenigingsvermogen			
Bestemmingsreserves	6	2.906.648	3.013.200
Overige reserve		3.369.951	3.147.688
Onverdeeld resultaat		<u>981.516</u>	<u>115.711</u>
		7.258.115	6.276.599
Kortlopende schulden			
Crediteuren	7	562.913	766.264
Belastingen en premies sociale verzekeringen		124.442	102.592
Overige schulden en overlopende passiva		<u>244.328</u>	<u>357.408</u>
		931.683	1.226.265
		<u>8.189.798</u>	<u>7.502.863</u>

Staat van baten en lasten over 2016

	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
(in euro's)				
Baten				
Contributies	8	2.714.128	2.656.458	2.832.271
Overige baten	9	736.017	1.980.515	871.124
Financiering Politieke Partijen	10	2.372.000	2.389.241	2.472.478
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	141.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek	11	195.000	226.544	185.717
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		15.000	10.709	13.102
- Haya van Somerenstichting	12	190.000	250.367	186.649
Deelnemersbijdragen				
- cursisten	24	46.500	37.395	51.530
Totaal baten		<u>6.417.645</u>	<u>7.700.229</u>	<u>6.753.871</u>

Staat van baten en lasten over 2016

	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
(in euro's)				
Lasten				
Personeelslasten	13	1.917.000	1.748.331	1.883.083
Bureaunkosten	14	734.500	694.885	835.968
Huisvestingskosten	15	174.000	192.024	257.467
Ledenadministratie		20.000	18.406	14.583
Algemene ledenvergaderingen		705.156	732.823	752.082
Bestuurskosten	16	222.567	202.430	194.622
Liberale dagen		21.000	19.096	15.200
Inhoudelijke debat		20.000	26.866	15.102
Diverse commissies		12.000	4.172	3.241
Netwerken		50.000	23.362	14.517
Ledenraadplegingen	17	60.000	33.226	14.308
Partij van de toekomst	18	200.000	97.411	163.201
Permanente campagne		345.000	345.741	201.740
Verkiezingscampagne	19	340.989	1.557.693	1.379.678
Media	20	100.000	196.256	182.098
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		220.033	109.898	130.956
Kiezersbinding	21	211.175	102.738	63.395
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal	22	0	25.594	53.864
Internationale samenwerking	23	59.000	44.259	67.627
Opleiding en training	24	246.643	158.490	258.551
Talentscouting		44.000	27.221	37.675
Overige baten / lasten	25	125.178	357.791	99.204
Totaal lasten		5.828.241	6.718.713	6.638.160
Saldo van baten en lasten		589.404	981.516	115.711

Algemene toelichting op de enkelvoudige balans en enkelvoudige staat van baten en lasten (inclusief organen)

Algemeen

De Vereniging, gevestigd te Den Haag aan de Mauritskade 21, is per 24 januari 1948 bij notariële akte opgericht. De statuten en het huishoudelijk reglement zijn voor het laatst gewijzigd op 28 november 2015.

De VVD stelt zich ten doel de toepassing van de liberale beginselen te bevorderen. De VVD streeft dit doel na door gebruik te maken van alle wettige middelen die aan het doel bevorderlijk zijn, in het bijzonder door:

- a. het verder ontwikkelen, verdiepen en verbreiden van de liberale beginselen en het vergroten van de invloed op de nationale en internationale politiek;
- b. het bevorderen van de verkiezing van leden van de VVD in de vertegenwoordigende lichamen.

Structuur VVD

Artikel 4 van de statuten bepaalt dat de VVD één rechtspersoon is. Binnen de VVD bestaat een decentrale partijstructuur waarbij per 31 december 2016, 251 lokale netwerken en 6 regio's maximale (financiële) zelfstandigheid behouden bij de vaststelling van hun prioriteiten. Periodiek verantwoorden deze 257 VVD-organen zich daarvoor bij de ledenvergadering van de respectievelijke VVD-organen. Ook loopt er een verantwoordingslijn van deze 257 VVD-organen naar het hoofdbestuur, omdat de financiële en juridische eindverantwoordelijkheid ligt bij het hoofdbestuur. Deze cijfers zijn geïntegreerd gepresenteerd in deze jaarrekening.

Alle VVD-organen zijn conform het huishoudelijk reglement verplicht om een (model) financieel verslag op te maken en op te sturen aan het VVD-secretariaat. Indien het VVD-secretariaat dit (model) financieelverslag niet of niet tijdig ontvangt, dan is een financiële sanctie van toepassing op het betreffende orgaan. De financiële gegevens van 257 VVD-organen zijn in dit jaarrapport verwerkt als één geheel.

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven. Deze richtlijn maakt deel uit van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen en moet in samenhang met deze Richtlijnen gelezen worden. De overige hoofdstukken in deze bundel zijn toegepast, tenzij in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven afwijkende specifieke voorschriften worden gegeven. De VVD kwalificeert zich als een kleine rechtspersoon.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Toepassing van artikel 407 Boek 2 BW

De vereniging maakt gebruik van de vrijstelling uit artikel 407 lid 2 Boek 2 BW. Als gevolg hiervan is geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de vereniging zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de vereniging.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het hoofdbestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De schattingen hebben betrekking op de inbaarheid van vorderingen en de schatting met betrekking tot de cijfers van de VVD-organen die niet tijdig hun cijfers hebben ingeleverd.

In het hoofdstuk waarin de namen van alle 257 VVD-organen zijn opgenomen, is achter de naam een asterik weergegeven, indien van het desbetreffende orgaan niet of niet tijdig over hun cijfermateriaal kon worden beschikt.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden vorderingen, effecten en kortlopende schulden verstaan. Voor de grondslagen van de financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. De vereniging maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreffen aanschaffingen van (standaard) software modules en worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingsprijs, zoals gespecificeerd in de toelichting op de balans.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves inclusief onttrekkingen en toevoegingen worden door het bestuur bepaald en mutaties verlopen via bestemming van het saldo van baten en lasten. De bestemmingsreserve van het algemeen secretariaat heeft alleen betrekking op toekomstige verkiezingen. De bestemmingsreserves van de VVD-organen worden naar lokaal inzicht gevormd en kennen meerdere doeleinden.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Baten

Contributie opbrengsten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten. Zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de vereniging zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden zal een bate worden verantwoord. Subsidies ter compensatie van door de vereniging gemaakte kosten worden systematisch als baten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Giften worden verantwoord in de periode waarin de gift wordt ontvangen. Opbrengsten uit dienstverlening worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de baten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Indien het saldo van baten en lasten van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de baten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten. Overige baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Lasten

Lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen / pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen.

De pensioenregeling van de VVD is met ingang van 2011 omgezet van een eindloonregeling naar een beschikbare premie regeling. De VVD heeft een pensioencontract afgesloten met een verzekeraar. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de verzekeraar verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van de verzekeraar en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met de verzekeraar, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Leasing

De vereniging kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. De vereniging heeft operationele leasecontracten afgesloten.

Operationele leases

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Belastingen

De VVD is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting en de omzetbelasting.

Doorberekende kosten

De doorberekening van kosten aan gelieerde organisaties vindt plaats op basis van de uitgangspunten, zoals geformuleerd in het rapport "Inzake de doorberekening van de kosten aan de stichtingen en instellingen gelieerd aan de VVD". Op basis van dit rapport is een doorbelastingsmodel opgesteld door de VVD dat in het verleden is besproken met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het Ministerie heeft geen voorbehoud bij het doorbelastingsmodel gemaakt.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Toelichting: Balans per 31 december 2016

Vaste activa

Algemeen

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

- software	25%
- kantoorinventaris	20%
- kantoorinventaris (inrichting Mauritskade)	10%
- automatiseringsapparatuur	25%

De restwaarde van de activa is gesteld op nihil.

1. Immateriële vaste activa

	2016	2015
(in euro's)		
Ledenadministratie, migratie en website		
Aanschafwaarde per 1 januari	548.443	503.460
Bij: Investeringen		
- Software	0	44.983
Aanschafwaarde per 31 december	548.443	548.443
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	272.878	139.853
Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar	136.104	133.025
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	408.982	272.878
Boekwaarde per 31 december	139.461	275.565

2. Materiële vaste activa

	2016	2015
(in euro's)		
De materiële vaste activa behoren allen tot de categorie 'andere vaste bedrijfsmiddelen' bestaande uit inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur.		
Inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur		
Aanschafwaarde per 1 januari	367.166	383.133
Bij: Investerings		
- Inventaris	0	10.023
- Hardware	0	2.587
Af: Desinvesteringen		
- Inventaris	0	20.842
- Hardware	31.448	7.735
Aanschafwaarde per 31 december	335.718	367.166
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	123.172	102.948
Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar	46.320	48.801
Af: Afschrijving desinvesteringen	31.448	28.577
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	138.044	123.172
Boekwaarde per 31 december	197.674	243.994

De desinvesteringen hebben betrekking op het afstoten van servers die reeds waren afgeschreven.

3. Financiering Politieke Partijen

	2016	2015
(in euro's)		
Per 1 januari nog te ontvangen totaal	485.837	504.470
Nog te ontvangen subsidie voorgaand jaar	9.798	25.153
Subsidie maximum	2.379.443	2.447.326
Te ontvangen subsidie	<u>2.875.078</u>	<u>2.976.949</u>
Ontvangen subsidie lopend jaar	-1.910.632	-1.961.489
Afrekening subsidie voorgaand jaar	-495.634	-529.623
Saldo per 31 december	468.812	485.837

De vordering met betrekking tot de Financiering Politieke Partijen heeft ultimo 2016 een looptijd van korter dan een jaar.

4. Vorderingen en overlopende activa

	2016	2015
(in euro's)		
Contributie debiteuren	14.649	20.454
Overige debiteuren	175.724	249.048
Waarborgsommen	7.590	7.590
Overlopende activa	41.403	161.529
Overlopende activa organen	76.340	90.269
Saldo per 31 december	315.706	528.890

De daling van de overlopende activa wordt voornamelijk veroorzaakt doordat op balansdatum slechts beperkt vooraf is betaald voor afgenomen diensten.

De vorderingen en overlopende activa bevatten geen vordering met een looptijd langer dan 1 jaar.

5. Liquide middelen

	2016	2015
(in euro's)		
ABN AMRO rendement beheer	1.003.274	1.169.955
ABN AMRO hoofdrekening	1.108.514	173.755
ABN AMRO topdeposito	816.593	815.161
ING contributie	4.300	53.895
Overige banken / liquide middelen	212.399	287.750
Liquide middelen organen	3.923.065	3.468.061
Saldo per 31 december	7.068.145	5.968.577

De liquide middelen staan ter vrije beschikking met uitzondering van € 38.115,- waarvoor in juni 2015 een bankgarantie aan A. J. P. Krulder is afgegeven ter zake van het door de vereniging VVD gehuurde kantoorpand.

Het hoofdbestuur is niet rechtstreeks 'in control' over de bij de VVD-organen aanwezige op de lokale situatie financiële middelen. Deze VVD-organen gebruiken hiervoor een eigen, toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem.

6. Eigen vermogen

	Bestemmings- reserve	Overige reserve	Onverdeeld resultaat	Totaal
(in euro's)				
Stand per 1 januari 2016	1.850.526	1.263.822	-274.224	2.840.124
Stand per 1 januari 2016 organen	1.162.674	1.883.866	389.935	3.436.475
Totaal per 1 januari 2016	3.013.200	3.147.688	115.711	6.276.599
Mutaties boekjaar 2016	0	0	274.224	274.224
Mutaties boekjaar 2016 organen			-389.935	-389.935
Resultaat boekjaar	0	0	471.912	471.912
Resultaat boekjaar organen			509.604	509.604
Resultaatbestemming 2015	-274.224	0	0	-274.224
Resultaatbestemming 2015 organen	167.672	222.263	0	389.935
Stand 31 december 2016	1.576.302	1.263.822	471.912	3.312.036
Stand 31 december 2016 organen	1.330.346	2.106.129	509.604	3.946.079
Totaal per 31 december 2016	2.906.648	3.369.951	981.516	7.258.115

Bestemming van saldo van baten en lasten:

Over de bestemming van het resultaat van € 981.516,- kan het volgende worden gemeld: De algemene vergadering wordt voorgesteld om het positief resultaat van € 471.912,- van het Algemeen Secretariaat aan de bestemmingsreserve verkiezingen toe te voegen.

De ledenvergaderingen van een regio en lokaal netwerk besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk. Het saldo van baten en lasten van de regio's en lokale netwerken tezamen bedraagt € 509.604,-.

7. Kortlopende schulden

	2016	2015
(in euro's)		
Crediteuren	562.913	766.264
Belastingen en premies sociale verzekeringen	124.442	102.592
Af te dragen contributies	0	32.086
Reservering vakantiedagen	50.586	34.600
Reservering vakantiegeld	48.867	51.206
Overlopende passiva	74.228	125.977
Overlopende passiva organen	70.647	113.540
Saldo per 31 december	931.683	1.226.265

Onder de kortlopende schulden zijn geen bedragen opgenomen met een looptijd langer dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Financiering Politieke Partijen

Teveel betaalde subsidiebedragen kunnen door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van de Vereniging VVD worden teruggevorderd. Dit geldt tevens voor het politiek wetenschappelijk instituut, de Prof. mr. B.M. Teldersstichting, de politieke jongerenorganisatie JOVD en de Haya van Somerenstichting voor buitenlandse activiteiten. De geormerkte subsidiebedragen voor deze organisaties worden toegekend en uitbetaald aan de Vereniging VVD waarop de Vereniging VVD deze subsidies doorbetaalt aan de desbetreffende organisaties. Voor zover de Minister de subsidie voor deze organisaties voor een lager bedrag vaststelt, worden teveel betaalde subsidies aan deze organisaties door de Vereniging VVD teruggevorderd. De definitieve vaststelling van de subsidie heeft tot en met 2015 plaatsgevonden. De definitieve vaststelling van de subsidie 2016 vindt in 2017 plaats.

Haya van Somerenstichting

De Vereniging VVD heeft zich garant gesteld voor de exploitatiekosten van de Haya van Somerenstichting. Volgens de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitgevaardigde subsidievoorschriften wordt de subsidie voor de Haya van Somerenstichting definitief vastgesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken, na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie. De Minister heeft de subsidie vastgesteld tot en met 2015.

Huisvesting

Met de verhuurder van het kantoorpand aan de Mauritskade 21-23 te Den Haag is een huurperiode van 10 jaar overeengekomen ingaande op 1 januari 2015. De hieruit voortvloeiende verplichting bedraagt tot 31 december 2024, € 626.760,-.

Bankgarantie

Door de ABN AMRO bank is op verzoek van de Vereniging VVD in juni 2015 een bankgarantie van € 38.115,- aan A. J. P. Krulder ter zake van het door de Vereniging VVD gehuurde kantoorpand afgegeven.

Leasing

De Vereniging VVD heeft een langlopend leasecontract voor kopieerapparatuur. De nominale verplichting bedraagt tot aan 1 juli 2019 € 199.440,-, waarvan € 79.776,- korter dan een jaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Op 15 maart 2017 hebben er Tweede Kamerverkiezingen plaatsgevonden. De VVD heeft tijdens deze verkiezingen 33 Tweede Kamerzetels behaald.

Financiële instrumenten

Algemeen

De VVD maakt in de uitoefening van haar activiteiten gebruik van financiële instrumenten die de vereniging blootstelt aan krediet-en liquiditeitsrisico. De VVD maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

De debiteurenpositie van de VVD bestaat grotendeels uit een vordering op het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties voortvloeiende uit de Wet Financiering Politieke Partijen. Het resterende deel heeft betrekking op diensten die geleverd zijn aan neveninstellingen van de VVD. De VVD schat haar kredietrisico zeer laag in.

Liquiditeitsrisico

De VVD bewaakt de liquiditeitspositie door middel van periodieke controles. Het bestuur ziet erop toe dat voor de organisatie steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisico

De VVD loopt zeer beperkt renterisico aangezien de organisatie niet is gefinancierd met rentedragende leningen.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder liquide middelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

Toelichting: Staat van baten en lasten over 2016

Baten

8. Contributies

	2016	2015
(in euro's)		
Contributie opbrengst VVD	2.656.458	2.832.271
	2.656.458	2.832.271

De afname van de contributie opbrengst is het gevolg van de daling van het ledenaantal in 2016.

9. Overige baten

	2016	2015
(in euro's)		
Giften financiële actie onder VVD-leden	97.957	10.361
Stichting Ondersteuning VVD Tweede-KamerVerkiezingen	1.000.000	0
Stichting Oeconomische Politiek	175.000	78.000
Gift Stichting Godefridus van Heesfonds	35.000	35.000
Rente	9.593	36.457
Diverse baten	111.806	45.200
Diverse baten organen	551.159	666.106
	1.980.515	871.124

Giften ontvangen in 2016 groter dan € 4.500,- van natuurlijke- en rechtspersonen staan hieronder vermeld.

- Ontvangen op 28 december 2016 van Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezing te Amstelveen € 1.000.000,-;
- Ontvangen op 10 november 2016 van Stichting Oeconomische Politiek te Rijswijk € 125.000,-;
- Toezegging van Stichting Oeconomische Politiek voor activiteiten uitgevoerd in 2016 € 50.000,-;
- Ontvangen op 14 april 2016 van Stichting Godefridus van Hees Fonds te Oostkapelle € 35.000,-;
- Ontvangen op 12 december 2016 van dhr. Broeders te Hilversum € 5.000,-.

10. Financiering Politieke Partijen

	2016	2015
(in euro's)		
Basissubsidie per jaar	173.788	174.357
Subsidie per kamerzetel € 50.409,- x 40	2.016.352	
Subsidie per lid € 6,66 x 28.391 leden	<u>189.303</u>	
	2.205.655	2.272.968
Hogere / lagere afrekening subsidie voorgaande jaren	9.798	25.153
	<u>2.389.241</u>	<u>2.472.478</u>

De subsidie in de staat van baten en lasten is inclusief afrekening voorgaande jaren.
 De subsidiebedragen inzake de Wet Financiering Politieke Partijen zijn verhoogd met het gemiddelde inflatiepercentage over 2016.
 De verhoging van de subsidiebedragen is op grond van artikel 8.5 van de Wet Financiering Politieke Partijen.

De VVD ontvangt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de subsidie Politieke Partijen voor vormings- en scholingsactiviteiten in binnen- en buitenland, voor informatievoorziening aan leden en aan niet-leden, voor het werven van leden, voor het betrekken van niet-leden bij subsidiabele activiteiten van de politieke partij, voor werving, selectie en begeleiding van politieke ambt dragers, voor het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland en activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes. Daarnaast is een deel van de subsidie bestemd voor politiek-wetenschappelijke activiteiten en activiteiten ter bevordering van politieke participatie door jongeren. Voor een gedeelte van de subsidie fungeert de VVD als intermediair. Dit gedeelte van de subsidie wordt afgedragen aan het wetenschappelijk instituut van de VVD, de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting en de jongerenorganisatie van de VVD, de JOVD. De Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties stelt de subsidie vast na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie.

11. Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek

De Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek neemt diensten af van het landelijk bureau van de VVD tegen de werkelijk gemaakte kosten. De stijging van opbrengsten worden voornamelijk veroorzaakt door een bijdrage in de kosten voor het ingebruik nemen van de nieuwe website van de VVD en door extra inhuur van arbeidskrachten.

12. Haya van Somerenstichting

In voorgaande jaren zijn de gemaakte overheadkosten die aan de Haya van Somerenstichting zijn doorberekend gemaximaliseerd tot twintig procent van de totale projectkosten. Vanaf 2016 worden de werkelijke gemaakte overheadkosten met goedkeuring van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties doorberekend aan de Haya van Somerenstichting.

Lasten

13. Personeelslasten

	2016	2015
(in euro's)		
Salarissen	1.319.008	1.332.740
Sociale lasten	216.195	210.797
Pensioenlasten	108.512	115.881
Uitzendkrachten	0	37.631
Opleidingskosten	17.472	14.782
Personeelsverzekeringen	17.723	17.603
Reiskostenvergoeding	50.551	55.127
Overige personeelskosten	18.870	98.522
	1.748.331	1.883.083

Het gemiddeld aantal fte, exclusief stagiaires, over 2016 bedroeg 25 (2015: 28). Inclusief stagiaires bedroeg het gemiddeld aantal fte in 2016 30 (2015: 33).

Over de werkzaamheden van het personeel kan het volgende worden opgemerkt: Naast de werkzaamheden van de directeur vervulden 20 fte direct aan het primaire proces gerelateerde werkzaamheden. De overige 9 fte vervulden voornamelijk ondersteunende diensten.

Ondanks de afname van het aantal fte ten opzichte van 2015 zijn de salariskosten maar beperkt gedaald. De voornaamste oorzaken hiervoor zijn een verhoging van de CAO salarisschalen (BBRA) en de kosten van een exprojectmedewerker die in 2015 aan het project waren toegekend.

14. Bureaunkosten

	2016	2015
(in euro's)		
Software en randapparatuur	35.690	38.781
Netwerkbeheer	126.521	86.160
Afschrijvingskosten ledenadministratie	136.104	133.025
Afschrijvingskosten kantoorinventaris	46.320	48.801
Kantoorbenodigheden	26.002	29.208
Archief	2.699	2.731
Accountant	36.485	54.322
Administratieve ondersteuning	10.781	9.438
Abonnementen	4.896	6.245
Juridisch advies	3.255	26.385
Autokosten	12.951	13.168
Bankkosten	46.843	53.744
Porti	14.169	24.532
Telefoon	46.073	49.922
DSL verbinding	13.141	15.055
Kopieermachines	109.217	105.774
Diverse bureaunkosten organen	23.738	138.677
	694.885	835.968

De stijging van de kosten voor netwerkbeheer wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten die gemaakt zijn voor het vervangen van de servers. De servers zijn vanaf 2016 niet meer in eigen beheer.

15. Huisvesting

	2016	2015
(in euro's)		
Huurlasten	107.562	144.788
Servicekosten	21.146	10.738
Schoonmaakkosten	26.209	36.617
Diverse kosten gebouw	34.838	60.218
Belastingen	2.269	5.106
	192.024	257.467

In de huurlasten en diverse kosten gebouw van 2015 zaten ook nog de resterende huurlasten van het vorige kantoorpand opgenomen.

16. Bestuurskosten

	2016	2015
(in euro's)		
Kosten Hoofdbestuursleden	28.701	26.488
Vergaderkosten	32.750	28.756
Advertentiekosten overleden prominenten	874	2.881
Representatiekosten	953	5.136
Bestuursaansprakelijkheidsverzekering	3.812	4.235
Prinsjesdagbijeenkomst	38.652	29.119
Bestuurskosten organen	96.688	98.007
	202.430	194.622

Het Hoofdbestuur van de VVD bestaat ultimo 2016 uit zes personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed.

17. Ledenraadplegingen

De stijging van de kosten van de ledenraadpleging ten opzichte van 2015 hebben te maken met de voorbereidingen op de tweede kamerverkiezingen 2017.

18. Partij van de toekomst

Op 28 november 2015 zijn tijdens de Algemene Vergadering van Afgevaardigden de nieuwe statuten en het huishoudelijk reglement vastgesteld. Hiermee is de nieuwe structuur van de VVD een feit. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat daarmee de nieuwe structuur op alle niveaus ook daadwerkelijk is ingevoerd. De gemaakte kosten in 2016 hebben betrekking op de verdere implementatie van de nieuwe partijstructuur.

19. Verkiezingscampagne

	2016	2015
(in euro's)		
Gemeenteraadsverkiezingen	0	21.186
Provinciale verkiezingen en Waterschapsverkiezingen	0	1.358.492
Tweede Kamerverkiezingen	1.557.693	0
	1.557.693	1.379.678

De campagne ten behoeve van de tweede kamerverkiezingen in 2017 is in september 2016 gestart.

20. (Social) Media

	2016	2015
(in euro's)		
Hostingskosten	14.190	13.941
Onderhoud website en social media activiteiten	112.284	98.618
Diverse mediakosten organen	69.782	69.539
	196.256	182.098

21. Kiezersbinding

	2016	2015
(in euro's)		
Kiezersbinding	45.298	3.892
Kiezersbinding organen	57.440	59.503
	102.738	63.395

In 2016 is er vooral geld geïnvesteerd om het binden van kiezers verder te faciliteren.

22. Informatiemateriaal

De kosten van informatiemateriaal betreffen affiches, strooimateriaal en verkoopartikelen.

23. Internationale samenwerking

	2016	2015
(in euro's)		
Contributies: Liberal Internationals (LI), de European Liberal, Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE)		
Contributies	34.574	34.142
Reis- en verblijfskosten	9.685	33.485
	44.259	67.627

Een deel van de reis- en verblijfskosten worden gemaakt voor het mogelijk maken van projecten voor de Haya van Somerenstichting. Deze kosten worden per 2016 aan de Haya van Somerenstichting doorberekend.

24. Opleiding en Training

	2016	2015
(in euro's)		
Landelijke cursussen	68.614	71.703
Regionale en lokale cursussen	36.803	1.570
Landelijke activiteiten waaronder eLearning	5.353	32.829
Vergaderkosten	880	2.821
Themadag	250	88.770
Regionale en lokale cursussen door organen	46.590	60.858
	158.490	258.551

Assessmentdagen ter voorbereiding van de tweede kamerverkiezingen 2017 zijn de belangrijkste oorzaak van de stijging van kosten van regionale en lokale cursussen.

25. Overige baten / lasten

	2016	2015
(in euro's)		
Vrijval voorziening dubieuze debiteuren	-7.466	20.814
Overige kosten	0	366
Overige kosten organen	365.257	78.024
	<u>357.791</u>	<u>99.204</u>

VVD-Organen

De balans en de staat van baten en lasten van onderstaande VVD-organen zijn verwerkt in dit jaarrapport in de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten. De financiële gegevens van onderstaande organen zijn gecontroleerd door de respectievelijke kascommissies.

<u>VVD-organen:</u>	<u>VVD-organen:</u>	
1 Aalburg	43 De Marne	
2 Aalsmeer/Uithoorn	44 De Wolden	
3 Aalten	45 De Zeeuwse VVD	
4 Achtkarspelen	46 Delft	
5 Albrandswaard	47 Den Helder	
6 Almere	48 Diemen	
7 Alphen aan den Rijn	49 Doesburg	
8 Ameland	50 Doetinchem	
9 Amstelveen e.o.	51 Drechterland	
10 Amsterdam	52 Drimmelen	
11 Antwerpen	53 Dronten	
12 Apeldoorn	54 Duitsland	*
13 Arnhem	55 Duiven	
14 Assen	56 Edam-Volendam-Beemster	*
15 Barendrecht-Ridderkerk	57 Eemdelta-BBS	
16 Bedum	58 Eemland	
17 Beek	59 Eemsdelta	
18 Beesel	60 Eemsmond	
19 Berkelland	61 Elburg	
20 Bernheze	62 Enkhuizen	
21 Best Oirschot Veldhoven	63 Epe	*
22 Beverwijk	64 Ermelo	
23 Bodegraven-Reeuwijk	65 Geertruidenberg	
24 Boekel	66 Geldrop-Mierlo	
25 Boxtel	67 Genève	*
26 Brainport Regio	68 Giessenlanden	
27 Breda	69 Goeree-Overflakkee	
28 Bronckhorst	70 Gooise Meren	
29 Brummen-Eerbeek	71 Gouda	
30 Brussel	72 Groningen	
31 BUCH	73 Groot-Woerden	
32 Bunnik	74 Haaren	
33 Capelle aan den IJssel	75 Haarlem	
34 Centraal Limburg	76 Haarlemmerliede en Spaarnwoude	
35 China	77 Haarlemmermeer	
36 Coevorden	78 HAL	
37 Côte d'Azur	79 Harderwijk	
38 Cranendonck	80 Haren	
39 De Bilt	81 Harlingen	
40 De Friese Meren	82 Hart van Brabant	
41 De Kempen	83 Hattem	
42 De Langstraat	84 Heemskerk	

85	Heemstede-Bloemendaal	138	New York
86	Heerde	139	Nieuwegein
87	Heerenveen	140	Nieuwkoop
88	Heeze-Leende	141	Nissewaard
89	Hillegom	142	Noord (regio)
90	Hilversum	143	Noord Drenthe
91	Hoeksche Waard	144	Noord-Holland (regio)
92	Hollands Kroon	145	Noord-Oost Friesland
93	Hoogeveen	146	Noord-Oost Twente
94	Hoorn	147	Noordoostpolder
95	Horst aan de Maas	148	Noordwijk
96	Houten	149	Noordwijkerhout
97	Huizen	150	Nuenen
98	Kaag en Braassem	151	Nunspeet
99	Kampen	152	Oegstgeest
100	Katwijk	153	Oldambt
101	Kerkrade	154	Oldebroek
102	Koggenland	155	Oost (regio)
103	Krimpen aan den IJssel	156	Oost Gelre
104	Krimpenerwaard	157	Oosterhout
105	Landerd	158	Ooststellingwerf
106	Landsmeer	159	Oostzaan
107	Lansingerland	160	Opmeer
108	Laren-Blaricum-Eemnes	161	Opsterland
109	Leeuwarden	162	Oss en omstreken
110	Leeuwarderadeel	163	Oude IJsselstreek
111	Leiden	164	Overbetuwe
112	Leiderdorp	165	Parkstad en Omstreken
113	Leidschendam-Voorburg	166	Peel en Maas
114	Lelystad	167	Peelland
115	Lingewaal, Neerijnen, Geldermalsen	*	168 Pijnacker-Nootdorp
116	Lingewaard		169 Purmerend
117	Lisse		170 Putten
118	Littenseradiel		171 Raalte
119	Lochem		172 Renkum
120	Londen		173 Rheden/Rozendaal
121	Lopikerwaard		174 Rijk van Nijmegen
122	Maas en Geul		175 Rijswijk
123	Maasdriel		176 Rivierenland Noord
124	Maasland		177 Roosendaal-Woensdrecht
125	Mark, Leij en Donge		178 Rotterdam
126	Marklanden		179 Rucphen-Zundert
127	Medemblik		180 Salland
128	Meerijstad		181 Schagen
129	Meppel		182 Scheldebrug
130	MerweDrecht		183 Schiedam
131	Midden (regio)		184 Schinnen
132	Midden-Drenthe		185 's-Gravenhage
133	Midden-Groningen		186 's-Hertogenbosch
134	Molenwaard		187 Sint-Michielsgestel
135	Montferland		188 Sittard-Geleen
136	MSW		189 Smallerland
137	Nederweert		190 Staphorst

191 Stede Broec	225 Weesp
192 Stein	226 Werkendam
193 Súdwest Fryslân	227 Westerkwartier
194 Terschelling	228 Westerveld
195 Texel	229 Westervoort
196 Teylingen	230 Westerwolde
197 Tilburg	231 Westland
198 Twente Centraal	232 Weststellingwerf
199 Tytsjerksteradiel	233 West-Twente
200 Uden	234 Westvoorne
201 Utrecht	235 Wijdmeren
202 Utrechtse Heuvelrug	236 Wijk bij Duurstede
203 Valkenswaard	237 Winsum
204 Vallei en Veluwe	238 Winterswijk
205 Vecht en Venen	239 Wormerland
206 Vechtdal	240 Woudrichem
207 Veendam-Pekela	241 Zaanstad
208 Velsen	242 Zaltbommel
209 Venlo	243 Zandvoort
210 Vijfheerenland	244 Zeewolde
211 Vlaardingen	245 Zeist
212 Vlieland	* 246 Zevenaar-Rijnwaarden
213 Voerendaal	* 247 Zoetermeer
214 Voorne	248 Zoeterwoude
215 Voorschoten	249 Zuid (regio)
216 Voorst	250 Zuid-Holland (regio)
217 Vught	251 Zuid-Holland West
218 Waadhoeke	252 Zuidoost Drenthe
219 Waddinxveen	253 Zuidoost Utrecht
220 Wageningen	254 Zuidplas
221 Washington D.C.	* 255 Zutphen-Warnsveld
222 Wassenaar	256 Zwartewaterland
223 Waterland	257 Zwolle
224 Weert	

Van de met een asterik aangegeven VVD-organen zijn om verschillende redenen geen (juiste) cijfers bekend, althans niet ten tijde van het opstellen van dit jaarrapport. Voor deze VVD-organen is een schatting opgenomen.

Den Haag, 20 mei 2017
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter
De heer J. M. H. J. Keizer

Landelijk penningmeester
De heer drs. ing. G. Jaarsma

Algemeen secretaris
Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg

Vice voorzitter
Mevrouw drs. J. N. Baljeu

Bestuurslid
Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

Bestuurslid
De heer M.J.M. Krom

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

De tekst wordt opgenomen na goedkeuring van de jaarrekening.

De goedkeuring is geagendeerd tijdens de algemene vergadering op 20 mei 2017.

Statutaire bepalingen

In de statuten artikel 12.2 is geregeld dat aan de landelijk ledenvergadering alle bevoegheden toekomen die niet door de wet, deze statuten of bij huishoudelijk reglement aan andere organen zijn opgedragen.

In artikel 13.2 van de statuten is vastgelegd dat het hoofdbestuur in de jaarlijkse landelijke ledenvergadering zijn jaarverslag uitbrengt en verantwoording aflegt over zijn in het afgelopen jaar gevoerde beleid.

In artikel 11.6 en 17.6 van het huishoudelijk reglement is vastgelegd dat de besturen van respectievelijk een regio en lokaal netwerk het jaarverslag voorlegt.

Bijlagen

Staat van baten en lasten over 2016 van het Algemeen Secretariaat van de VVD

	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
(in euro's)				
Baten				
Contributies		1.826.000	1.718.739	1.844.235
Overige baten		300.000	1.429.356	214.957
Financiering Politieke Partijen		2.372.000	2.389.241	2.472.478
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	141.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek		195.000	226.544	185.717
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		15.000	10.709	13.102
- Haya van Somerenstichting		190.000	250.367	186.649
Verkoop informatie- en promotiemateriaal		0	13.962	26.709
Deelnemersbijdragen - cursisten		46.500	37.395	51.530
Totaal baten		5.093.500	6.225.313	5.136.377
Verkiezingscampagne			1.222.957	0
Totaal baten exclusief verkiezingscampagne		5.093.500	5.002.356	5.136.377

Staat van baten en lasten over 2016 van het Algemeen Secretariaat van de VVD

	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
(in euro's)				
Lasten				
Personeelslasten		1.917.000	1.748.331	1.883.083
Bureaunkosten		734.500	671.147	697.291
Huisvestingskosten		174.000	192.024	257.467
Ledenadministratie		20.000	18.406	14.583
Algemene ledenvergaderingen		450.000	489.707	517.632
Bestuurskosten		110.000	105.742	96.615
Liberale dagen		21.000	19.096	15.200
Inhoudelijke debat		20.000	26.866	15.102
Diverse commissies		12.000	4.172	3.241
Netwerken		50.000	23.362	14.517
Ledenraadplegingen		60.000	33.226	14.308
Partij van de toekomst		200.000	97.411	163.201
Permanente Campagne		345.000	345.741	201.740
Verkiezingscampagne		200.000	1.494.992	891.345
Media		100.000	126.474	112.559
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		126.000	109.898	130.956
Kiezersbinding		110.000	45.298	3.892
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal		0	25.594	53.864
Internationale samenwerking		59.000	44.259	67.627
Opleiding en Training		145.000	111.900	197.693
Talentscouting		44.000	27.221	37.675
Overige baten / lasten		0	-7.466	21.012
Totaal lasten		4.897.500	5.753.401	5.410.602
Verkiezingscampagne		200.000	1.494.992	891.345
Totaal lasten exclusief verkiezingscampagne		4.697.500	4.258.409	4.519.257
Saldo baten en lasten inclusief verkiezingscampagne		196.000	471.912	-274.224
Saldo baten en lasten exclusief verkiezingscampagne		396.000	743.947	617.121

Gelieerde neveninstellingen

In dit hoofdstuk worden een overzicht gegeven van de activiteiten van gelieerde neveninstellingen met eigen rechtspersoonlijkheid.

In willekeurige volgorde

Haya van Somerenstichting

De stichting heeft als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van activiteiten gericht op ontplooiing en ondersteuning van initiatieven in het buitenland inzake het doen handhaven van de mensenrechten, het doen ontstaan van de parlementaire democratie, ter uitdraging van de liberale gedachte in het algemeen en ten bate van liberale groeperingen en instellingen in andere landen dan Nederland, in het bijzonder -zulks geheel in overeenstemming met de verklaring van de rechten van de mens van 10 december 1948 als vastgesteld door de algemene vergadering van de Verenigde Naties- in hun relatie tot en ten behoeve van de te Den Haag gevestigde vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), alsmede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

De stichting heeft voorts als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van politieke opleidings- en trainingsactiviteiten ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), zomede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn. De stichting is opgericht in 1975 en heeft haar zetel in Den Haag. De inkomsten van de Haya van Somerenstichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van het Programma Maatschappelijke Transformatie (Matra). Matra heeft als doel het transformatieproces te ondersteunen van landen in Eurazië naar een democratisch en marktgeoriënteerd bestel. Het hoofdbestuur van de VVD vormt ook het bestuur van de Haya van Somerenstichting.

Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD)

De JOVD is een onafhankelijke politieke organisatie van en voor jonge liberalen. De JOVD is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid en werd in 1949 opgericht. Sinds 2002 maakt de Vereniging VVD samen met de JOVD jaarlijks afspraken aan de hand waarvan het jongerenbeleid wordt geconcretiseerd. De activiteiten zijn opgesplitst in het kweken van politieke belangstelling bij jongeren en het verzorgen van opleiding en training van jongeren. De afspraken worden elk jaar geëvalueerd en besproken door het hoofdbestuur van de Vereniging VVD met het bestuur van de JOVD.

Prof. Mr. B.M. Teldersstichting

De Teldersstichting is de wetenschappelijke instelling ten behoeve van de Vereniging VVD en het liberalisme. De stichting werd opgericht in 1954. Het curatorium van de stichting houdt toezicht op de wetenschappelijke kwaliteit van de publicaties. Het curatorium bestaat uit vijftien personen, waaronder steeds twee hoofdbestuurleden van de vereniging VVD. Bij de stichting zijn zes personen werkzaamheden onder leiding van de directeur dr. P.G.C. van Schie. De inkomsten van de stichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie voortvloeiend uit de Wet subsidiëring politieke partijen.

Stichting Ivo Opstelten Foundation

De stichting is op 24 april 2009 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is het werven van fondsen ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Het hoofdbestuur van de VVD vormt ook het bestuur van de stichting Ivo Opstelten Foundation.

Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds

De stichting is op 15 maart 1927 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is de bevordering van de liberale gedachte, door het behartigen van de belangen van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, daaronder met name begrepen het financieel ondersteunen van de Vereniging VVD. Het bestuur van de stichting bestaat uit vijf personen. Vier bestuursleden zijn voormalig VVD-hoofdbestuurslid. De landelijk penningmeester van het VVD-hoofdbestuur is het vijfde lid van het bestuur van de stichting.

Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek

De stichting is op 11 juli 1966 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Ingevolge de "Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer der Staten-Generaal" dient het aan Tweede Kamerleden ter beschikking gestelde budget (voor persoonlijke medewerkers) en de daarmee samenhangende personeelskosten te worden opgenomen in een stichting. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Tweede Kamerleden.

Stichting Europese Politieke Ondersteuning

De stichting is opgericht in 1988 en heeft haar zetel in Den Haag. De stichting heeft als doel het in raad en daad bijstaan van de VVD-leden in het Europees Parlement. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs; via de stichting worden de salarissen van deze medewerkers betaald. Hiertoe ontvangt de stichting secretariaatsvergoedingen op grond van de "Regeling kosten en vergoedingen van de leden van het Europees Parlement". De Vereniging VVD levert diensten ter ondersteuning van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs en berekent deze kosten door aan de SEPO.

Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk

De stichting is opgericht in 2002 en heeft haar zetel in Den Haag. In de stichting zijn geen financiële middelen aanwezig, maar de stichting wordt wel aangehouden als rechtspersoon, omdat onder de vlag van het Liberaal Vrouwen Netwerk politieke activiteiten door de Vereniging VVD worden verricht. De drie bestuursleden van de Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk zijn hoofdbestuurslid van de Vereniging VVD.

Stichting Gerrit Koster

De stichting is opgericht in 1992 en is gevestigd in Ede. De stichting heeft als doel het bevorderen van de liberale gedachte in Nederland en in de gemeente Ede in het bijzonder door financiële ondersteuning van natuurlijke personen en rechtspersonen en/of hun activiteiten welke met inachtneming van het beginselprogramma van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie een gelijk of gelijksoortig doel nastreven.

Stichting Liberaal Fonds

De stichting is in 1992 opgericht en heeft haar zetel in Enschede. De stichting heeft als doel het financieel ondersteunen van een partij welke de liberale beginselen in de politiek is toegedaan, zoals deze beginselen verwoord zijn in de uitgangspunten van de huidige Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Stichting Liberaal Fonds Rotterdam

De stichting is op 22 december 2005 opgericht en heeft haar zetel in Rotterdam. De stichting heeft als doel de financiering van de verspreiding van het liberale gedachtengoed in het algemeen en van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio Rotterdam.

Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezingen

De stichting is in mei 2007 opgericht en is gevestigd in Amsterdam. De stichting heeft als doel het verzamelen van gelden en organiseren van activiteiten ten behoeve van campagnes van de VVD verkiezingen.

Stichting Steunfonds VVD Amsterdam

De stichting is op 27 september 2004 opgericht en heeft haar zetel in Amsterdam. De stichting heeft als doel de verspreiding van het liberale gedachtengoed in het algemeen, de bevordering van de liberale beginselen en dat van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio in Amsterdam in het bijzonder.

Stichting Vrie en Liber.com

De stichting is opgericht in 2002 en is gevestigd in Middelburg. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Zeeland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Zeeland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Zeeland.

Stichting vrienden van de VVD

De stichting is opgericht in 1999 en is gevestigd in Venlo. De stichting heeft als doel fondsenverwerving ter ondersteuning van de VVD-afdeling Venlo.

Stichting VVD-Kennis Centrum

De stichting is opgericht in 1994 en is gevestigd in Den Helder. De stichting heeft als doel het bevorderen van een zo goed mogelijk contact tussen alle geledingen binnen de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie en het zo optimaal mogelijk laten functioneren daarvan in het algemeen en in de gemeente Den Helder in het bijzonder.

VVD-Bestuurdersvereniging

De Vereniging VVD werkt samen met de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft volledige rechtsbevoegdheid. Het bestuur wordt gevormd door VVD-leden, die tevens gekozen of benoemd bestuurder zijn bij een publiekrechtelijk lichaam. Bestuursleden van de VVD-Bestuurdersvereniging zijn niet tevens lid van het hoofdbestuur van de VVD of andersom. De VVD-Bestuurdersvereniging werd twee jaar eerder dan de VVD, in 1946 opgericht. De ledenadministratie van de VVD-Bestuurdersvereniging is volledig geïntegreerd in de ledenadministratie van de Vereniging VVD. Leden van de Vereniging VVD, die zitting hebben in vertegenwoordigende lichamen, met name in Provinciale Staten en gemeenteraden, of politiek ambtsdrager zijn, betalen bovenop de door hen verschuldigde contributie aan de Vereniging VVD een toeslag, waarvan de hoogte door de algemene vergadering van de VVD-Bestuurdersvereniging wordt vastgesteld. Deze toeslag komt volledig ten gunste van de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft geen personeel in dienst. Net als bij de Vereniging VVD worden de werkzaamheden van de VVD-Bestuurdersvereniging bijna geheel door vrijwilligers uitgevoerd, echter voor een aantal ondersteunende werkzaamheden heeft de VVD bestuurdersvereniging een overeenkomst met de Vereniging VVD gesloten. De VVD-Bestuurdersvereniging betaalt hiervoor een (geïndexeerd) bedrag per jaar. In 2015 is dit bedrag opnieuw berekend. De vergoeding voor 2016 is vastgesteld op € 149.000. In 2015 was dit € 141.000,-.

Stichting Libertati Semper Frisia

De stichting is opgericht in 2011 en is gevestigd in Leeuwarden. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Friesland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Friesland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Friesland.

Stichtingen en verenigingen die als doel hebben de VVD-fracties te ondersteunen

Volledigheidshalve wordt in dit rapport vermeld dat er stichtingen en verenigingen bestaan, die als doel hebben de VVD-fracties in den lande te ondersteunen. Deze stichtingen en verenigingen, alhoewel zij meestal de naam VVD dragen, maken geen deel uit van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag. Deze stichtingen en verenigingen zijn (voor zover bekend):

- Stichting ter Ondersteuning van de VVD fractie Stadsdeel Oudwest Amsterdam
- Stichting Fractieondersteuning VVD Amsterdam Zuid Oost
- Stichting Bestuursassistentie Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
- Stichting Liberale Ondersteuning Fractie VVD Geuzenveld
- Stichting Deelraadsfractie-bestuur VVD Amsterdam-Centrum
- Stichting Fractie-Assistentie VVD Apeldoorn
- Stichting VVD-Fractie in de Gemeenteraad van Arnhem
- Stichting Fractie-Assistentie VVD in Provinciale Staten van Gelderland
- Stichting Statenfractie VVD Drenthe
- Stichting Fractie-Assistentie VVD Den Bosch
- Stichting Fractieondersteuning VVD Gemeenteraadsfractie Den Bosch
- Stichting Fractiemedewerkers VVD Provinciale Statenfractie Zuid-Holland
- Stichting Fractie-Assistentie VVD in de Gemeenteraad van Ede
- Stichting Fractiebegeleiding Volkspartij voor Vrijheid en Democratie Enschede
- Stichting VVD Fractie Groningen
- Stichting Ondersteuning VVD Fractie Provinciale Staten Groningen
- Stichting Personeel VVD Statenfractie Noord Holland
- Stichting Fractieondersteuning VVD-Fractie Fryslân
- Vereniging Fractie van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in de Gemeenteraad Maarsse
- Stichting Fractie-Ondersteuning VVD Statenfractie Provincie Limburg
- Stichting Ondersteuning VVD Fractie Zeeland
- Stichting Fractie Assistentie VVD Nijmegen
- Stichting tot Ondersteuning van de VVD-deelgemeenteraadsfractie Rotterdam
- Stichting tot Ondersteuning van de VVD gemeenteraadsfractie Rotterdam
- Stichting Bestuursassistentie VVD Gemeenteraadsfractie Utrecht
- Stichting tot Ondersteuning van de VVD Statenfractie Utrecht
- Stichting Ondersteuning Westlandse Gemeenteraadsfractie VVD
- Stichting Fractiesteun VVD Fractie Provinciale Staten Overijssel
- Stichting Statenfractie VVD Flevoland
- Stichting Fractie-Ondersteuning VVD Statenfractie Noord-Holland

HALFJAARPLAN

2017

JULI - DECEMBER

VOORWOORD

De VVD heeft deze Tweede Kamerverkiezingen een fantastisch resultaat behaald. Dankzij de inzet van iedereen binnen de partij hebben wij deze verkiezingen het vertrouwen van de kiezer weten te winnen. Met 33 zetels is de VVD opnieuw de grootste partij van ons land. We kijken terug op een bijzonder intensieve campagne. Een campagne die weer een stap beter was dan de voorgaande.

De tweede helft van dit jaar staat in het teken van de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Op dit moment worden er al door het hele land door de lokale VVD-netwerken verkiezingsprogramma's geschreven, kandidatenlijsten samengesteld en de eerste campagneacties opgezet. Ook bij de gemeenteraadsverkiezingen gaan wij voor de winst.

Want de VVD is ons middel om Nederland liberaler te maken – en zo het leven in ons land nog beter. Om dat doel te bereiken is het noodzakelijk om zoveel mogelijk liberalen aan onze partij te binden. We hebben een grote stap voorwaarts gezet, onze oude hiërarchische partijstructuur is komen te vervallen. Ook in de tweede helft van 2017 gaan wij door met de vernieuwing van onze partij om zo de moderne netwerkorganisatie te worden die zoveel mogelijk liberalen verbindt.

Naar aanleiding van de Tweede Kamerverkiezingen en het behaalde resultaat ligt voor u het tweede halfjaarplan van 2017 met een nieuwe begroting.

Ik kijk vol enthousiasme uit naar het komende halfjaar waarin weer veel te doen zal zijn.

Henry Keizer
Partijvoorzitter

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2018

De tweede helft van 2017 staat voor de vereniging grotendeels in teken van de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen die plaatsvinden in maart 2018. Alle lokale netwerken gaan in 2017 al aan de slag met het opstellen van kandidatenlijsten en het schrijven van verkiezingsprogramma's. Zij worden daarbij ondersteund door het Hoofdbestuur en de Regio's. Er wordt zorg gedragen voor een goede en heldere uitleg van de verenigingsprocedures die door elk lokaal netwerk doorlopen moeten worden om ervoor te zorgen dat op een zo goed en democratisch mogelijke wijze de kandidatenlijst en het verkiezingsprogramma tot stand komen. Alle leden in lokale netwerken moeten hun stem in dit proces kunnen laten horen. De uitdaging is dit jaar extra groot omdat we voor het eerst als partij vanuit de nieuwe verenigingsstructuur de lokale verkiezingen gaan voorbereiden. De verwachting is dat deze nieuwe structuur zal bijdragen aan een betere voorbereiding.

De ondersteuning van de lokale netwerken over de voorbereiding voor de gemeenteraadsverkiezingen wordt op verschillende manieren vormgegeven. Voor de verkiezingen is een '*Handreiking Gemeenteraadsverkiezingen 2018*' opgesteld met een heldere uitleg van alle procedures. De handreiking zal de komende periode steeds worden aangevuld met relevante *factsheets* en andere informatie. Daarnaast ontvangen de lokale besturen en de Regio's regelmatig de *Bestuursbrief* met relevante informatie ten behoeve van het uitvoeren van hun bestuurlijke taken.

De campagne

In 2016 is gestart met de voorbereiding voor de campagne van de Tweede Kamerverkiezingen. Tijdens deze voorbereiding zijn er belangrijke stappen gezet op het gebied inzet van onderzoek, strategieontwikkeling en media inkoop. Met de kennis en ervaring van deze campagne starten wij ook de voorbereiding voor de gemeenteraadsverkiezingen. Daarnaast wordt alles in werking gesteld om de lokale netwerken zo goed mogelijk te ondersteunen bij het voeren van hun lokale campagne.

Het campagnenetwerk

Het in 2015 opgezette campagnenetwerk is tijdens de eerste drie maanden van 2017 ingezet voor de Tweede Kamerverkiezingen. Nu wordt de rol, bij de ondersteuning van de campagne, van het netwerk geëvalueerd in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Nieuwe campagnecoaches en campagneleiders worden geworven voor de aankomende campagne. Trainingen in het kader van de campagne worden in 2017 verder

geprofessionaliseerd. Voor de gemeenteraadsverkiezingen willen wij 1200 tot 2500 gemotiveerde en enthousiaste vrijwilligers mobiliseren.

Denk Mee

Onder de nieuwe partijstructuur wil de VVD zoveel mogelijk liberalen betrekken bij de partij. Daarom is er in het jaar 2016 de externe e-mailcampagne 'Denk Mee' gestart. Op de website van de VVD en bij de 'Bakkie Doen?'-koffietruck kunnen belangstellenden hun e-mailadres achterlaten zij ontvangen dan iedere week een e-mail van de VVD met een vraag over Nederland. Zo blijven wij met iedereen in gesprek die Nederland nog beter wil maken. Hier gaan wij in 2017 mee door.

Ook is er in maart 2017 een medewerker voor fondsenwerving en ledenwerving en ledenbehoud aangesteld. Deze medewerker zal zich in de tweede helft van 2017 volledig richten op het werven van fondsen om bijvoorbeeld de 'Bakkie Doen?'-koffietruck ook de aankomende campagne te laten rijden door heel Nederland. Daarnaast worden de eerste acties om nieuwe leden te werven ondernomen.

Het Online Team

Het komende jaar zal het Online Team verder professionaliseren. De kern van de huidige opzet, het in gesprek gaan met mensen, wordt voortgezet. De laatste twee jaar heeft de VVD een enorme stap gezet door op permanente basis middelen vrij te maken voor het Online Team. De volgende stap die we moeten zetten dit jaar is om van een kiezersgericht medium dat veel zendt en luistert, nu ook mensen meer bij ons te betrekken. We hebben de aandacht van mensen, we zijn in gesprek. Een van de manieren om dat te doen is door voor de gemeenteraadsverkiezingen ook op lokaal niveau mensen in te gaan zetten om de lokale campagne te begeleiden. Door een netwerk op te zetten van enthousiaste leden en stagiairs is het mogelijk om heel gericht bepaalde boodschappen over te brengen op lokaal niveau.

Het Online Team wil zich meer op actualiteit gaan richten om het gesprek van de dag meer vorm te geven en te bepalen. Verder zal het team de website interactiever maken, om op die manier meer betrokkenheid te creëren bij de VVD. Dat gaat om lidmaatschappen, bezoeken aan de Tweede Kamer of om de informatievoorziening van leden en niet-leden. Het moet eenvoudiger worden om deel uit te maken van de partij. Voorop worden de videomogelijkheden van het team het komend jaar uitgebreid. In 2017 is visueel aanwezig zijn namelijk belangrijker dan ooit.

Samen met Kamerleden blijven de bijeenkomsten waarvoor mensen zich online kunnen aanmelden, aan de gang in de Tweede Kamer. Door vernieuwend bezig te blijven en voorop te blijven lopen met de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van *social media*, willen wij als eerste grote, spectaculaire dingen doen. Opvallen op de juiste momenten en zo op een leuke manier mensen bereiken om daarna met mensen in gesprek te gaan: dat blijft het hoofddoel van het Online Team.

Interne communicatie

Maar ook de ontwikkeling van de interne communicatie wordt doorgezet. De *Thorbeckeweb*, de wekelijkse digitale nieuwsbrief aan ruim 15.000 VVD-leden, bevat wekelijks nieuws over de politieke actualiteit, informatie over landelijke bijeenkomsten, openstaande vacatures zowel bij de fracties in de Eerste- en Tweede Kamerfractie, bij de VVD-delegatie in het Europees Parlement en op het Algemeen Secretariaat van de VVD. Daarnaast worden er nu direct berichten van de VVD-social media opgenomen in de *Thorbeckeweb*. Het doel van de interne communicatie, via de Thorbeckeweb, de *Bestuursbrieven* (digitale nieuwsbrief voor de bestuurders van de lokale netwerken en de Regio's), het ledenmagazine *Liber* en sms-acties is om de leden te informeren en te activeren om het VVD-verhaal uit te dragen. Daar gaan wij mee door. In 2017 worden ook naast de bestaande middelen, nieuwe middelen van interne communicatie geïntroduceerd.

DE PARTIJ DIE ALLE LIBERALEN VERBINDT

Tijdens het Najaarscongres in 2015 is met het besluit tot een nieuwe partijstructuur een grote stap voorwaarts gezet naar een toekomstbestendige partij. De partij richt zich daarom steeds meer naar buiten. Maar om ons doel te realiseren is een wijziging van de oude hiërarchische partijstructuur nodig. In 2016 hebben wij een goed begin gemaakt en gaan wij ook in de tweede helft van 2017 door om de netwerkpartij te worden die alle liberalen verbindt.

Vorming lokale netwerken

Wij streven ernaar om in 2017 de gehele VVD ingedeeld te hebben in lokale netwerken die voldoende robuust en veerkrachtig zijn om in alle gemeente liberalen aan zich te binden. Het Hoofdbestuur en de Regiobesturen werken samen bij het ondersteunen van de lokale netwerken, ook als er zich problemen voordoen binnen de lokale netwerken. De Regiobesturen zijn als eerste aan zet om ondersteuning te bieden en maken daarbij gebruik van een uitgebreid netwerk aan beschikbare mediators en bemiddelaars in de eigen regio. Het Hoofdbestuur houdt hierover goed contact met de Regiobesturen.

Betrokkenheid bij de VVD

Alle liberalen zijn welkom om ideeën en standpunten te delen over politiek inhoudelijk zaken. De thematische netwerken spelen hierbij een belangrijke rol. Netwerkvrienden moeten betrokken worden bij het inhoudelijke debat binnen de partij, om op die manier de denkkraft van buiten de partij in te zetten voor een nog liberaler Nederland. Daarnaast moeten alle liberalen ook toegang hebben tot bijeenkomsten en cursussen.

Gedurende 2017 is het van belang dat de geslaagde bijeenkomsten, waarbij intensief is samengewerkt door de landelijke VVD en de thematische netwerken, en *best practices* uit 2016 worden ingezet om nog meer liberalen te betrekken bij de VVD.

Natuurlijk verliezen wij de leden niet uit het oog. Het behouden van leden blijft een belangrijk aandachtspunt. Veel leden zijn op vrijwillige basis actief, en zijn daarom de ambassadeurs van onze partij. Zij praten niet alleen mee over de actualiteiten maar beslissen mee over het verkiezingsprogramma en dragen actief bij aan iedere campagne. Dit verdient grote waardering.

Ideevorming en debat

Een politieke partij kan niet voortbestaan zonder nieuwe ideeën. Als grootste politieke partij van Nederland dragen wij de verantwoordelijkheid om te reageren op nieuwe ontwikkelingen. Om die reden blijven wij continue met elkaar in gesprek. Deze gesprekken voeren we op straat, tijdens bijeenkomsten maar ook steeds vaker online. Op al deze momenten moet er voldoende ruimte zijn voor iedere liberaal om mee te praten over Nederland.

ICT open partijstructuur

Er is hard gewerkt om in het jaar 2017 het CRM-systeem en MIJNVVD niet alleen toegankelijk te maken voor leden maar ook voor supporters van de VVD. Daarnaast kunnen de leden die ook lid willen worden van een thematisch netwerk zich inschrijven via MIJNVVD. Ook is het door aanpassingen van de digitale infrastructuur mogelijk om een combi-lid te worden van de JOVD en de VVD. Nieuwe en bestaande leden kunnen indien gewenst nu ook op MIJNVVD aangeven of zij actief willen worden binnen de partij en op welke manier. Daarnaast geven we in 2017 verder vorm aan de uitgerolde VVD-Community smaldelen voor Hayatrainers, campaigners en onze nieuwe netwerken.

DE BESTE KANDIDATEN

De VVD neemt de verantwoordelijkheid, zeker na het goede resultaat van de Tweede Kamerverkiezingen, om de beste kandidaten af te vaardigen. Daar is niet alleen een intensieve scouting- en selectieprocedure voor nodig maar ook het beste opleidings- en trainingsprogramma. In 2017 blijven de belangrijkste doelstellingen voor De Haya: Opleiding- en Talentmanagement de uitrol van 'De Lat Ligt Hoger' voor de gemeenteraadsverkiezingen, VVD Lokaal en Regionaal, de ontwikkeling van Talentmanagement en de verbinding van Opleiding- en Talentmanagement met de Regio.

De Lat Ligt Hoger

Het jaar staat voor VVD Opleiding & Talentmanagement hoofdzakelijk in het teken van de Gemeenteraadsverkiezingen. Deze staan pas gepland op 21 maart 2018 maar de lokale netwerken beginnen in 2017 met de voorbereidingen. Om zoveel mogelijk kandidaten hiervoor te werven, maar ook te selecteren en op te leiden wordt wederom De Lat Ligt Hoger (DLLH) aangeboden. In het eerste halfjaar van dit jaar zijn de onderdelen De Winnende Lijst (voor hen die de lijst maken), De Colleetour (voor hen die op de lijst willen) en de training voor hen die het lokale verkiezingsprogramma schrijven afgerond. In het najaar ligt de focus op de assessmentdag voor kandidaat-raadsleden. Een assessmentdag bleek een waardevol selectiemiddel bij de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer, de Haya biedt lokale netwerken ook graag deze mogelijkheid aan.

VVD Lokaal en Regionaal: een dag voor lokaal en regionaal talent

De VVD Bestuurdersvereniging ondersteunt onze volksvertegenwoordigers en bestuurders actief met raad en daad, en biedt sinds enkele jaren samen met de Haya verschillende themadagen aan, zoals Dag van de Afdelingsbesturen, Fractievoorzitters- en Wethoudersdag en het Provincie Event. In het najaar van 2017 wordt in samenwerking met de Bestuurdersvereniging één centrale dag georganiseerd voor onze lokale en regionale helden: VVD Lokaal en Regionaal. Dit wordt een dag vol met workshops en netwerkmomenten.

Ontwikkeling Talentmanagement

De Haya van Somerenstichting bestaat dit jaar 42 jaar. In de afgelopen decennia is het opleidingspallet van de VVD ontwikkeld tot een van een zeer hoog niveau, met de Kader- en Topkadertraining als beeldbepalende elementen. Het doel is trainingen en opleidingen te integreren in het talentmanagementbeleid van de VVD. Het jaar 2017 wordt gebruikt om het

huidige talentmanagementbeleid tegen het licht te houden en te onderzoeken hoe dit verder te ontwikkelen. In het najaar volgt de analyse met evt. conclusies en aanbevelingen.

Verbinding opleiding en talentmanagement met de Regio

Het kader van de partij is onze grootste vijver aan (lokaal en regionaal) talent. De regionale functionarissen Opleidings- en Talentmanagement spelen een belangrijke rol bij de herkenning, ontwikkeling en doorgroeimogelijkheden van deze talenten. De Regio's zijn het beste in staat om hun talent te volgen. De functionarissen worden dan ook zeer actief betrokken bij de (landelijke) opleidingstrajecten, zo ook bij de selectie daarvan. Hierbij is tevens de ambitie uitgesproken dat alle Regio's einde van het jaar de beschikking hebben over een eigen versie van de talentendatabase zoals gebruikt op het partijbureau door VVD Talentmanagement.

Tevens volgt er een scoutingsdag waarbij de leden van de landelijke Permanente Scoutingscommissie en de leden van de regionale scoutingscommissies aanwezig zijn. Ook is er aandacht voor talent in de nieuwe thematische netwerken, bij de JOVD, en in het maatschappelijk middenveld en bij de Rijksoverheid.

Liberale Loopbanen

Na een succesvolle eerste editie van Liberale Loopbanen voor aspirant-burgemeesters in 2016 wordt er gewerkt aan een Liberale Loopbanen voor aspirant-wethouders. Dit mede op verzoek van de VVD Bestuurdersvereniging die deze behoefte onder de leden signaleerde. Middels een meerdaagse training worden kandidaten voorbereid op een (mogelijk) wethouderschap.

Investeren in trainers en materiaal

De Haya kent een uitgebreid bestand aan trainers die betrokken, gebonden en geïnformeerd is en wil blijven. Elk jaar verzorgt de Haya daarom ook de Haya-dag voor trainers. In 2017 wordt dit gezamenlijk opgepakt met VVD Internationaal.

Er komt in 2017 tevens een community app voor Haya-trainers. Daar kunnen zij hun tips, vragen, inspiratie en materialen delen. Deze app kan ook een bijdrage leveren aan de onderlinge verbondenheid en biedt de mogelijkheid om het contact met trainers en de Haya te vergroten. Via de app kan ook bepaald worden waar trainers behoefte aan hebben op het gebied van informatie ondersteuning. Dat past ook bij de wens van de Haya om vanuit de behoefte en vraag van trainers (bottom up) te werken.

Het trainingsaanbod wordt tegen het licht gehouden om het -in aansluiting op de uitkomsten van het behoeftenonderzoek- aan te laten sluiten bij de vraag van (nieuwe) leden. Aandachtspunt is om introductietrainingen te organiseren voor nieuwe of toekomstige leden en om de vaardighedentrainingen breder toepasbaar te maken zodat VVD'ers hier ook in hun dagelijkse of professionele leven plezier van hebben.

Daarnaast willen we de werelden van 'talentmanagement en scouting' en 'training en opleiding' dichter bij elkaar brengen. Daarom zullen we in de praktijk laagdrempelige manieren onderzoeken. Bijvoorbeeld door na afloop van elke training die ene kandidaat die positief opviel aan te melden om regionaal of landelijk benaderd te worden voor verdere ontwikkeling. Een veilige leer- en trainingsomgeving blijft daarbij randvoorwaarde.

Uiteraard zijn bovengenoemde plannen aanvullend op het reguliere aanbod van Opleiding & Talentmanagement. Naast de maandelijkse bijeenkomsten met de Permanente Scoutingscommissie worden dit jaar ook de volgende trainingen en opleidingen georganiseerd:

- Topkadertraining
- Studio VVD
- Reguliere trainingen (ongeveer 130)
- Regionale Masterclasses (6; 1 per regio)
- Liberale Loopbanen

Dit in nauwe samenwerking met of in opdracht van onder andere:

- Haya-trainers
- Regionale Trainings- en Opleidingscoördinatoren
- Permanente Scoutingscommissie
- Contactpersoon burgemeesters

Integriteit

Het bestaande beleid op het gebied van integriteitsbewustzijn zal ook in de tweede helft in 2017 worden voortgezet. Bij de kandidaatstelling voor de gemeenteraadsverkiezingen zullen we de lokale netwerken goed blijven voorlichten over de wijze waarop zij in hun kandidaatstellingsprocedure integriteit kunnen inbedden. Ook zullen alle lokale kandidaten moeten instemmen met de Vuistregels Integriteit en de uitgebreide vragenlijst over integriteit moeten invullen. Indien hier gaande de kandidaatstellingsprocedure vragen over ontstaan, fungeert het Algemene Secretariaat als vraagbaak.

De vertrouwenspersonen voor de Regio's en voor onze fracties in het Europees Parlement, Eerste Kamer en Tweede Kamer hebben in het voorjaar van 2017 een trainingsdag meegemaakt, die speciaal gericht was op de rol van vertrouwenspersonen gedurende de kandidaatstellingsprocedure GR2018. Het Algemeen Secretariaat zal de vertrouwenspersonen gedurende de kandidaatstellingsprocedure blijven ondersteunen. Eind 2017 zal er in vervolg op de bijeenkomst in het voorjaar een evaluatie en terugkomdag georganiseerd worden.

Daarnaast zal gedurende de rest van het jaar de training Integriteit blijvend worden ingebed bij trainingen en waar nodig vernieuwd, om het integriteitsbewustzijn binnen de vereniging te blijven vergroten en het gesprek hierover te blijven bevorderen. De Commissie Integriteit, ten slotte, zal ook in het resterende deel van 2017 als vraagbaak en meldingsorgaan voor VVD-leden, vertrouwenspersonen en VVD-organen blijven fungeren. Om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen op het gebied van integriteit kunnen de secretaris of de leden van de Commissie Integriteit deelnemen aan informatiebijeenkomsten of trainingen over dit onderwerp, indien deze op constructieve wijze bijdragen aan de verder ontwikkeling van het integriteitsbeleid binnen de VVD.

VVD OVER DE GRENS

De wereld mondialiseert en regionaliseert; het is *every nation for itself in a G-zero world* volgens de Amerikaanse analist Ian Bremmer. Regionale blokken worden steeds belangrijker in een wereld waarin de VS terugtreden, waarin opkomende landen zich profileren als regionale macht. Ook in 2017 zal de VVD zich daarom internationaal laten gelden.

We gaan door met het intensiveren van de samenwerking met liberale zusterpartijen in transitielanden aan de grenzen van de Europese Unie, zoals op de Westelijke Balkan, de Kaukasus en in Noord-Afrika. We zetten hierbij in op ondersteuning door het aanbieden van een breed scala aan trainingen. Hierbij richten we ons steeds meer op Europa zelf, ook omdat de democratische en liberale beginselen in sommige Europese lidstaten nog (steeds) promotie behoeven en omdat met name in Centraal-Europa steeds meer like-minded partijen actief zijn waarmee de VVD in Europees verband haar voordeel kan doen.

Dankzij goede contacten met onze liberale zusterpartijen vergroten we de effectiviteit van de VVD en onze volksvertegenwoordigers, waarmee we zorgen dat de VVD zich ook internationaal zo succesvol mogelijk voor het Nederlands belang kan inzetten. Dit doen we door onze stempel te drukken op de Liberale Internationale en de Europese liberale partij, de

ALDE. Het is onze ambitie om een grote rol te spelen in de koers van de Europese liberale partijen. Daarom zetten we in op een duidelijk VVD-profiel in de ALDE partij.

De ALDE-fractie in het Europees Parlement en de ALDE-partij vormen voor de VVD het belangrijkste platform om onze stempel te drukken op Europees beleid. Samen met de andere like-mindedpartijen in Europa streven wij dan ook naar een gecoördineerd rechts-liberaal geluid op de ALDE-congressen en in het Europees Parlement namens de ALDE-fractie. In december zal het ALDE congres in Amsterdam plaatsvinden, een mooi moment om deze doelstellingen te herbevestigen.

Liberal International is een platform dat door de VVD wordt gebruikt voor kennisdeling en netwerken met liberale zusterpartijen over de hele wereld. Hierbij hechten wij er met name waarde aan om zusterpartijen mee te nemen en te overtuigen van de wijze waarop de VVD tegen Europa, buitenlandpolitiek en liberalisme aankijkt.

Ad hoc zet de VVD bilaterale partijcontacten in om internationale politieke arena te netwerken en de belangen van de VVD te waarborgen, los van de deelname aan de grote activiteiten van LI en ALDE.

Daarnaast zet de VVD zich in om de persoonlijke contacten van onze volksvertegenwoordigers met hun liberale collega's in het buitenland te versterken. Met dit doel organiseren en faciliteren we werkbezoeken tussen volksvertegenwoordigers van zusterpartijen binnen de Europese Unie. Daarnaast zet het Hoofdbestuur in op het versterken van VVD-afdelingen in het buitenland en het actief betrekken van expats bij VVD-afdelingen over de grens.

VVD Internationaal blijft werken aan het verbeteren en verder bekendmaken van de mogelijkheden voor Nederlanders in het buitenland om hun stem uit te brengen bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer en het Europees Parlement.

Begroting 2017

	Begroting	Werkelijk	Begroting
	2016	2016	2017
(in euro's)			
Baten			
1 Contributies aandeel hoofdbestuur	1.826.000	1.718.739	1.592.000
2 Overige inkomsten hoofdbestuur	336.000	1.429.356	1.111.000
3 Subsidie Politieke Partijen	2.372.000	2.389.241	2.208.000
Vergoeding bureaunkosten VVD Internationaal	190.000	250.367	240.000
- VVD Bestuurdersvereniging	149.000	149.000	149.000
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning	15.000	10.709	9.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek	195.000	226.544	200.000
Totaal baten	5.083.000	6.173.956	5.509.000

Toelichting:

- 1 Voor het berekenen van de contributieopbrengsten is uitgegaan van 26.000 leden.
- 2 Naast de reguliere jaarlijkse inkomsten zijn ook de extra ontvangen inkomsten ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 in deze post opgenomen.
- 3 Het te ontvangen subsidiebedrag is gebaseerd op 40 Tweede Kamerzetels voor het eerste halfjaar en 33 Tweede Kamerzetels voor het tweede halfjaar 2017.

Begroting 2017

	Begroting	Werkelijk	Begroting
	2016	2016	2017
(in euro's)			
Lasten			
4 Personeelsbeloningen	1.917.000	1.748.331	1.881.000
5 Bureaunkosten	754.500	689.553	717.000
Huisvestingskosten	210.000	192.024	207.000
Hoofdbestuur + landelijk bestuur	110.000	105.742	100.000
Netwerken	70.000	50.228	60.000
6 VVD-dagen	21.000	19.096	34.000
Diverse commissies (oa. integriteit)	12.000	4.172	5.000
Ledenraadplegingen	60.000	33.226	0
7 Kosten internationale samenwerking	59.000	44.259	41.500
Landelijke vergaderingen	450.000	489.707	450.000
Permanente campagne	345.000	345.741	345.000
8 Verkiezingen	200.000	1.494.992	2.050.000
9 Kostprijs informatie- en promotiemateriaal	0	11.632	0
10 Partij van de toekomst	200.000	97.411	10.000
Media	100.000	126.474	100.000
Magazine Liber	126.000	109.898	100.000
Kiezersbinding en ledenwerving	110.000	45.298	80.000
Opleiding en training	115.000	84.095	96.500
Talentmanagement	27.500	17.631	26.500
Overige baten / lasten		-7.466	0
Totaal lasten	4.887.000	5.702.044	6.303.500
Baten	5.083.000	6.173.956	5.509.000
Lasten	4.887.000	5.702.044	6.303.500
Onttrekking verkiezingsfonds	-200.000	-272.035	-960.000
Saldo	396.000	743.947	165.500

Toelichting:

- 4 In 2017 is er een fondsenwerver (incl. het werven van leden) in dienst gekomen. Daarnaast geven de vergelijkende cijfers van 2016 een vertekend beeld doordat er twee werknemers met zwangerschapsverlof waren waarvoor een vergoeding is ontvangen.
- 5 De stijging van de bureaunkosten hebben voornamelijk betrekking op een upgrade van het CRM-systeem dat gebruikt wordt.
- 6 Voor het jaar 2017 staan vier VVD-dagen ingepland.
- 7 Sinds 2016 worden meer projectkosten met betrekking tot buitenlandse activiteiten doorberekend aan VVD-internationaal. In de jaren hiervoor was hier een maximum aangesteld.
- 8 In de post verkiezingen is een bedrag ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen 2018 opgenomen. Daarnaast heeft het bedrag betrekking op de uitgaven gemaakt ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017.
- 9 Het saldo op de post kostprijs informatie- en promotiemateriaal is in 2016 ontstaan door het moment van aankoop van artikelen en het moment van de doorbelasting van deze inkoopkosten aan afnemers.
- 10 De transformatie van de partij is technisch gezien doorgevoerd. Voor 2017 is er nog een relatief klein bedrag gereserveerd om de implementatie te voltooien.